

ROZSUDEK TRIBUNÁLU (osmého senátu)

13. července 2011 *

Ve věci T-138/07,

Schindler Holding Ltd, se sídlem v Hergiswil (Švýcarsko),

Schindler Management AG, se sídlem v Ebikon (Švýcarsko),

Schindler SA, se sídlem v Bruselu (Belgie),

Schindler Deutschland Holding GmbH, se sídlem v Berlíně (Německo),

Schindler Sàrl, se sídlem v Lucemburku (Lucembursko),

Schindler Liften BV, se sídlem v Haagu (Nizozemsko),

* Jednací jazyk: němčina.

zastoupené R. Bechtoldem, W. Boschem, U. Soltészem a S. Hirsbrunnerem, advokáty,

žalobkyně,

proti

Evropské komisi, zastoupené K. Mojzesowicz a R. Sauerem, jako zmocněnci,

žalované,

podporované

Radou Evropské unie, zastoupenou M. Simm a G. Kimberley, jako zmocněnkyněmi,

vedlejší účastníci,

jejímž předmětem je návrh na zrušení rozhodnutí Komise K(2007) 512 v konečném znění ze dne 21. února 2007 v řízení podle článku 81 [ES] (věc COMP/E-1/38.823 – Výtahy a eskalátory) nebo podpůrně snížení výše pokut uložených žalobkyním,

TRIBUNÁL (osmý senát),

ve složení M. E. Martins Ribeiro (zpravodajka), předsedkyně, N. Wahl a A. Dittrich, soudci,

vedoucí soudní kanceláře: K. Andová, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 17. září 2009,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Předmětem projednávané věci je návrh na zrušení rozhodnutí Komise K(2007) 512 v konečném znění ze dne 21. února 2007 v řízení podle článku 81 [ES] (věc COMP/E-1/38.823 – Výtahy a eskalátory) (dále jen „napadené rozhodnutí“), jehož shrnutí je zveřejněno v *Úředním věstníku Evropské unie* ze dne 26. března 2008 (Úř. věst. C 75, s. 19) nebo podpůrně snížení výše pokut uložených žalobkyním.
- 2 V napadeném rozhodnutí měla Komise Evropských společenství za to, že následující společnosti porušily článek 81 ES:
 - Kone Belgium SA (dále jen „Kone Belgie“), Kone GmbH (dále jen „Kone Německo“), Kone Luxembourg Sàrl (dále jen „Kone Lucembursko“), Kone BV Liften en Roltrappen (dále jen „Kone Nizozemsko“) a Kone Oyj (dále jen „KC“) (dále společně či jednotlivě jen „Kone“);

- Otis SA (dále jen „Otis Belgie“), Otis GmbH & Co. OHG (dále jen „Otis Německo“), General Technic-Otis Sàrl (dále jen „GTO“), General Technic Sàrl (dále jen „GT“), Otis BV (dále jen „Otis Nizozemsko“), Otis Elevator Company (dále jen „OEC“) a United Technologies Corporation (dále jen „UTC“) (dále společně či jednotlivě jen „Otis“);

 - Schindler SA (dále jen „Schindler Belgie“), Schindler Deutschland Holding GmbH (dále jen „Schindler Německo“), Schindler Sàrl (dále jen „Schindler Lucembursko“), Schindler Liften BV (dále jen „Schindler Nizozemsko“) a Schindler Holding Ltd (dále společně či jednotlivě jen „Schindler“);

 - ThyssenKrupp Liften Ascenseurs NV (dále jen „TKLA“), ThyssenKrupp Aufzüge GmbH (dále jen „TKA“), ThyssenKrupp Fahrtreppen GmbH (dále jen „TKF“), ThyssenKrupp Elevator AG (dále jen „TKE“), ThyssenKrupp AG (dále jen „TKAG“), ThyssenKrupp Ascenseurs Luxembourg Sàrl (dále jen „TKAL“) a ThyssenKrupp Liften BV (dále jen „TKL“) (dále společně či jednotlivě jen „ThyssenKrupp“) a

 - Mitsubishi Elevator Europe BV (dále jen „MEE“).
- 3 Schindler je jednou z předních světových skupin dodávajících výtahy a eskalátory. Její mateřskou společností je společnost Schindler Holding, usazená ve Švýcarsku (bod 27 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Schindler působí v oblasti výtahů a eskalátorů prostřednictvím národních dceřiných společností. Těmito společnostmi jsou zejména Schindler Belgie v Belgii, Schindler Německo v Německu, Schindler Lucembursko v Lucembursku a Schindler Nizozemsko v Nizozemsku (body 28 až 32 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

Správní řízení

1. Šetření Komise

- 4 Během léta 2003 byly Komisi předány informace týkající se možné existence kartelové dohody mezi čtyřmi hlavními evropskými výrobci výtahů a eskalátorů, kteří vykonávají obchodní činnost v Unii, a sice Kone, Otis, Schindler a ThyssenKrupp (body 3 a 91 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

Belgie

- 5 Počínaje dnem 28. ledna 2004 a v průběhu března 2004 provedla Komise na základě čl. 14 odst. 2 a 3 nařízení Rady č. 17 ze dne 6. února 1962, první nařízení, kterým se provádějí články [81 ES] a [82 ES] (Úř. věst. 1962, 13, s. 204; Zvl. vyd. 08/01, s. 3), šetření zejména v prostorách dceřiných společností Kone, Otis, Schindler a ThyssenKrupp v Belgii (body 92, 93, 95 a 97 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 6 Kone, Otis, ThyssenKrupp a Schindler podaly postupně žádosti na základě oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů (Úř. věst. 2002 C 45, s. 3; Zvl. vyd. 08/02, s. 155) (dále jen „oznámení o spolupráci z roku 2002“). Tyto žádosti byly doplněny dotčenými podniky (body 94, 96, 98 a 103 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

- 7 Dne 29. června 2004 byla Kone poskytnuta podmíněčná ochrana na základě bodu 8 písm. b) tohoto oznámení (bod 99 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 8 V období od září do prosince 2004 Komise rovněž zaslala žádosti o informace na základě článku 18 nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 [ES] a 82 [ES] (Úř. věst. 2003 L 1, s. 1; Zvl. vyd. 08/02, s. 205) podnikům, které se účastnily protiprávního jednání v Belgii, několika zákazníkům v tomto členském státě a belgickému sdružení Agoria (body 101 a 102 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

Německo

- 9 Počínaje dnem 28. ledna 2004 a v průběhu března 2004 provedla Komise na základě čl. 14 odst. 3 nařízení č. 17 šetření zejména v prostorách dceřiných společností Otis a ThyssenKrupp v Německu (body 104 a 106 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 10 Ve dnech 12. a 18. února 2004 doplnila Kone svou žádost na základě oznámení o spolupráci z roku 2002 ze dne 2. února 2004 týkající se Belgie o informace týkající se Německa. Stejně tak Otis v období od března 2004 do února 2005 doplnila svou žádost týkající se Belgie o informace týkající se Německa. Schindler podala dne 25. listopadu 2004 žádost na základě uvedeného oznámení, která obsahovala informace týkající se Německa a která byla doplněna v období od prosince 2004 do února 2005. Nakonec v prosinci 2005 podala ThyssenKrupp rovněž na základě tohoto oznámení Komisi žádost týkající se Německa (body 105, 107, 112 a 114 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

- 11 V období od září do listopadu 2004 Komise rovněž zaslala žádosti o informace na základě článku 18 nařízení č. 1/2003 podnikům, které se účastnily protiprávního jednání v Německu, několika zákazníkům v tomto členském státě a sdružením VDMA, VFA a VMA (body 110, 111 a 113 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

Lucembursko

- 12 Dne 5. února 2004 Kone doplnila svou žádost ze dne 2. února 2004 týkající se Belgie o informace týkající se Lucemburska. Otis a ThyssenKrupp podaly ústně žádost na základě oznámení o spolupráci z roku 2002 týkající se Lucemburska. Žádost na základě téhož oznámení týkající se Lucemburska byla podána společností Schindler (body 115, 118, 119 a 124 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 13 Počínaje dnem 9. března 2004 provedla Komise na základě čl. 14 odst. 3 nařízení č. 17 šetření zejména v prostorách dceřiných společností Schindler a ThyssenKrupp v Lucembursku (bod 116 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 14 Dne 29. června 2004 byla Kone poskytnuta podmíněčná ochrana na základě bodu 8 písm. b) oznámení o spolupráci z roku 2002, pokud jde o část její žádosti týkající se Lucemburska (bod 120 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 15 V září a v říjnu 2004 zaslala Komise žádosti o informace na základě článku 18 nařízení č. 1/2003 podnikům, které se účastnily protiprávního jednání v Lucembursku, několika zákazníkům v tomto členském státě a Fédération luxembourgeoise des ascensoristes (body 122 a 123 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

Nizozemsko

- ¹⁶ V březnu 2004 podala Otis žádost na základě oznámení o spolupráci z roku 2002 týkající se Nizozemska, která byla následně doplněna. V dubnu 2004 byla žádost na základě tohoto oznámení podána ThyssenKrupp a tato žádost byla následně rovněž několikrát doplněna. Nakonec, dne 19. července 2004 Kone doplnila svou žádost ze dne 2. února 2004 týkající se Belgie o informace týkající se Nizozemska (body 127, 129 a 130 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- ¹⁷ Dne 27. července 2004 byla Otis poskytnuta podmíněčná ochrana na základě bodu 8 písm. a) uvedeného oznámení (bod 131 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- ¹⁸ Počínaje dnem 28. dubna 2004 provedla Komise na základě čl. 14 odst. 3 nařízení č. 17 šetření zejména v prostorách dceřiných společností Kone, Schindler, Thyssen-Krupp a MEE v Nizozemsku, jakož i v prostorách sdružení Boschduin (bod 128 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- ¹⁹ V září 2004 zaslala Komise žádosti o informace na základě článku 18 nařízení č. 1/2003 podnikům, které se účastnily protiprávního jednání v Nizozemsku, několika zákazníkům v tomto členském státě a sdružením VLR a Boschduin (body 133 a 134 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

2. Oznámení námitek

- 20 Dne 7. října 2005 přijala Komise oznámení námitek, které bylo určeno zejména společností uvedeným v bodě 2 výše. Všichni adresáti oznámení námitek předložili písemná vyjádření k námitkám přijatým Komisí (body 135 a 137 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 21 Ústní slyšení se nekonalo, neboť žádný z adresátů oznámení námitek nepodal žádost v tomto smyslu (bod 138 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

3. Napadené rozhodnutí

- 22 Dne 21. února 2007 přijala Komise napadené rozhodnutí, ve kterém konstatovala, že se společnosti, kterým bylo určeno toto rozhodnutí, účastnily čtyř jediných, komplexních a trvajících protiprávních jednání v rozporu s čl. 81 odst. 1 ES ve čtyřech členských státech tím, že si rozdělily trhy, když se dohodly či jednaly ve vzájemné shodě, pokud jde o přidělování zakázek v rámci nabídkových řízení a zakázek spojených s prodejem, instalací, údržbou a modernizací výtahů a eskalátorů (bod 2 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 23 Pokud jde o osoby, kterým bylo určeno napadené rozhodnutí, Komise měla za to, že vedle dceřiných společností dotčených podniků v Belgii, Německu, Lucembursku a Nizozemsku musí být za protiprávní jednání v rozporu s článkem 81 ES, kterého se uvedené dceřiné společnosti dopustily, společně a nerozdílně odpovědné jejich mateřské společnosti z důvodu skutečnosti, že mohly vykonávat rozhodující vliv na jejich obchodní politiku během doby trvání protiprávního jednání a že lze předpokládat, že

této pravomoci využily (body 608, 615, 622, 627 a 634 až 641 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Společná a nerozdílná odpovědnost mateřských společností MEE za jednání jejich dceřiné společnosti nebyla konstatována z důvodu skutečnosti, že nemohlo být prokázáno, že vykonávaly rozhodující vliv na její jednání (bod 643 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

- 24 Pro účely stanovení výše pokut použila Komise v napadeném rozhodnutí metodiku uvedenou v pokynech o metodě stanovování pokut uložených podle čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 a čl. 65 odst. 5 [UO] (Úř. věst. 1998, C 9, s. 3; Zvl. vyd. 08/01, s. 171, dále jen „pokyny z roku 1998“). Komise rovněž přezkoumala, zda a v jakém rozsahu dotčené podniky splňovaly požadavky stanovené oznámením o spolupráci z roku 2002.
- 25 Komise kvalifikovala protiprávní jednání jako „velmi závažná“ s ohledem na jejich povahu a skutečnost, že se všechna vztahovala na celé území členského státu (Belgie, Německo, Lucembursko nebo Nizozemsko), přestože nebylo možno změřit jejich skutečný dopad (bod 671 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 26 Za účelem zohlednění skutečné hospodářské schopnosti dotčených podniků způsobit významnou újmu hospodářské soutěži rozdělila Komise u každé země tyto podniky do několika kategorií v závislosti na obratu dosaženém na trhu s výtahy nebo eskalátory, případně včetně trhu se službami údržby a modernizace (bod 672 a 673 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 27 Pokud jde o kartelovou dohodu v Belgii, společnosti Kone a Schindler byly zařazeny do první kategorie s výchozí částkou pokuty stanovenou v závislosti na závažnosti protiprávního jednání na 40 000 000 eur. Společnost Otis byla zařazena do druhé kategorie s výchozí částkou pokuty stanovenou na 27 000 000 eur. Společnost ThyssenKrupp byla zařazena do třetí kategorie s výchozí částkou pokuty stanovenou na

16500000 eur (body 674 a 675 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Na výchozí částku pokuty pro společnost Otis byl použit násobící koeficient 1,7 a na výchozí částku pokuty pro společnost ThyssenKrupp byl použit násobící koeficient 2 proto, aby byla zohledněna jejich velikost a jejich celkové prostředky, takže výchozí částky jejich pokut byly stanoveny na 45 900 000 eur a 33 000 000 eur (body 690 a 691 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Vzhledem k tomu, že protiprávní jednání trvalo sedm let a osm měsíců (od 9. května 1996 do 29. ledna 2004), Komise zvýšila výchozí částku pokuty pro dotčené podniky o 75%. Základní částka pokuty tak byla stanovena pro společnost Kone na 70 000 000 eur, pro společnost Otis na 80 325 000 eur, pro společnost Schindler na 70 000 000 eur a pro společnost ThyssenKrupp na 57 750 000 eur (body 692 a 696 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Komise se domnívala, že společnost ThyssenKrupp je třeba považovat za recidivistu a zvýšila výši její pokuty o 50% z důvodu této přitěžující okolnosti (body 697, 698 a 708 až 710 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Nebyla zjištěna žádná polehčující okolnost ve prospěch dotčených podniků (body 733, 734, 749, 750 a 753 až 755 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Na základě oznámení o spolupráci z roku 2002 byla společnost Kone osvobozena od pokut v plném rozsahu. Společnosti Otis byla výše pokuty snížena jednak o 40% v rozpětí stanoveném v bodu 23 písm. b) prvním pododstavci první odrážce uvedeného oznámení a jednak o 1% za nezpochybnění věcné správnosti skutkových zjištění. Společnosti ThyssenKrupp byla výše pokuty snížena jednak o 20% v rozpětí stanoveném v bodě 23 písm. b) prvním pododstavci druhé odrážce tohoto oznámení a jednak o 1% za nezpochybnění věcné správnosti skutkových zjištění. Společnosti Schindler byla výše pokuty snížena o 1% za nezpochybnění věcné správnosti skutkových zjištění (body 760 až 777 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

- 28 Pokud jde o kartelovou dohodu v Německu, společnosti Kone, Otis a ThyssenKrupp byly zařazeny do první kategorie s výchozí částkou pokuty stanovenou 70 000 000 eur. Společnost Schindler byla zařazena do druhé kategorie s výchozí částkou pokuty stanovenou na 17 000 000 eur (body 676 až 679 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Na výchozí částku pokuty pro společnost Otis byl použit násobící koeficient 1,7 a na výchozí částku pokuty pro společnost ThyssenKrupp byl použit násobící koeficient 2 proto, aby byla zohledněna jejich velikost a jejich celkové prostředky, takže výchozí

částky jejich pokut byly stanoveny na 119 000 000 eur a 140 000 000 eur (body 690 a 691 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Vzhledem k tomu, že protiprávní jednání, kterého se dopustily společnosti Kone, Otis a ThyssenKrupp, trvalo osm let a čtyři měsíce (od 1. srpna 1995 do 5. prosince 2003), Komise zvýšila výchozí částku pokuty pro tyto podniky o 80%. Vzhledem k tomu, že protiprávní jednání, kterého se dopustila společnost Schindler, trvalo pět let a čtyři měsíce (od 1. srpna 1995 do 6. prosince 2000), Komise zvýšila výchozí částku pokuty pro tento podnik o 50%. Základní částka pokuty tak byla stanovena pro společnost Kone na 126 000 000 eur, pro společnost Otis na 214 200 000 eur, pro společnost Schindler na 25 500 000 eur a pro společnost ThyssenKrupp na 252 000 000 eur (body 693 a 696 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Komise se domnívala, že společnost ThyssenKrupp je třeba považovat za recidivistu a zvýšila výši její pokuty o 50% z důvodu této přítěžující okolnosti (body 697 až 707 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Nebyla zjištěna žádná polehčující okolnost ve prospěch dotčených podniků (body 727 až 729, 735, 736, 742 až 744, 749, 750 a 753 až 755 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Společnosti Kone byla snížena výše pokuty jednak o maximálně povolenou výši 50% podle bodu 23 písm. b) prvního pododstavce druhé odrážky oznámení o spolupráci z roku 2002 a jednak o 1% za nezpochybnění věcné správnosti skutkových zjištění. Společnosti Otis byla výše pokuty snížena jednak o 25% v rozpětí stanoveném v bodě 23 písm. b) prvním pododstavci druhé odrážce uvedeného oznámení a jednak o 1% za nezpochybnění věcné správnosti skutkových zjištění. Společnosti Schindler byla výše pokuty snížena jednak o 15% v rozpětí stanoveném v bodě 23 písm. b) prvním pododstavci třetí odrážce tohoto oznámení a jednak o 1% za nezpochybnění věcné správnosti skutkových zjištění. Společnosti ThyssenKrupp byla výše pokuty snížena o 1% za nezpochybnění věcné správnosti skutkových zjištění (body 778 až 813 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

29 Pokud jde o kartelovou dohodu v Lucembursku, společnosti Otis a Schindler byly zařazeny do první kategorie s výchozí částkou pokuty stanovenou na 10 000 000 eur. Společnosti Kone a ThyssenKrupp byly zařazeny do druhé kategorie s výchozí částkou pokuty stanovenou na 2 500 000 eur (body 680 až 683 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Na výchozí částku pokuty pro společnost Otis byl použit násobící

koeficient 1,7 a na výchozí částku pokuty pro společnost ThyssenKrupp byl použit násobící koeficient 2 proto, aby byla zohledněna jejich velikost a jejich celkové prostředky, takže výchozí částky jejich pokut byly stanoveny na 17 000 000 eur a 5 000 000 eur (body 690 a 691 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Vzhledem k tomu, že proti-právní jednání trvalo osm let a tři měsíce (od 7. prosince 1995 do 9. března 2004), Komise zvýšila výchozí částku pokuty pro dotčené podniky o 80%. Základní částka pokuty tak byla stanovena pro společnost Kone na 4 500 000 eur, pro společnost Otis na 30 600 000 eur, pro společnost Schindler na 18 000 000 eur a pro společnost ThyssenKrupp na 9 000 000 eur (body 694 a 696 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Komise se domnívala, že společnost ThyssenKrupp je třeba považovat za recidivistu a zvýšila výši její pokuty o 50% z důvodu této přítěžující okolnosti (body 697, 698 a 711 až 714 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Nebyla zjištěna žádná polehčující okolnost ve prospěch dotčených podniků (body 730, 749, 750 a 753 až 755 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Na základě oznámení o spolupráci z roku 2002 byla společnost Kone osvobozena od pokut v plném rozsahu. Společnosti Otis byla výše pokuty snížena jednak o 40% v rozpětí stanoveném v bodě 23 písm. b) prvním pododstavci první odrážky uvedeného oznámení a jednak o 1% za nezpochybnění věcné správnosti skutkových zjištění. Společnostem Schindler a ThyssenKrupp byla výše pokuty snížena pouze o 1% za nezpochybnění věcné správnosti skutkových zjištění (body 814 až 835 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

- ³⁰ Pokud jde o kartelovou dohodu v Nizozemsku, společnost Kone byla zařazena do první kategorie s výchozí částkou pokuty stanovenou na 55 000 000 eur. Společnost Otis byla zařazena do druhé kategorie s výchozí částkou pokuty stanovenou na 41 000 000 eur. Společnost Schindler byla zařazena do třetí kategorie s výchozí částkou pokuty stanovenou na 24 500 000 eur. Společnosti ThyssenKrupp a MEE byly zařazeny do čtvrté kategorie s výchozí částkou pokuty stanovenou na 8 500 000 eur (body 684 a 685 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Na výchozí částku pokuty pro společnost Otis byl použit násobící koeficient 1,7 a na výchozí částku pokuty pro společnost ThyssenKrupp byl použit násobící koeficient 2 proto, aby byla zohledněna jejich velikost a jejich celkové prostředky, takže výchozí částky jejich pokut byly stanoveny na 69 700 000 eur a 17 000 000 eur (body 690 a 691 odůvodnění

napadeného rozhodnutí). Vzhledem k tomu, že protiprávní jednání, kterého se dopustily společnosti Otis a ThyssenKrupp, trvalo pět let a deset měsíců (od 15. dubna 1998 do 5. března 2004), Komise zvýšila výchozí částku pokuty pro tyto podniky o 55%. Vzhledem k tomu, že protiprávní jednání, kterého se dopustily společnosti Kone a Schindler, trvalo čtyři roky a devět měsíců (od 1. června 1999 do 5. března 2004), Komise zvýšila výchozí částku pokuty pro tyto podniky o 45%. Vzhledem k tomu, že protiprávní jednání, kterého se dopustila společnost MEE, trvalo čtyři roky a jeden měsíc (od 11. ledna 2000 do 5. března 2004), Komise zvýšila výchozí částku pokuty pro tento podnik o 40%. Základní částka pokuty tak byla stanovena pro společnost Kone na 79 750 000 eur, pro společnost Otis na 108 035 000 eur, pro společnost Schindler na 35 525 000 eur, pro ThyssenKrupp na 26 350 000 eur a pro společnost MEE na 11 900 000 eur (body 695 a 696 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Komise se domnívala, že společnost ThyssenKrupp je třeba považovat za recidivistu a zvýšila výši její pokuty o 50% z důvodu této přitěžující okolnosti (body 697, 698 a 715 až 720 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Nebyla zjištěna žádná polehčující okolnost ve prospěch dotčených podniků (body 724 až 726, 731, 732, 737, 739 až 741, 745 až 748 a 751 až 755 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Na základě oznámení o spolupráci z roku 2002 byla společnost Otis osvobozena od pokut v plném rozsahu. Společnosti ThyssenKrupp byla snížena výše pokuty jednak o 40% v rozpětí stanoveném v bodu 23 písm. b) prvním pododstavci první odrážce uvedeného oznámení a jednak o 1% za nezpochybnění věcné správnosti skutkových zjištění. Společnostem Schindler a MEE byly výše pokuty sníženy o 1% za nezpochybnění věcné správnosti skutkových zjištění (body 836 až 855 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

31 Výrok napadeného rozhodnutí zní takto:

„Článek 1

1. Pokud jde o Belgii, následující podniky porušily článek 81 [ES] tím, že jednaly pravidelně a společně ve vzájemné shodě po uvedení období v rámci dohod a jednání ve

vzájemné shodě na vnitrostátní úrovni, pokud jde o výtahy a eskalátory, za účelem rozdělení trhů, rozdělení veřejných a soukromých nabídkových řízení a jiných zakázek v souladu s předem dohodnutými podíly prodeje a instalace a za účelem nekonkurování si u zakázek na údržbu a modernizaci:

- Kone: [KC] a [Kone Belgie]: od 9. května 1996 do 29. ledna 2004;

- Otis: [UTC], [OEC] a [Otis Belgie]: od 9. května 1996 do 29. ledna 2004;

- Schindler: Schindler Holding [...] a [Schindler Belgie]: od 9. května 1996 do 29. ledna 2004 a

- ThyssenKrupp: [TKAG], [TKE] a [TKLA]: od 9. května 1996 do 29. ledna 2004.

2. Pokud jde o Německo, následující podniky porušily článek 81 [ES] tím, že jednaly pravidelně a společně ve vzájemné shodě po uvedení období v rámci dohod a jednání ve vzájemné shodě na vnitrostátní úrovni, pokud jde o výtahy a eskalátory, za účelem rozdělení trhů, rozdělení veřejných a soukromých nabídkových řízení a jiných zakázek v souladu s předem dohodnutými podíly prodeje a instalace:

- Kone: [KC] a [Kone Německo]: od 1. srpna 1995 do 5. prosince 2003;

- Otis: [UTC], [OEC] a [Otis Německo]: od 1. srpna 1995 do 5. prosince 2003;

- Schindler: Schindler Holding [...] a [Schindler Německo]: od 1. srpna 1995 do 6. prosince 2000 a

- ThyssenKrupp: [TKAG], [TKE], [TKA] a [TKF]: od 1. srpna 1995 do 5. prosince 2003.

3. Pokud jde o Lucembursko, následující podniky porušily článek 81 [ES] tím, že jednaly pravidelně a společně ve vzájemné shodě po uvedené období v rámci dohod a jednání ve vzájemné shodě na vnitrostátní úrovni, pokud jde o výtahy a eskalátory, za účelem rozdělení trhů, rozdělení veřejných a soukromých nabídkových řízení a jiných zakázek v souladu s předem dohodnutými podíly prodeje a instalace a za účelem nekonkurování si u zakázek na údržbu a modernizaci:

- Kone: [KC] a [Kone Lucembursko]: od 7. prosince 1995 do 29. ledna 2004;

- Otis: [UTC], [OEC], [Otis Belgie], [GTO] a [GT]: od 7. prosince 1995 do 9. března 2004;

- Schindler: Schindler Holding [...] a [Schindler Lucembursko]: od 7. prosince 1995 do 9. března 2004 a

- ThyssenKrupp: [TKAG], [TKE] a [TKAL]: od 7. prosince 1995 do 9. března 2004.

4. Pokud jde o Nizozemsko, následující podniky porušily článek 81 [ES] tím, že jednaly pravidelně a společně ve vzájemné shodě po uvedení období v rámci dohod a jednání ve vzájemné shodě na vnitrostátní úrovni, pokud jde o výtahy a eskalátory, za účelem rozdělení trhů, rozdělení veřejných a soukromých nabídkových řízení a jiných zakázek v souladu s předem dohodnutými podíly prodeje a instalace a za účelem nekonkurování si u zakázek na údržbu a modernizaci:

- Kone: [KC] a [Kone Nizozemsko]: od 1. června 1999 do 5. března 2004;
- Otis: [UTC], [OEC] a [Otis Nizozemsko]: od 15. dubna 1998 do 5. března 2004;
- Schindler: Schindler Holding [...] a [Schindler Nizozemsko]: od 1. června 1999 do 5. března 2004;
- ThyssenKrupp: [TKAG] a [TKL]: od 15. dubna 1998 do 5. března 2004 a
- [MEE]: od 11. ledna 2000 do 5. března 2004.

Článek 2

1. Za protiprávní jednání v Belgii uvedená v čl. 1 odst. 1 se ukládají následující pokuty:

- Kone: [KC] a [Kone Belgie], společně a nerozdílně: 0 EUR;
- Otis: [UTC], [OEC] a [Otis Belgie], společně a nerozdílně: 47 713 050 EUR;
- Schindler: Schindler Holding [...] a [Schindler Belgie], společně a nerozdílně: 69 300 000 EUR a
- ThyssenKrupp: [TKAG], [TKE] a [TKLA], společně a nerozdílně: 68 607 000 EUR.

2. Za protiprávní jednání v Německu uvedená v čl. 1 odst. 2 se ukládají následující pokuty:

- Kone: [KC] a [Kone Německo], společně a nerozdílně: 62 370 000 EUR;
- Otis: [UTC], [OEC] a [Otis Německo], společně a nerozdílně: 159 043 500 EUR;

- Schindler: Schindler Holding [...] a [Schindler Německo], společně a nerozdílně: 21 458 250 EUR a
- ThyssenKrupp: [TKAG], [TKE], [TKA] a [TKF], společně a nerozdílně: 374 220 000 EUR.

3. Za protiprávní jednání v Lucembursku uvedená v čl. 1 odst. 3 se ukládají následující pokuty:

- Kone: [KC] a [Kone Lucembursko], společně a nerozdílně: 0 EUR;
- Otis: [UTC], [OEC], [Otis Belgie], [GTO] a [GT], společně a nerozdílně: 18 176 400 EUR;
- Schindler: Schindler Holding [...] a [Schindler Lucembursko], společně a nerozdílně: 17 820 000 EUR a
- ThyssenKrupp: [TKAG], [TKE] a [TKAL], společně a nerozdílně: 13 365 000 EUR.

4. Za protiprávní jednání v Nizozemsku uvedená v čl. 1 odst. 4 se ukládají následující pokuty:

- Kone: [KC] a [Kone Nizozemsko], společně a nerozdílně: 79 750 000 EUR;

- Otis: [UTC], [OEC] a [Otis Nizozemsko], společně a nerozdílně: 0 EUR;

- Schindler: Schindler Holding [...] a [Schindler Nizozemsko], společně a nerozdílně: 35 169 750 EUR;

- ThyssenKrupp: [TKAG] a [TKL], společně a nerozdílně: 23 477 850 EUR; a

- [MEE]: 1 841 400 EUR.

[...]“

Řízení a návrhová žádání účastnic řízení

- 32 Návrhem došlým kanceláři Tribunálu dne 4. května 2007 žalobkyně, společnosti Schindler Holding, Schindler Management AG, Schindler Belgie, Schindler Německo, Schindler Lucembursko a Schindler Nizozemsko, podaly projednávanou žalobu.
- 33 Podáním došlým kanceláři Tribunálu dne 25. července 2007 podala Rada Unie návrh na vstup do řízení jako vedlejší účastník na podporu návrhových žádání Komise. Usnesením ze dne 8. října 2007 předseda osmého senátu Tribunálu vyhověl tomuto návrhu na vstup do řízení.

34 Dne 26. listopadu 2007 předložila Rada svůj spis vedlejší účastnice. Hlavní účastnice řízení předložily svá vyjádření k uvedenému spisu.

35 Tribunál (osmý senát) na základě zprávy soudce zpravodaje rozhodl o zahájení ústní části řízení a v rámci organizačních procesních opatření stanovených v článku 64 svého jednacího řádu položil žalobkyním písemné otázky a vyzval Komisi k předložení dokumentu. Účastnice řízení těmito opatřením ve stanovené lhůtě vyhověly.

36 Řeči účastnic řízení a jejich odpovědi na ústní otázky Tribunálu byly vyslechnuty na jednání dne 17. září 2009.

37 Žalobkyně navrhují, aby Tribunál:

- zrušil napadené rozhodnutí;
- podpůrně snížil výši uložených pokut;
- určil v souladu s článkem 113 jednacího řádu, že není třeba vydat rozhodnutí ve věci samé ohledně žaloby, pokud jde o společnost Schindler Management;
- uložil Komisi náhradu nákladů řízení, včetně nákladů vyplývajících z nevydání rozhodnutí ve věci samé, pokud jde o žalobu podanou společností Schindler Management.

38 Komise navrhuje, aby Tribunál:

- zamítl žalobu;

- uložil žalobkyním náhradu nákladů řízení.

39 Rada navrhuje, aby Tribunál:

- zamítl žalobu;

- náležitým způsobem rozhodl o náhradě nákladů řízení.

K návrhu na nevydání rozhodnutí ve věci samé, pokud jde o společnost Schindler Management

40 Ve svém znění před podáním žaloby uváděl článek 4 napadeného rozhodnutí společnost Schindler Management jako jednu z osob, které je určeno.

41 Rozhodnutím ze dne 4. září 2007 sděleným Tribunálu dne 30. června 2009 Komise opravila článek 4 napadeného rozhodnutí a oznámila tuto opravu společností Schindler Holding a Schindler Management. Opravný článek 4 napadeného rozhodnutí již společnost Schindler Management neuvádí.

- 42 Podle žalobkyň se opravou napadeného rozhodnutí stala žaloba bezpředmětnou v rozsahu, v němž byla podaná společností Schindler Management.
- 43 Je třeba v souladu s návrhovými žádáními žalobkyň určit, že projednávaná žaloba se v návaznosti na opravu napadeného rozhodnutí stala bezpředmětnou v rozsahu, v němž se týká společnosti Schindler Management.
- 44 Není již tedy třeba vydat rozhodnutí ve věci samé o žalobě v rozsahu, v němž byla podaná společností Schindler Management.

K věci samé

1. Úvodní poznámky

- 45 Na podporu své žaloby žalobkyně předložily ve svých písemnostech své argumenty v rámci třinácti žalobních důvodů, které znějí následovně. První žalobní důvod vychází z porušení zásady legality trestů z důvodu skutečnosti, že čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003 přiznává Komisi neomezenou posuzovací pravomoc při výpočtu pokut. Druhý žalobní důvod vychází z porušení zásady zákazu zpětné účinnosti při uplatňování pokynů z roku 1998 a oznámení o spolupráci z roku 2002. Třetí žalobní důvod vychází z porušení zásady legality trestů a z nedostatku pravomoci Komise pro přijetí pokynů z roku 1998. Čtvrtý žalobní důvod vychází z protiprávnosti oznámení o spolupráci z roku 2002 z důvodu porušení zásady *nemo tenetur se ipsum accusare*, *nemo tenetur ipsum prodere* (dále společně jen „zásada *nemo tenetur*“), zásady *in*

dubio pro reo a zásady proporcionality. Pátý žalobní důvod vychází z porušení zásady dělby moci a požadavků řízení založeného na dodržení zásad právního státu. Šestý žalobní důvod vychází z konfiskujícího charakteru pokut uložených žalobkyním. Sedmý a osmý žalobní důvod vycházejí z porušení pokynů z roku 1998 při stanovení výchozí částky pokut a při posouzení polehčujících okolností. Devátý žalobní důvod vychází z porušení pokynů z roku 1998 a oznámení o spolupráci z roku 2002, pokud jde o stanovení výše pokut za protiprávní jednání v Belgii, Německu a Lucembursku. Desátý žalobní důvod vychází z nepřiměřené povahy výše pokut. Jedenáctý žalobní důvod vychází z neplatného doručení napadeného rozhodnutí společnosti Schindler Holding. Dvanáctý žalobní důvod vychází z neexistence odpovědnosti společnosti Schindler Holding. Nakonec, třináctý žalobní důvod vychází z porušení čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003.

⁴⁶ Ačkoli má žaloba podaná žalobkyněmi dvojitý předmět, tedy návrh na zrušení napadeného rozhodnutí a podpůrně návrh na snížení pokut, jednotlivé žalobní důvody vznesené žalobkyněmi v jejich písemnostech byly nicméně předloženy, aniž byly upřesněny tvrzené požadavky. Při jednání žalobkyně v podstatě v odpověď na otázku Tribunálu uvedly, že předmětem prvních deseti žalobních důvodů a třináctého žalobního důvodu je zrušení článku 2 napadeného rozhodnutí, že předmětem jedenáctého žalobního důvodu je zrušení napadeného rozhodnutí v plném rozsahu v části, v níž je určeno společnosti Schindler Holding, a že předmětem dvanáctého žalobního důvodu je zrušení článků 1, 2 a 3 napadeného rozhodnutí v části, v níž je určeno společnosti Schindler Holding.

⁴⁷ V tomto ohledu je třeba mít za to, že některé výtky uplatněné žalobkyněmi se týkají legality napadeného rozhodnutí v plném rozsahu, a budou tedy přezkoumány nejdříve. Jedná se tak o výtku žalobkyň předloženou v rámci jejich pátého žalobního důvodu, která v podstatě vychází z porušení čl. 6 odst. 1 evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, podepsané v Římě dne 4. listopadu 1950 (dále

jen „EÚLP“). Mezi výtky týkajícími se legality napadeného rozhodnutí v plném rozsahu jsou rovněž výtky, které byly předloženy v rámci jedenáctého a dvanáctého žalobního důvodu, které vycházejí z protiprávnosti napadeného rozhodnutí v části, v níž je určeno společnosti Schindler Holding, z důvodu neplatného doručení a z protiprávnosti napadeného rozhodnutí v rozsahu, v němž zakládá solidární odpovědnost společnosti Schindler Holding.

- ⁴⁸ Výtky týkající se legality článku 2 napadeného rozhodnutí, předložené v rámci ostatních žalobních důvodů, budou přezkoumány posléze. V tomto ohledu považuje Tribunál za vhodné přezkoumat výtky žalobkyně následovně. Nejprve budou přezkoumány první, druhý, třetí a čtvrtý žalobní důvod, v rámci kterých žalobkyně vznáší několik námitek protiprávnosti týkajících se čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003, pokynů z roku 1998 a oznámení o spolupráci z roku 2002. Poté Tribunál přezkoumá šestý žalobní důvod, podle kterého má napadené rozhodnutí konfiskující charakter. Nakonec Tribunál přezkoumá sedmý, osmý, devátý, desátý a třináctý žalobní důvod, v rámci kterých žalobkyně uplatňovaly některé výtky týkající se stanovení výše jejich pokut.

2. K návrhu na zrušení napadeného rozhodnutí v plném rozsahu

K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení čl. 6 odst. 1 EÚLP

- ⁴⁹ Žalobkyně tvrdí, že jelikož protiprávní jednání v rozporu s ustanoveními Smlouvy o ES v oblasti práva hospodářské soutěže spadají do trestního práva, musí řízení před

Komisi splňovat požadavky čl. 6 odst. 1 EÚLP. Správní orgány přitom mohou uložit trestní sankce pouze tehdy, pokud je umožněn soudní přezkum, což není případ projednávané věci. Žaloba na neplatnost k soudu Unie je totiž pouze správním kasačním řízením, které je omezeno na žalobní důvody konkrétně předložené žalobcem a které nespĺňuje požadavky vymezené Evropským soudem pro lidská práva (dále jen „ESLP“), zejména v rámci věci *Öztürk v. Německo* ze dne 21. února 1984 (řada A č. 73). Mimoto řízení před Komisí nelze považovat za řízení před nezávislým a nestranným soudem, jelikož provádění důkazů Komisí v rámci oznámení o spolupráci z roku 2002, které spočívá ve vycházení z popisů skutečností získaných v rámci „výpovědí ve vlastní nepospěch“, porušuje požadavky řízení právního státu, jelikož podniky nemají žádnou možnost ověřit relevanci výtek například pokládáním otázek svědkům svědčícím proti nim.

50 Článek 6 odst. 1 EÚLP stanoví:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem zřízeným zákonem, který rozhodne o [...] oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu [...]“.

51 Je třeba připomenout, že Soudní dvůr uznal obecnou zásadu práva Unie, podle které má každá osoba právo na spravedlivý proces (viz rozsudek Soudního dvora ze dne 25. ledna 2007, *Salzgitter Mannesmann v. Komise*, C-411/04 P, Sb. rozh. s. I-959, bod 40 a citovaná judikatura). Tato zásada, mimoto opětovně potvrzená článkem 47 listiny základních práv Evropské unie, vyhlášené dne 7. prosince 2000

v Nice (Úř. věst. C 364, s. 1) (dále jen „listina“), vychází ze základních práv, která jsou nedílnou součástí obecných zásad práva Unie, jejichž dodržování zajišťuje, přičemž vychází z ústavních tradic společných členským státům, jakož i z poznatků, které skýtá zejména ESLP (výše uvedený rozsudek *Salzgitter Mannesmann v. Komise*, bod 41).

52 Zprvė, pokud jde o argument, podle kterého řízení před Komisí nesplňuje požadavky čl. 6 odst. 1 EÚLP, je třeba uvést, že podle judikatury ESLP k použití článku 6 EÚLP stačí, aby dotčené protiprávní jednání bylo ze své povahy trestní nebo vystavilo dotčenou osobu sankci, která svou povahou a svým stupněm závažnosti spadá obecně do trestní oblasti (viz Evropský soud pro lidská práva, rozsudek *Jussila v. Finsko* ze dne 23. listopadu 2006, *Sbírka rozsudků a rozhodnutí*, 2006-XIII, bod 31 a citovaná judikatura). V tomto ohledu, jak vyplývá z judikatury ESLP, přijetím autonomního výkladu pojmu „trestní obvinění“ stanovily orgány EÚLP progresivní základ pro použití trestněprávní složky článku 6 na oblasti, které formálně nespádají do tradičních kategorií trestního práva, jako jsou finanční sankce ukládané za porušení práva hospodářské soutěže. Nicméně, pokud jde o kategorie, které nejsou součástí tvrdého jádra trestního práva, ESLP upřesnil, že záruky poskytnuté trestněprávní složkou článku 6 se nemusí nutně uplatňovat tak přísně (viz v tomto smyslu Evropský soud pro lidská práva, výše uvedený rozsudek *Jussila v. Finsko*, bod 43 a citovaná judikatura).

53 Mimoto podle judikatury soudu Unie a jak výslovně uvádí čl. 23 odst. 5 nařízení č. 1/2003, rozhodnutí Komise o uložení pokut za porušení práva hospodářské soutěže nemají trestněprávní charakter (viz v tomto smyslu rozsudky Tribunálu ze dne 6. října 1994, *Tetra Pak v. Komise*, T-83/91, *Recueil*, s. II-755, bod 235; ze dne 15. března 2000, *Cimenteries CBR a další v. Komise*, T-25/95, T-26/95, T-30/95 až T-32/95, T-34/95 až T-39/95, T-42/95 až T-46/95, T-48/95, T-50/95 až T-65/95, T-68/95 až

T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 a T-104/95, Recueil, s. II-491, bod 717, a ze dne 20. března 2002, HFB a další v. Komise, T-9/99, Recueil, s. II-1487, bod 390).

- 54 Na rozdíl od toho, co tvrdí žalobkyně, je třeba se domnívat, že řízení, v rámci kterého Komise přijme rozhodnutí, kterým se konstatuje protiprávní jednání a ukládají pokuty a které může být následně předloženo k přezkumu soudu Unie, splňuje požadavky čl. 6 odst. 1 EÚLP. Komise sice není soudem ve smyslu článku 6 EÚLP (viz v tomto smyslu rozsudky Soudního dvora ze dne 29. října 1980, van Landewyck a další v. Komise, 209/78 až 215/78 a 218/78, Recueil, s. 3125, bod 81, a ze dne 7. června 1983, Musique Diffusion française a další v. Komise, 100/80 až 103/80, Recueil, s. 1825, bod 7). Komise je nicméně povinna v průběhu správního řízení dodržovat obecné zásady práva Unie (rozsudky Tribunálu ze dne 10. března 1992, Shell v. Komise, T-11/89, Recueil, s. II-757, bod 39; Cimenteries CBR a další v. Komise, bod 53 výše, bod 718, a HFB a další v. Komise, bod 53 výše, bod 391).
- 55 Přezkum rozhodnutí Komise vykonávaný soudem Unie dále zaručuje splnění požadavků spravedlivého procesu, jak je zakotven čl. 6 odst. 1 EÚLP (viz bod 50 výše).
- 56 V tomto ohledu je podle ESLP nutné, aby dotčený podnik mohl předložit jakékoliv takto vůči němu přijaté rozhodnutí soudnímu orgánu s pravomocí soudního přezkumu v plné jurisdikci, který má zejména pravomoc změnit přijaté rozhodnutí ve všech bodech jak z faktického, tak z právního hlediska (viz obdobně Evropský soud pro lidská práva, rozsudek Janosevic v. Švédsko ze dne 23. července 2002, *Sbírka rozsudků a rozhodnutí*, 2002-VII, bod 81 a citovaná judikatura). Při přezkumu legality rozhodnutí, kterým se konstatuje protiprávní jednání v rozporu s článkem 81 ES, Tribunálem přitom mohou žalobci navrhnout, aby Tribunál provedl úplný přezkum jak

věcného zjištění skutkového stavu, tak i jeho právního posouzení Komisí. Mimoto, pokud jde o pokuty, Tribunál má pravomoc soudního přezkumu v plné jurisdikci na základě článku 229 ES a článku 31 nařízení č. 1/2003 (viz v tomto smyslu rozsudek *Cimenteries CBR a další v. Komise*, bod 53 výše, bod 719).

- 57 Zadruhé je třeba zamítnout argument žalobkyň, podle kterého dotčené podniky neměly možnost ověřit relevanci výtek formulovaných Komisí například pokládáním otázek případným svědkům svědčícím proti nim. Podle judikatury totiž žádné ustanovení ani žádná obecná zásada práva Unie Komisi nezakazuje dovolávat se proti podniku prohlášení jiných podniků. Kdyby tomu tak nebylo, bylo by důkazní břemeno, pokud jde o jednání v rozporu s články 81 ES a 82 ES, které nese Komise, neúnosné a neslučitelné s úlohou dohledu na správné použití těchto ustanovení, která je Komisi svěřena Smlouvou o ES. Prohlášení podniku obviněného z účasti v kartelové dohodě, jehož správnost je zpochybňována několika obviněnými podniky, však nelze považovat za dostatečný důkaz o skutkových okolnostech případu, nebude-li podpořeno dalšími důkazy (viz rozsudek Tribunálu ze dne 25. října 2005, *Groupe Danone v. Komise*, T-38/02, Sb. rozh. s. II-4407, bod 285 a citovaná judikatura). Mimoto, v každém případě je nutno konstatovat, že v projednávané věci žalobkyně výslovně uznaly skutkový stav, tak jak byl uveden v oznámení námitek.
- 58 Zatřetí, pokud jde o zbývající část provádění důkazů Komisí v rámci oznámení o spolupráci z roku 2002, výtky žalobkyň splývá s jejich výtkou vycházející z protiprávnosti uvedeného oznámení z důvodu porušení zásad *nemo tenetur a in dubio pro reo*, kterou je třeba zamítnout z důvodů uvedených v bodech 146 až 164 níže.
- 59 Z toho vyplývá, že žalobní důvod vycházející z porušení čl. 6 odst. 1 EÚLP musí být zamítnut.

K žalobnímu důvodu vycházejícímu z protiprávnosti napadeného rozhodnutí v části, v níž je určeno společnosti Schindler Holding, z důvodu neplatného doručení

60 Žalobkyně uznávají, že napadené rozhodnutí bylo doručeno společnosti Schindler Holding, usazené ve Švýcarsku. Nicméně toto rozhodnutí nebylo doručeno v souladu s čl. 254 odst. 3 ES. Postup Komise porušuje švýcarské trestní právo a je v rozporu s mezinárodním právem. Doručení ve Švýcarsku totiž předpokládá existenci mezinárodněprávní úmluvy se Švýcarskem, která neexistuje, takže napadené rozhodnutí je v části, v níž je určeno společnosti Schindler Holding, vzhledem k neexistenci doručení neplatné a tudíž nicotné.

61 V tomto ohledu je třeba připomenout, že Soudní dvůr již rozhodl, že nesrovnalosti při doručování se nedotýkají samotného rozhodnutí, a nedotýkají se tedy ani jeho legality (rozsudek Soudního dvora ze dne 14. července 1972, Imperial Chemical Industries v. Komise, 48/69, Recueil, s. 619, bod 39). Takové nesrovnalosti mohou pouze za určitých okolností zabránit tomu, aby začala plynout lhůta uvedená v čl. 230 pátém pododstavci ES pro podání žaloby. V projednávané věci společnost Schindler Holding byla nepochybnitelně seznámena s obsahem napadeného rozhodnutí a využila svého práva podat žalobu ve lhůtě stanovené v čl. 230 pátém pododstavci ES.

62 Tento žalobní důvod je tedy třeba zamítnout.

K žalobnímu důvodu vycházejícímu z protiprávnosti napadeného rozhodnutí v rozsahu, v němž v něm byla založena solidární odpovědnost společnosti Schindler Holding

63 Tímto žalobním důvodem žalobkyně zpochybňují solidární odpovědnost společnosti Schindler Holding, mateřské společnosti skupiny Schindler, za protiprávní jednání jejich dceřiných společností v Belgii, Německu, Lucembursku a Nizozemsku.

- 64 Pokud jde o solidární odpovědnost mateřské společnosti za jednání její dceřiné společnosti, je třeba připomenout, že okolnost, že dceřiná společnost má oddělenou právní subjektivitu, nestačí k vyloučení možnosti, že její chování lze přičíst mateřské společnosti (rozsudek *Imperial Chemical Industries v. Komise*, bod 61 výše, bod 132).
- 65 Právo Unie v oblasti hospodářské soutěže se totiž vztahuje na činnosti podniků a pojem „podnik“ zahrnuje jakoukoli jednotku vykonávající hospodářskou činnost nezávisle na právním postavení této jednotky a způsobu jejího financování (viz rozsudek Soudního dvora ze dne 10. září 2009, *Akzo Nobel a další v. Komise*, C-97/08 P, Sb. rozh. s. I-8237, bod 54 a citovaná judikatura).
- 66 Unijní soud rovněž upřesnil, že pojem „podnik“ musí být v tomto kontextu chápán jako pojem označující hospodářskou jednotku, i když z právního hlediska je tato hospodářská jednotka složena z více fyzických nebo právnických osob (viz rozsudky Soudního dvora ze dne 12. července 1984, *Hydrotherm Gerätebau*, 170/83, Recueil, s. 2999, bod 11, a *Akzo Nobel a další v. Komise*, bod 65 výše, bod 55 a citovaná judikatura; v tomto smyslu viz rovněž rozsudek Tribunálu ze dne 29. června 2000, *DSG v. Komise*, T-234/95, Recueil, s. II-2603, bod 124). Zdůraznil tak, že pro účely použití pravidel hospodářské soutěže není rozhodující formální oddělenost mezi dvěma společnostmi vyplývající z jejich oddělené právní subjektivity, ale otázka, zda existuje jednota v jejich tržním chování. Může se tedy ukázat nezbytným určit, zda dvě společnosti s oddělenými právními subjektivitami tvoří nebo patří do jednoho a téhož podniku nebo hospodářské jednotky, která má jednotné tržní chování (rozsudek *Imperial Chemical Industries v. Komise*, bod 61 výše, bod 140, a rozsudek Soudu ze dne 15. září 2005, *DaimlerChrysler v. Komise*, T-325/01, Sb. rozh. s. II-3319, bod 85).
- 67 Pokud taková hospodářská jednotka poruší pravidla hospodářské soutěže, musí nést za toto protiprávní jednání odpovědnost na základě zásady osobní odpovědnosti (viz rozsudek *Akzo Nobel a další v. Komise*, bod 65 výše, bod 56 a citovaná judikatura).

- 68 Porušení práva Unie v oblasti hospodářské soutěže musí být jednoznačně přičteno právnické osobě, které mohou být pokuty uloženy, a musí jí být určeno oznámení námitek. Důležité je rovněž to, aby oznámení námitek uvádělo, v jakém postavení právnická osoba čelí obvinění z tvrzených skutečností (viz rozsudek Akzo Nobel a další v. Komise, bod 65 výše, bod 57 a citovaná judikatura).
- 69 Z ustálené judikatury vyplývá, že chování dceřiné společnosti může být přičteno mateřské společnosti zejména tehdy, pokud tato dceřiná společnost, byť s vlastní právní subjektivitou, samostatně neurčuje své chování na trhu, ale v zásadě uplatňuje pokyny, které jsou jí uděleny mateřskou společností, zejména s ohledem na hospodářské, organizační a právní vazby, které spojují tyto dva právní subjekty (viz rozsudek Akzo Nobel a další v. Komise, bod 65 výše, bod 58 a citovaná judikatura).
- 70 V takové situaci jsou totiž mateřská společnost a její dceřiná společnost součástí téže hospodářské jednotky, a tudíž tvoří jediný podnik ve smyslu judikatury uvedené výše v bodech 65 a 66. Skutečnost, že mateřská společnost a její dceřiná společnost představují jediný podnik ve smyslu článku 81 ES, umožňuje tak Komisi určit rozhodnutí ukládající pokuty mateřské společnosti, aniž je vyžadováno prokázání osobního zapojení této společnosti do protiprávního jednání (rozsudek Akzo Nobel a další v. Komise, bod 65 výše, bod 59).
- 71 V konkrétním případě, kdy mateřská společnost vlastní 100% kapitálu své dceřiné společnosti, která porušila pravidla Unie v oblasti hospodářské soutěže, může jednak tato mateřská společnost vykonávat rozhodující vliv na chování této dceřiné společnosti, a jednak existuje vyvratitelná domněnka, podle které uvedená mateřská společnost skutečně vykonává rozhodující vliv na chování své dceřiné společnosti (viz rozsudek Akzo Nobel a další v. Komise, bod 65 výše, bod 60 a citovaná judikatura).

- 72 Za těchto podmínek postačí k tomu, aby se dalo předpokládat, že mateřská společnost vykonává rozhodující vliv na obchodní politiku dceřiné společnosti, aby Komise prokázala, že veškerý kapitál této dceřiné společnosti je vlastněn její mateřskou společností. Komise následně může považovat mateřskou společnost za společně a nerozdílně odpovědnou za zaplacení pokuty uložené její dceřiné společnosti, ledaže tato mateřská společnost, které přísluší vyvrátit tuto domněnku, předloží dostatečné důkazy, které by mohly prokázat, že se její dceřiná společnost chová na trhu samostatně (viz rozsudek Akzo Nobel a další v. Komise, bod 65 výše, bod 61 a citovaná judikatura).
- 73 Ačkoli je pravda, že Soudní dvůr v bodech 28 a 29 svého rozsudku ze dne 16. listopadu 2000, *Stora Kopparbergs Bergslags v. Komise* (C-286/98 P, Recueil, s. I-9925), uvedl kromě vlastnictví 100% kapitálu dceřiné společnosti další okolnosti jako nezpochybnění vlivu vykonávaného mateřskou společností na obchodní politiku své dceřiné společnosti a společné zastoupení obou společností v průběhu správního řízení, nemění to nic na tom, že takové okolnosti Soudní dvůr uvedl pouze s cílem popsat souhrn skutečností, na kterých Tribunál založil své úvahy, a nikoli za účelem podmínit použití domněnky uvedené výše v bodě 71 předložením dalších nepřímých důkazů o skutečném vykonání vlivu mateřské společnosti (rozsudek Akzo Nobel a další v. Komise, bod 65 výše, bod 62).
- 74 Projednávaný žalobní důvod je třeba přezkoumat s přihlédnutím k výše připomenutým zásadám.
- 75 V bodě 627 odůvodnění napadeného rozhodnutí se Komise domnívala, že společnost Schindler Holding musí být společně a nerozdílně odpovědná za protiprávní jednání svých dceřiných společností Schindler Belgie, Schindler Německo, Schindler Lucembursko a Schindler Nizozemsko, jelikož „jakožto jediný vlastník a konečná mateřská

společnost mohla vykonávat rozhodující vliv na obchodní politiku všech dceřiných společností po dobu trvání protiprávního jednání a lze předpokládat, že této pravomoci využila“.

- 76 V bodech 628 a 629 odůvodnění napadeného rozhodnutí se Komise domnívala, že argument společnosti Schindler Holding, podle kterého uvedené dceřiné společnosti vykonávají svou činnost na trhu jakožto samostatné právní entity, které samy určují svou základní obchodní politiku, jakož i argument, podle kterého neměla žádný vliv na běžnou činnost uvedených dceřiných společností, jsou „nedostatečné pro vyvrácení domněnky, že dceřiné společnosti Schindler Holding neurčovaly zcela samostatně své jednání na trhu“.
- 77 Komise rovněž v bodě 630 odůvodnění napadeného rozhodnutí uvedla, že „v průběhu správního řízení mohla společnost [Schindler Holding] poskytnout důkazy prokazující, že nevykonávala rozhodující vliv na své dceřiné společnosti [...]“. Podle Komise „[jí] však společnost [Schindler Holding] a její dceřiné společnosti neposkytly [...] důkazy objasňující jejich vzájemné vztahy uvnitř skupiny, hierarchickou strukturu a informační povinnosti, aby vyvrátily domněnku, [podle které] [...] společnost [Schindler Holding] jakožto jediný vlastník svých dceřiných společností, adresátů [napadeného] rozhodnutí, vykonala svá kontrolní práva a využila všechny ostatní prostředky pro výkon rozhodujícího vlivu, který měla“.
- 78 V bodě 631 odůvodnění napadeného rozhodnutí se Komise domnívala, že „pouhá existence programu slučitelnosti s pravidly hospodářské soutěže ve společnosti Schindler neumožňovala určit, zda společnost [Schindler Holding] vydávala pokyny týkající se protiprávního jednání“. Podle Komise tak „přetrvává domněnka, že 100% dceřiná společnost společnosti [Schindler Holding] neurčovala samostatně svou obchodní politiku na trhu“.

- 79 S přihlédnutím k předcházejícímu dospěla Komise v bodě 632 odůvodnění napadeného rozhodnutí k závěru, že „společnost [Schindler Holding] a její 100% dceřiné společnosti nevyvrátily domněnku o odpovědnosti za protiprávní jednání, ke kterým došlo v Belgii, Německu, Lucembursku a Nizozemsku [a že] v důsledku toho musí být společnost [Schindler Holding] společně a nerozdílně se svými dotčenými dceřinými společnostmi shledána odpovědnou za protiprávní jednání v rozporu s článkem 81 ES, která jsou předmětem [napadeného] rozhodnutí“.
- 80 Zprv je nesporné, že v průběhu doby trvání protiprávního jednání vlastnila společnost Schindler Holding 100% kapitálu společností Schindler Belgie, Schindler Německo a Schindler Nizozemsko a nepřímým prostřednictvím společností Schindler Belgie 100% kapitálu společnosti Schindler Lucembursko. Existovala tedy domněnka, podle které společnost Schindler Holding vykonávala rozhodující vliv na jednání svých dceřiných společností (viz bod 72 výše).
- 81 Schindler nemůže tvrdit, že Komise měla prokázat, že provozní činnost uvedených dceřiných společností, včetně jejich jednání v rozporu s článkem 81 ES, byla skutečně ovlivněna společností Schindler Holding a že tato společnost způsobila či podporovala protiprávní jednání.
- 82 Pro přičtení protiprávního jednání dceřiné společnosti její mateřské společnosti totiž není nezbytné prokázat, že mateřská společnost ovlivňuje politiku své dceřiné společnosti v konkrétní oblasti, která byla předmětem protiprávního jednání. Naproti tomu organizační, hospodářské a právní vazby existující mezi mateřskou společností a její dceřinou společností mohou prokázat existenci vlivu mateřské společnosti na strategii dceřiné společnosti, a tedy odůvodnit jejich posuzování jako jediné hospodářské entity (rozsudek Tribunálu ze dne 12. prosince 2007, Akzo Nobel a další v. Komise, T-112/05, Sb. rozh. s. II-5049, bod 83). Pokud tak Komise prokáže, že veškerý kapitál dceřiné společnosti vlastní její mateřská společnost, může konstatovat, že mateřská společnost je společně a nerozdílně odpovědná za platbu pokuty uložené její dceřiné společnosti, ledaže mateřská společnost prokáže, že se její dceřiná společnost chová na trhu samostatně (viz bod 72 výše). Je třeba rovněž uvést, že Komisi opravňuje určit

rozhodnutí ukládající pokuty mateřské společnosti skupiny společností nikoli vztah mezi mateřskou a dceřinou společností, kdy dochází k podněcování k protiprávnímu jednání, a tím spíše ani účast mateřské společnosti na uvedeném protiprávním jednání, ale skutečnost, že mateřská společnost a dceřiná společnost tvoří jediný podnik ve smyslu článku 81 ES (výše uvedený rozsudek ze dne 12. prosince 2007, Akzo Nobel a další v. Komise, bod 58).

- 83 Žalobkyně se nemohou opírat ani o údajné porušení zásady zavinění (Schuldprinzip) nebo o vynětí ze zásady odpovědnosti společníka společnosti s ručením omezeným nebo akcionáře akciové společnosti za dluhy společnosti a jednání jejich řídicích orgánů. V tomto ohledu stačí konstatovat, že taková argumentace spočívá na nesprávném předpokladu, podle kterého vůči mateřské společnosti nebylo zjištěno žádné protiprávní jednání, což není případ v projednávané věci, protože z bodu 632 odůvodnění a z článků 1 a 2 napadeného rozhodnutí vyplývá, že společnost Schindler Holding byla osobně odsouzena za protiprávní jednání, kterých se měla sama dopustit z důvodu úzkých hospodářských a právních vztahů, které ji pojily s jejími dceřinými společnostmi (viz v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 16. listopadu 2000, Metsä-Serla a další v. Komise, C-294/98 P, Recueil, s. I-10065, body 28 a 34, a rozsudek Tribunálu ze dne 8. října 2008, Schunk a Schunk Kohlenstoff-Technik v. Komise, T-69/04, Sb. rozh. s. II-2567, bod 74).
- 84 Zadruhé je třeba přezkoumat argumenty předložené žalobkyněmi, které směřují k vyvrácení domněnky uvedené výše v bodě 71, podle kterých dceřiné společnosti Schindler Holding samostatně určovaly svou obchodní politiku.
- 85 Zaprvé žalobkyněmi dovolávaná skutečnost, že společnost Schindler Holding nevydávala svým dceřiným společnostem pokyny, které by v projednávané věci umožnily kontakty v rozporu s článkem 81 ES nebo k nim pobízely, a o takových kontaktech nevěděla, i za předpokladu, že by byla prokázána, nepředstavuje skutečnost,

kteřá by mohla prokazovat samostatnost dceřiných společností. Jak bylo připomenuto v bodě 82 výše, přičtení protiprávního jednání dceřiné společnosti její mateřské společnosti totiž nezbytně nevyžaduje, aby mateřská společnost ovlivňovala politiku své dceřiné společnosti v konkrétní oblasti, která byla předmětem protiprávního jednání.

86 Zadruhé argument, podle kterého dceřiné společnosti Schindler Holding jednaly samostatně ve svých zemích, aniž byly ovlivňovány společností Schindler Holding, pokud jde o jejich běžnou činnost, „získávání zakázek“, uzavírání smluv nebo jejich cenovou politiku, přičemž společnost Schindler Holding byla informována pouze o zakázkách, které mohly vést ke ztrátám, musí být rovněž zamítnut. Jednak totiž dotčené žalobkyně nepředložily důkazy na podporu těchto tvrzení a jednak, v každém případě, taková tvrzení, i za předpokladu, že jsou prokázána, nestačí k vyvrácení domněnky uvedené výše v bodě 71, jelikož z judikatury vyplývá, že i jiné skutečnosti, než ty, které jsou uvedeny žalobkyněmi, spadají rovněž pod pojem „obchodní politika dceřiné společnosti“ pro účely uplatnění článku 81 ES ve vztahu k její mateřské společnosti. V tomto ohledu je třeba uvést, že v rámci analýzy existence jediné hospodářské entity mezi několika společnostmi, které náleží do jedné skupiny, unijní soud zejména zkoumal, zda mateřská společnost mohla ovlivňovat cenovou politiku, výrobní činnost a distribuci, prodejní cíle, hrubé obchodní marže, prodejní náklady, „cash flow“, zásoby a marketing. Nelze z toho nicméně vyvodit, že pod pojem obchodní politika dceřiné společnosti spadají pro účely uplatnění článků 81 ES a 82 ES ve vztahu k mateřské společnosti pouze uvedené aspekty (viz rozsudek ze dne 12. prosince 2007, Akzo Nobel a další v. Komise, bod 82 výše, bod 64 a citovaná judikatura).

87 Zatřetí skutečnost, že se dceřiné společnosti Schindler Holding účastnily ve čtyřech zemích, ve kterých došlo k protiprávnímu jednání, samostatných protiprávních jednání odlišné povahy, což svědčí proti existenci skutečného vlivu Schindler Holding na provozní činnost jejích dceřiných společností, nemůže rovněž vyvrátit domněnku

o odpovědnosti. Z bodů 627 až 632 odůvodnění napadeného rozhodnutí totiž vyplývá, že Komise nevycházela z případné souběžnosti mezi protiprávními jednáními zjištěnými ve čtyřech dotčených zemích proto, aby přičetla společnosti Schindler Holding odpovědnost za jednání jejích dceřiných společností. Mimoto tvrzení žalobkyně, podle kterého měla protiprávní jednání odlišnou povahu, je chybné, neboť dceřiné společnosti Schindler Holding se ve čtyřech dotčených zemích během období, která se v širokém rozsahu překrývají (od 9. května 1996 do 29. ledna 2004 v Belgii, od 1. srpna 1995 do 6. prosince 2000 v Německu, od 7. prosince 1995 do 9. března 2004 v Lucembursku a od 1. června 1999 do 5. března 2004 v Nizozemsku) účastnily protiprávních jednání, která měla podobný předmět, který spočíval v „tajné koluzi mezi soutěžiteli s cílem rozdělení trhů nebo zmrazení tržních podílů rozdělením projektů prodeje a instalace nových výtahů nebo eskalátorů a s cílem nekonkurovat si u údržby a modernizace výtahů a eskalátorů (s výjimkou Německa, kde údržba a modernizace mezi účastníky kartelové dohody nebyla diskutována)“ (bod 658 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

⁸⁸ Začtvrté skutečnost, že společnost Schindler Holding učinila vše proto, aby zabránila jednání svých dceřiných společností v rozporu s článkem 81 ES, zejména, když přijala kodex chování s cílem zabránit porušování práva hospodářské soutěže těmito společnostmi a s ním spojených pokynů, jednak nemění nic na existenci protiprávního jednání, které bylo ve vztahu k ní konstatováno (viz obdobně rozsudek Soudního dvora ze dne 28. června 2005, Dansk Rørindustri a další v. Komise, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, Sb. rozh. s. I-5425, bod 373), a jednak neumožňuje prokázat, že uvedené dceřiné společnosti určovaly samostatně svou obchodní politiku. Naopak uplatňování uvedeného kodexu chování v dceřiných společnostech Schindler Holding spíše svědčí o účinné kontrole obchodní politiky dceřiných společností jejich mateřskou společností, a to tím spíše že samy žalobkyně tvrdily, že dodržování kodexu chování bylo kontrolováno prostřednictvím pravidelných auditů a dalších opatření přijatých zaměstnancem společnosti Schindler Holding pověřeným zajišťováním slučitelnosti (compliance officer).

89 Zapáté, pokud jde o vztahy v rámci skupiny, strukturu řízení a pokyny týkající se podávání zpráv v rámci společnosti Schindler Holding, Komise v bodě 630 odůvodnění napadeného rozhodnutí uvedla, že jí společnost Schindler Holding a její dceřiné společnosti neposkytly informace objasňující jejich vzájemné vztahy. Ze spisu sice vyplývá, že v průběhu správního řízení žalobkyně ve skutečnosti poskytly Komisi některé informace o vztazích v rámci skupiny, struktuře řízení a pokynech týkajících se podávání zpráv (reporting lines).

90 Nicméně tyto informace neumožňují dospět k závěru o samostatnosti dceřiných společností Schindler. Poskytnuté informace, které nejsou ostatně doloženy důkazy, jsou totiž mezerovité, a týkají se především odpovědnosti a povinností podávání zpráv (reporting obligations) několika vedoucích zaměstnanců společnosti Schindler Lucembursko a Schindler Belgie, jakož i odpovědností jednoho zaměstnance společnosti Schindler Německo, aniž jsou obsírně popsány vzájemné vztahy mezi společnostmi Schindler Holding a jejími dceřinými společnostmi působícími v dotčených zemích nebo dále vliv společnosti Schindler Holding na tyto společnosti.

91 S ohledem na domněnku o odpovědnosti uvedenou v bodě 72 výše a na skutečnost, jak vyplývá z bodů 84 až 90 výše, že tato domněnka nebyla vyvrácena žalobkyněmi, Komise právem přičetla společnosti Schindler Holding protiprávní jednání, kterých se dopustily její dceřiné společnosti.

92 Tento žalobní důvod je tedy třeba zamítnout.

3. K návrhu na zrušení článku 2 napadeného rozhodnutí

K námitce protiprávnosti týkající se čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003 a vycházející z porušení zásady legality trestů

⁹³ Žalobkyně tvrdí, že čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003 přiznává Komisi téměř neomezený prostor pro uvážení, pokud jde o stanovování výše pokut, což je v rozporu se zásadou legality trestů definovanou v čl. 7 odst. 1 EÚLP, která vyplývá rovněž z obecných právních zásad, které jsou základem ústavních tradic společných členským státům.

⁹⁴ Je třeba připomenout znění čl. 7 odst. 1 EÚLP:

„Nikdo nesmí být odsouzen za jednání nebo opomenutí, které v době, kdy bylo spácháno, nebylo podle vnitrostátního nebo mezinárodního práva trestným činem. Rovněž nesmí být uložen trest přísnější, než jaký bylo možno uložit v době spáchání trestného činu.“

⁹⁵ Z judikatury vyplývá, že zásada legality trestů je logickým důsledkem zásady právní jistoty, která je obecnou zásadou práva Unie a která zejména vyžaduje jasnost a přesnost všech předpisů Unie, především pokud tyto ukládají či umožňují uložit sankce, aby tak dotčené osoby mohly jednoznačně rozpoznat svá práva a povinnosti, které z nich vyplývají, a aby mohly následně přijmout odpovídající opatření (viz rozsudky

Tribunálu ze dne 5. dubna 2006, *Degussa v. Komise*, T-279/02, Sb. rozh. s. II-897, bod 66, a ze dne 27. září 2006, *Jungbunzlauer v. Komise*, T-43/02, Sb. rozh. s. II-3435, bod 71 a citovaná judikatura).

- ⁹⁶ Zásada legality trestů, která je součástí obecných zásad práva Unie, které jsou základem ústavních tradic společných členským státům, byla rovněž zakotvena několika mezinárodními smlouvami a zejména článkem 7 EÚLP. Z této zásady vyplývá, že zákon musí jasně stanovit trestné činy a tresty, které za ně hrozí. Tato podmínka je splněna, pokud má právní subjekt možnost se z textu příslušného ustanovení, a v případě potřeby z výkladu, který k němu podaly soudy, dozvědět, jaká konání a opominutí zakládají jeho trestněprávní odpovědnost. Mimoto podle judikatury ESLP se jasnost zákona posuzuje nejen z hlediska znění příslušného ustanovení, ale také z hlediska upřesnění vyplývajících z ustálené a zveřejněné judikatury (viz rozsudek Soudního dvora ze dne 22. května 2008, *Evonik Degussa v. Komise a Rada*, C-266/06 P, nezveřejněný ve Sb. rozh., body 38 až 40 a citovaná judikatura).
- ⁹⁷ Tuto zásadu je nutné dodržovat jak v předpisech trestněprávní povahy, tak ve zvláštních správních nástrojích ukládajících či umožňujících ukládat správní sankce (viz v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 18. listopadu 1987, *Maizena a další*, 137/85, Recueil, s. 4587, bod 15 a citovaná judikatura). Tato zásada se vztahuje nejen na předpisy, které stanovují skutkovou podstatu protiprávního jednání, ale i na ty předpisy, které stanovují důsledky plynoucí z protiprávního jednání porušujícího prvně uvedené předpisy (viz rozsudky *Degussa v. Komise*, bod 95 výše, bod 67, a *Schunk a Schunk Kohlenstoff-Technik v. Komise*, bod 83 výše, bod 29 a citovaná judikatura).
- ⁹⁸ Ustálená judikatura mimo jiné uvádí, že základní práva jsou nedílnou součástí obecných právních zásad, jejichž dodržování zajišťuje unijní soud (posudek Soudního dvora 2/94 ze dne 28. března 1996, Recueil, s. I-1759, bod 33, a rozsudek Soudního dvora

ze dne 29. května 1997, Kremzow, C-299/95, Recueil, s. I-2629, bod 14). Soudní dvůr a Tribunál za tímto účelem vychází z ústavních tradic společných členským státům, jakož i z poznatků, které skýtají mezinárodně právní instrumenty týkající se ochrany lidských práv, na jejichž tvorbě členské státy spolupracovaly nebo k nimž přistoupily. Zvláštní význam přísluší v této souvislosti EÚLP (rozsudek Soudního dvora ze dne 22. října 2002, Roquette Frères, C-94/00, Recueil, s. I-9011, bod 23, a výše uvedený rozsudek Kremzow, bod 14). Mimoto podle čl. 6 odst. 2 EU „Unie ctí základní práva zaručená [EÚLP] a ta, jež vyplývají z ústavních tradic společných členským státům, jako obecné zásady práva [Unie]“.

⁹⁹ Jak již Tribunál připomněl (rozsudek Degussa v. Komise, bod 95 výše, bod 71), čl. 7 odst. 1 EÚLP nevyžaduje, aby znění ustanovení, podle nichž jsou tyto sankce ukládány, bylo natolik přesné, aby důsledky, které mohou z protiprávního jednání porušujícího tato ustanovení nastat, bylo možné předvídat s absolutní jistotou. Podle judikatury ESLP totiž skutečnost, že zákon přiznává posuzovací pravomoc, jako taková neodporuje požadavku předvídatelnosti, pokud jsou rozsah výkonu posuzovací pravomoci a pravidla jejího výkonu dostatečně jasně vymezena vzhledem ke stanovenému legitimnímu cíli, aby byla jednotlivci poskytnuta přiměřená ochrana proti svévoli (viz Evropský soud pro lidská práva, rozsudek Margareta a Roger Andersson v. Švédsko ze dne 25. února 1992, řada A č. 226, bod 75). V tomto ohledu, nehledě na samotný text zákona, ESLP zohledňuje otázku, zda použité neurčité pojmy byly upřesněny v ustálené a zveřejněné judikatuře (viz Evropský soud pro lidská práva, rozsudek G. v. Francie ze dne 27. září 1995, řada A č. 325-B, bod 25).

¹⁰⁰ Zohlednění ústavních tradic společných členským státům nevede k podání výkladu obecné zásady práva Unie, již představuje i zásada legality trestů, odlišného od výše uvedených úvah (rozsudek Degussa v. Komise, bod 95 výše, bod 73). Argument žalobkyň, podle kterého na vnitrostátní úrovni neexistuje srovnatelné oprávnění orgánu,

kteř by umožňovalo tomuto orgánu ukládat „téměř neomezené“ pokuty, musí být tedy zamítnut.

- ¹⁰¹ V projednávané věci, pokud jde o legalitu čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003 z pohledu zásady legality trestů, je třeba zaprvé konstatovat, že na rozdíl od toho, co tvrdí žalobkyně, nepřiznal zákonodárce Unie Komisi nadměrný či svévolný prostor pro uvážení při stanovování pokut za protiprávní jednání porušující pravidla v oblasti hospodářské soutěže (rozsudek Degussa v. Komise, bod 95 výše, bod 74).
- ¹⁰² Zaprvé je totiž třeba uvést, že ačkoliv čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003 ponechává Komisi široký prostor pro volné uvážení, omezuje nicméně jeho výkon tím, že zavádí objektivní kritéria, která Komise musí respektovat. V tomto ohledu je třeba jednak připomenout, že pokuta, kterou lze uložit, má vyčíslitelnou a maximální výši, stanovenou v závislosti na každém podniku pro každý případ protiprávního jednání, takže maximální výši pokuty, kterou lze uložit danému podniku, lze stanovit předem. Kromě toho toto ustanovení ukládá Komisi, aby pokuty stanovovala pro každý konkrétní případ zvlášť a aby při stanovování jejich výše brala v úvahu závažnost a dobu trvání daného protiprávního jednání (rozsudek Evonik Degussa v. Komise a Rada, bod 96 výše, bod 50, a rozsudek Degussa v. Komise, bod 95 výše, bod 75).
- ¹⁰³ Žalobkyně nemohou tvrdit, že rozsudek Degussa v. Komise, bod 95 výše (body 66 až 88), nebo rozsudek Jungbunzlauer v. Komise, bod 95 výše (body 69 až 92), ve kterém přijatý výklad zásady legality trestů odpovídá výkladu přijatému v rozsudku Degussa v. Komise (bod 95 výše), vycházejí z „právně nesprávného názoru“. Ve svém rozsudku Evonik Degussa v. Komise a Rada, bod 96 výše (body 36 až 63), totiž Soudní dvůr

v řízení o kasačním opravném prostředku potvrdil výklad zásady legality trestů, který přijal Tribunál v rozsudku Degussa v. Komise, bod 95 výše.

- ¹⁰⁴ Rozsudky uvedené v předchozím bodě se sice vztahují k čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17, zatímco pokuty uložené napadeným rozhodnutím se opírají o čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003. Nicméně, jelikož kritéria a maximální výše pro uložení pokut jsou totožné v obou těchto ustanoveních, lze judikaturu citovanou v předchozím bodě použít na čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003.
- ¹⁰⁵ Zadruhé při výkonu své posuzovací pravomoci, pokud jde o pokuty uložené na základě čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003, je Komise povinna dodržovat obecné právní zásady, obzvláště zásady rovného zacházení a proporcionality, jak je vymezila judikatura Soudního dvora a Tribunálu (rozsudek Evonik Degussa v. Komise a Rada, bod 96 výše, bod 51, a rozsudek Degussa v. Komise, bod 95 výše, bod 77).
- ¹⁰⁶ Zatřetí za účelem zajištění předvídatelnosti a transparentnosti svého jednání je výkon posuzovací pravomoci Komise rovněž omezen pravidly chování, které si sama stanovila v oznámení o spolupráci z roku 2002 a ve svých pokynech z roku 1998. V tomto ohledu je třeba uvést, že uvedené oznámení a uvedené pokyny jednak stanoví pravidla chování, od kterých se Komise nemůže odchýlit, aniž je sankcionována z důvodu porušení obecných právních zásad, jako je zásada rovného zacházení nebo ochrana legitimního očekávání, a jednak zajišťují právní jistotu dotčených podniků tím, že stanoví metodiku, kterou si Komise uložila za účelem stanovování výše pokut ukládaných na základě čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003 (v tomto smyslu viz rozsudky Soudního dvora Evonik Degussa v. Komise a Rada, bod 96 výše, body 52 a 53, a ze dne 19. března 2009,

Archer Daniels Midland v. Komise, C-510/06 P, Sb. rozh. s. I-1843, bod 60; rozsudek Degussa v. Komise, bod 95 výše, body 78 a 82). Mimoto na rozdíl od toho, co tvrdí žalobkyně, přijetí pokynů z roku 1998, poté v roce 2006 pokynů pro výpočet pokut uložených podle čl. 23 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1/2003 (Úř. věst. C 2010, s. 2) Komisí v rozsahu, v němž zapadá do právního rámce stanoveného v čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 a v čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003, pouze přispělo k přesnějšímu vymezení posuzovací pravomoci Komise, která již sama plyne z uvedených ustanovení, aniž z tohoto přijetí může být vyvozen závěr, že zákonodárce Unie původně nedostatečně vymezil pravomoc Komise v dotčené oblasti (viz v tomto smyslu rozsudek Schunk a Schunk Kohlenstoff-Technik v. Komise, bod 83 výše, bod 44).

¹⁰⁷ Začtvrté je třeba dodat, že podle článku 229 ES a článku 31 nařízení č. 1/2003 mají Soudní dvůr a Tribunál pravomoc přezkoumávat v plné jurisdikci žaloby proti rozhodnutím Komise, kterými stanoví pokutu, a mohou tak tato rozhodnutí jak zrušit, tak i zrušit, snížit nebo zvýšit uloženou pokutu. Známá a dostupná správní praxe Komise tak podléhá plnému přezkumu soudu Unie. Výkon tohoto přezkumu v ustálené a zveřejněné judikatuře umožnil upřesnit neurčité pojmy, které může čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17, poté čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003 obsahovat (viz v tomto smyslu rozsudek Evonik Degussa v. Komise a Rada, bod 96 výše, bod 54, a rozsudek Degussa v. Komise, bod 95 výše, bod 79).

¹⁰⁸ S ohledem na různé skutečnosti uvedené výše tak může obezřetný hospodářský subjekt, který si v případě potřeby obstará právní radu, s dostatečnou přesností předvídat metodu stanovení i výši pokut, které mu hrozí za dané chování. Skutečnost, že tento subjekt není s to předem znát přesnou výši pokut, které Komise v jednotlivých

případech uloží, nemůže představovat porušení zásady legality trestů (rozsudek Evonik Degussa v. Komise a Rada, bod 96 výše, bod 55, a rozsudek Degussa v. Komise, bod 95 výše, bod 83).

- 109 Žalobkyně tedy nemohou tvrdit, že znění čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003 nezaručuje stupeň předvídatelnosti vyžadovaný základními zásadami trestního práva a právního státu. Uvedené ustanovení totiž umožňuje dostatečně přesným způsobem předvídat metodu stanovování a úroveň ukládaných pokut (v tomto smyslu viz rozsudek Evonik Degussa v. Komise a Rada, bod 96 výše, bod 58).
- 110 Zadruhé na rozdíl od toho, co tvrdí žalobkyně, se rozhodovací praxe Komise v oblasti pokut nevyvíjela nepředvídatelným nebo nahodilým způsobem.
- 111 Zprvč během období, pro která byla v napadeném rozhodnutí zjištěna čtyři protiprávní jednání, došlo pouze k reorganizaci metody stanovování pokut zveřejněním pokynů z roku 1998, které Soudní dvůr považoval za rozumně předvídatelné (rozsudek Dansk Rørindustri a další v. Komise, bod 88 výše, bod 231).
- 112 Zadruhé, pokud jde o zvýšení úrovně pokut v návaznosti na přijetí pokynů z roku 1998, podle ustálené judikatury může Komise kdykoli přizpůsobit výši pokut, pokud to vyžaduje účinné použití pravidel Unie v oblasti hospodářské soutěže (rozsudek Musique diffusion française a další v. Komise, bod 54 výše, bod 109, a rozsudek Tribunalu ze dne 20. března 2002, LR AF 1998 v. Komise, T-23/99, Recueil, s. II-1705, bod 237), přičemž takové pozměnění správní praxe může být považováno za objektivně odůvodněné účelem všeobecné ochrany před protiprávními jednáními porušujícími pravidla Unie v oblasti hospodářské soutěže. Zvýšení pokut v poslední době, jež uvádějí a napadají žalobkyně, tedy nelze samo o sobě považovat za protiprávní

s ohledem na zásadu legality trestů, jelikož nepřekračuje právní rámec stanovený v čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 a v čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003, jak jej vykládají soudy Unie (viz v tomto smyslu rozsudky *Degussa v. Komise*, bod 95 výše, bod 81, a *Schunk a Schunk Kohlenstoff-Technik v. Komise*, bod 83 výše, bod 43).

¹¹³ Zatřetí argument, podle něhož Rada přijetím čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 a čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003 nesplnila svou povinnost jasně vymezit pravomoc svěřenou Komisi, a z tohoto důvodu přenesla na Komisi pravomoc, která na základě Smlouvy o ES přísluší Radě, a to v rozporu s článkem 83 ES, je třeba považovat za neopodstatněný.

¹¹⁴ Na jedné straně jak bylo uvedeno výše, čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 a čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003 sice ponechávají Komisi široký prostor pro uvážení, omezují však využití tohoto prostoru tím, že zavádí objektivní kritéria, která musí Komise dodržovat. Na straně druhé je třeba připomenout, že nařízení č. 17 a nařízení č. 1/2003 byla přijata na základě čl. 83 odst. 1 ES, který stanoví, že „[n]ařízení nebo směrnice potřebné k provedení zásad uvedených v článcích 81 [ES] a 82 [ES] přijímá Rada na návrh Komise a po konzultaci s Evropským parlamentem [...]“. Cílem těchto nařízení a směrnic je podle čl. 83 odst. 2 písm. a) a d) ES zejména „zajistit dodržování zákazů uvedených v čl. 81 odst. 1 [ES] a v článku 82 [ES] stanovením pokut a penále“ a „vymezit úlohy Komise a Soudního dvora při provádění ustanovení uvedených v tomto odstavci“. Ostatně je třeba připomenout, že podle čl. 211 první odrážky ES Komise „dbá na provádění této smlouvy, jakož i aktů přijatých orgány na jejím základě“ a že na základě třetí odrážky stejného článku disponuje „vlastní rozhodovací pravomoc[í]“

(rozsudky Degussa v. Komise, bod 95 výše, bod 86, a Schunk a Schunk Kohlenstoff-Technik v. Komise, bod 83 výše, bod 48).

- 115 Z toho vyplývá, že pravomoc ukládat pokuty v případech porušení článků 81 ES a 82 ES nelze považovat za původně příslušející Radě, která ji svěřila či jejím výkonem pověřila Komisi ve smyslu čl. 202 třetí odrážky ES. Podle výše uvedených ustanovení Smlouvy o ES totiž tato pravomoc spadá do úkolu Komise dbát na uplatňování práva Unie, přičemž tento úkol je upřesněn, upraven a formalizován, pokud jde o uplatňování článků 81 ES a 82 ES, nařízením č. 17 a nařízením č. 1/2003. Pravomoc ukládat pokuty, kterou tato nařízení přiznávají Komisi, vyplývá tedy z ustanovení samotné Smlouvy o ES a jejím cílem je umožnit faktické provádění zákazů stanovených v uvedených člancích (rozsudky Degussa v. Komise, bod 95 výše, bod 87, a Schunk a Schunk Kohlenstoff-Technik v. Komise, bod 83 výše, bod 49).
- 116 Z těchto úvah vyplývá, že námitka protiprávnosti vznesená proti čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003, vycházející z porušení zásady legality trestů, musí být zamítnuta.

K námitce protiprávnosti pokynů z roku 1998, vycházející z porušení zásady zákazu zpětné účinnosti

- 117 Žalobkyně připomínají, že akt Unie se nemůže začít uplatňovat před jeho vyhlášením a že čl. 49 odst. 1 druhá věta listiny stanoví, že nesmí být uložen trest přísnější, než jaký bylo možno uložit v době spáchání trestného činu. V projednávané věci pokyny z roku 1998 porušují zásadu zákazu zpětné účinnosti, jelikož překračují meze

předvídatelnosti. Za tímto účelem žalobkyně zdůrazňují, že zpřísnění rozhodovací politiky v oblasti pokut je výsledkem činnosti Komise, a nikoliv zákonodárce.

- 118 Z judikatury vyplývá, že zásada zákazu zpětné účinnosti trestních zákonů, zakotvená v článku 7 EÚLP představuje obecnou právní zásadu Unie, jejíž dodržování je nutné, jsou-li ukládány pokuty za porušení pravidel hospodářské soutěže, a že tato zásada vyžaduje, aby vyslovené sankce odpovídaly sankcím, jež byly stanoveny v době, kdy k porušení došlo (rozsudek *Dansk Rørindustri a další v. Komise*, bod 88 výše, bod 202; rozsudky Tribunálu LR AF 1998 v. Komise, bod 112 výše, body 218 až 221, a ze dne 9. července 2003, *Archer Daniels Midland a Archer Daniels Midland Ingredients v. Komise*, T-224/00, Recueil, s. II-2597, body 39 až 41).
- 119 Bylo rovněž rozhodnuto, že přijetí pokynů, které mohou měnit obecnou soutěžní politiku Komise v oblasti pokut, může v zásadě spadat do působnosti zásady zákazu zpětné účinnosti (rozsudek *Dansk Rørindustri a další v. Komise*, bod 88 výše, bod 222).
- 120 Na jedné straně totiž mohou pokyny z roku 1998 způsobovat právní účinky. Tyto právní účinky nevyplývají z vlastního normativního charakteru pokynů z roku 1998, ale z jejich přijetí a zveřejnění Komisí. Toto přijetí a zveřejnění pokynů z roku 1998 vede k vlastnímu omezení posuzovací pravomoci Komise, která se nemůže od těchto pokynů odchýlit, aniž je případně sankcionována z důvodu porušení obecných právních zásad, jako je rovné zacházení, ochrana legitimního očekávání a právní jistota (viz v tomto smyslu rozsudek *Dansk Rørindustri a další v. Komise*, bod 88 výše, body 209 až 212).

121 Na straně druhé podle judikatury ESLP týkající se čl. 7 odst. 1 EÚLP toto ustanovení brání zpětnému použití nového výkladu normy, která stanoví protiprávní jednání, v neprospěch obviněného (viz v tomto smyslu, Evropský soud pro lidská práva, rozsudky *S.W. v. Spojené království* ze dne 22. listopadu 1995, řada A č. 335-B, body 34 až 36; *C.R. v. Spojené království* ze dne 22. listopadu 1995, řada A č. 335-C, body 32 až 34; *Cantoni v. Francie* ze dne 15. listopadu 1996, *Sbírka rozsudků a rozhodnutí*, 1996-V, body 29 až 32, a *Coëme a další v. Belgie* ze dne 22. června 2000, *Sbírka rozsudků a rozhodnutí*, 2000-VII, bod 145). Tak je tomu podle této judikatury zvláště tehdy, když se jedná o soudní výklad, jehož výsledek nebyl v době, kdy bylo protiprávní jednání spácháno, rozumně předvídatelný, zejména s ohledem na výklad zastávaný v této době v judikatuře týkající se dotčeného právního ustanovení. Je nicméně třeba upřesnit, že z téže judikatury vyplývá, že dosah pojmu „předvídatelnost“ do značné míry závisí na obsahu textu, o nějž se jedná, oblasti, kterou pokrývá, jakož i na množství a postavení jeho adresátů. Předvídatelnost zákona tak nebrání tomu, aby dotyčná osoba byla přinucena obstarat si odborné rady pro přiměřené posouzení důsledků, jež mohou za okolností konkrétního případu z daného aktu vyplývat. Konkrétněji, podle výše uvedeného rozsudku *Cantoni v. Francie* (bod 35) to platí zvláště pro podnikatele, kteří obvykle musí při výkonu svého povolání prokazovat značnou obezřetnost. Od nich je proto možné očekávat, že rizika své činnosti posoudí obzvláště pečlivě.

122 S přihlédnutím k předcházejícímu a za účelem přezkumu dodržování zásady zákazu zpětné účinnosti je třeba ověřit, zda dotčená změna, kterou představuje přijetí pokynů z roku 1998, byla rozumně předvídatelná v době, kdy byla dotyčná protiprávní jednání spáchána (viz v tomto smyslu rozsudek *Dansk Rørindustri a další v. Komise*, bod 88 výše, bod 224).

123 V tomto ohledu je třeba nejprve konstatovat, že údajné zvýšení úrovně pokut z důvodu uplatnění pokynů z roku 1998 nepřekračuje právní rámec stanovený čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 a čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003, jelikož pokyny výslovně ve svém

bodě 5 písm. a) stanoví, že uložené pokuty nemohou v žádném případě překročit maximální výši 10% obratu stanovenou uvedenými ustanoveními.

- ¹²⁴ Dále je třeba konstatovat, že hlavní inovace pokynů z roku 1998 spočívá v tom, že výchozím bodem pro výpočet je základní částka určená rozpětími stanovenými v tomto ohledu uvedenými pokyny, přičemž tato rozpětí odrážejí různé stupně závažnosti protiprávních jednání, které ale jako takové nesouvisejí s relevantním obratem. Tato metoda je tak v podstatě založena na stanovení sazeb pokut, byť relativním a pružným (rozsudky *Dansk Rørindustri* a další v. Komise, bod 88 výše, bod 225, a *Archer Daniels Midland* v. Komise, bod 106 výše, bod 61).
- ¹²⁵ Nakonec musí být připomenuto, že skutečnost, že Komise v minulosti uplatňovala pokuty určité úrovně na různé typy protiprávních jednání, ji nemůže zbavit možnosti zvýšit tuto úroveň v mezích uvedených v nařízení č. 17 a v nařízení č. 1/2003, je-li to nezbytné k tomu, aby bylo zajištěno provádění soutěžní politiky Unie, ale že naopak účinné použití soutěžních pravidel Unie vyžaduje, aby Komise měla možnost kdykoli přizpůsobit úroveň pokut potřebám této politiky (viz v tomto smyslu rozsudky Soudního dvora *Musique Diffusion française* a další v. Komise, bod 54 výše, bod 109; ze dne 2. října 2003, *Aristrain* v. Komise, C-196/99 P, Recueil, s. I-11005, bod 81, a *Dansk Rørindustri* a další v. Komise, bod 88 výše, bod 227; rozsudky Tribunálu ze dne 10. března 1992, *Solvay* v. Komise, T-12/89, Recueil, s. II-907, bod 309, a ze dne 14. května 1998, *Europa Carton* v. Komise, T-304/94, Recueil, s. II-869, bod 89).
- ¹²⁶ Z toho plyne, že podniky, vůči nimž se vede správní řízení, jež může vyústit v pokutu, nemohou nabýt legitimního očekávání, že Komise nepřekročí úroveň pokut používanou dříve, ani očekávání ohledně metody jejich výpočtu (rozsudek *Dansk Rørindustri* a další v. Komise, bod 88 výše, bod 228).

- 127 Uvedené podniky tedy musejí vzít v úvahu možnost, že se Komise kdykoli rozhodne zvýšit úroveň výše pokut ve srovnání s úrovní používanou v minulosti. Toto platí nejen tehdy, pokud Komise přikročí ke zvýšení úrovně výše pokut při jejich uložení v individuálních rozhodnutích, ale rovněž tehdy, pokud k tomuto zvýšení dojde v projednávaných případech použitím obecně závazných pravidel chování, jako jsou pokyny z roku 1998 (rozsudky Dansk Rørindustri a další v. Komise, bod 88 výše, body 229 a 230, a Archer Daniels Midland v. Komise, bod 106 výše, bod 59).
- 128 Z toho vyplývá, že žalobkyně se nesprávně domnívají, že pokyny z roku 1998 porušují zásadu zákazu zpětné účinnosti tím, že vedly k ukládání vyšších pokut, než byly pokuty ukládané v minulosti, a že v projednávané věci byly překročeny meze předvídatelnosti. Pokyny a zvláště nová metoda výpočtu pokut, již tyto pokyny obsahují, za předpokladu, že má přitěžující účinek, pokud jde o úroveň ukládaných pokut, byly rozumně předvídatelné pro podniky, jako jsou žalobkyně, v době, kdy byla dotyčná protiprávní jednání spáchána (viz v tomto smyslu rozsudek Dansk Rørindustri a další v. Komise, bod 88 výše, bod 231). Z totožných důvodů nemusela Komise ani v pokynech z roku 1998 uvádět, že zvýšení úrovně pokut bylo nutné za účelem zajištění provádění politiky Společenství v oblasti hospodářské soutěže.
- 129 Pokud jde o argumentaci, podle které bylo zpřísnění rozhodovací politiky v oblasti pokut výsledkem činnosti Komise, a nikoliv zákonodárce, tato argumentace splývá s argumentací dovolávanou v rámci námítky protiprávnosti vycházející z nedostatku pravomoci Komise a je přezkoumána v bodech 131 až 137 níže.
- 130 Ze všeho výše uvedeného vyplývá, že projednávaná námítka protiprávnosti musí být rovněž zamítnuta.

K námitce protiprávnosti pokynů z roku 1998, vycházející z nedostatku pravomoci Komise a, podpůrně, z jejich netransparentnosti a nepředvídatelnosti

- ¹³¹ Žalobkyně tvrdí, že značná posuzovací pravomoc přiznaná Komisi čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003 vyžaduje, aby existovala abstraktní a obecná konkretizace, tedy hmotněprávní pravidlo. Oproti Radě však Komise nemá pravomoc k přijetí takové normy. Mimoto, i kdyby konkretizace „rámce pokuty“ provedená Komisí byla legální, pokyny z roku 1998 by byly v každém případě neúčinné, jelikož nemohou zaručit minimální stupeň transparentnosti a předvídatelnosti nutný při stanovování výše pokuty.
- ¹³² Zaprvé je třeba uvést, že žalobkyně ve svých písemnostech neupřesnily ustanovení, které bylo Komisí při přijímání pokynů z roku 1998 porušeno. Když byly na tuto otázku dotázány při jednání, žalobkyně uvedly, že podle zásady legality trestů příslušelo přijmout abstraktní pravidla pro výpočet pokut Radě.
- ¹³³ Přijetí pokynů z roku 1998 Komisí však v rozsahu, v němž zapadá do právního rámce stanoveného v čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17, poté v čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003, pouze přispělo k přesnějšímu vymezení posuzovací pravomoci Komise, která již sama plyne z těchto ustanovení (v tomto smyslu viz rozsudek Schunk a Schunk Kohlenstoff-Technik v. Komise, bod 83 výše, bod 44). Za těchto podmínek je třeba zamítnout argument vycházející z nedostatku pravomoci Komise pro přijetí pokynů.

¹³⁴ Zadruhé je třeba rovněž zamítnout argumenty vycházející z netransparentnosti a nepředvídatelnosti pokynů z roku 1998.

¹³⁵ Ve snaze o transparentnost a za účelem zvýšení právní jistoty dotčených podniků totiž Komise jednak zveřejnila uvedené pokyny a uvedla v nich metodu výpočtu, kterou si Komise stanovila v každém konkrétním případě. V tomto ohledu měl ostatně Soudní dvůr za to, že Komise se přijetím takových pravidel chování a zveřejněním oznámení, že je napříště použije na případy jimi dotčené, omezuje při výkonu své posuzovací pravomoci a nemůže se od těchto pravidel odchýlit, aniž je případně sankcionována z důvodu porušení obecných právních zásad, jako je zásada rovného zacházení a zásada ochrany legitimního očekávání. Soudní dvůr rovněž rozhodl, že pokyny stanoví obecným a abstraktním způsobem metodologii, kterou si Komise uložila za účelem stanovení výše pokut, a v důsledku toho zajišťují právní jistotu podniků (rozsudek Dansk Rørindustri a další v. Komise, bod 88 výše, body 211 a 213; viz rovněž rozsudek Archer Daniels Midland v. Komise, bod 106 výše, bod 60).

¹³⁶ Kromě toho může obezřetný hospodářský subjekt, který si v případě potřeby obstará právní radu, s dostatečnou přesností předvídat metodu stanovení i výši pokut, které mu hrozí za dané chování (rozsudek Evonik Degussa v. Komise a Rada, bod 96 výše, bod 55). Tento subjekt není sice s to předem znát s přihlédnutím k pokynům z roku 1998 přesnou výši pokuty, kterou Komise v jednotlivých případech uloží. Nicméně vzhledem k závažnosti protiprávních jednání, která má Komise sankcionovat, cíle potlačování a odrazování odůvodňují, že bylo dotčným podnikům znemožněno odhadnout zisky, jež by jim byly plynuly z účasti na protiprávním jednání s předchozím zohledněním výše pokuty, která jim z důvodu protiprávního chování bude uložena (rozsudek Degussa v. Komise, bod 95 výše, bod 83).

137 Ze všeho výše uvedeného vyplývá, že námitka protiprávnosti pokynů z roku 1998, vycházející z nedostatku pravomoci Komise a podpůrně z jejich netransparentnosti a nepředvídatelnosti, není opodstatněná.

K námitce protiprávnosti oznámení o spolupráci z roku 2002, vycházející z porušení zásady zákazu zpětné účinnosti a zásady ochrany legitimního očekávání

138 Žalobkyně tvrdí, že použití oznámení o spolupráci z roku 2002 v projednávané věci, i když se většina skutkových okolností, kterých se dotýká napadené rozhodnutí, stala před jeho vstupem v platnost, porušuje zásadu zákazu zpětné účinnosti. Podle žalobkyně měla Komise použít své oznámení o neuložení nebo snížení pokut v případech kartelových dohod (Úř. věst. 1996, C 207, s. 4) (dále jen „oznámení o spolupráci z roku 1996“), což by umožnilo snížit pokutu o 10 až 50% za nezpochybnění skutkových zjištění namísto symbolického snížení ve výši 1%, které bylo provedeno v napadeném rozhodnutí (body 777, 806, 835 a 854 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Použitím oznámení o spolupráci z roku 2002 Komise rovněž porušila zásadu legitimního očekávání.

139 Je třeba připomenout, že oznámení o spolupráci z roku 1996 stanovilo v bodě D, že podnik má nárok „na 10% až 50% snížení výše pokuty, která by mu byla uložena, pokud by ke spolupráci nedošlo [...], jestliže [...] po obdržení oznámení námitek inform[oval] Komisi, že nezpochybňuje věcnou správnost skutkových zjištění, na kterých Komise založila svá obvinění“. Oznámení o spolupráci z roku 2002 již neupravuje snížení výše pokuty z tohoto důvodu.

- ¹⁴⁰ Pokud jde o údajnou zpětnou účinnost oznámení o spolupráci z roku 2002, musí být konstatováno, že bod 28 uvedeného oznámení stanoví, že „[o]de dne 14. února 2002 toto oznámení nahrazuje oznámení [o spolupráci] z roku 1996 pro všechny případy, v nichž se žádný podnik neobrátí na Komisi, aby využil příznivého zacházení uvedeného v daném oznámení“. S ohledem na skutečnost, že oznámení o spolupráci z roku 2002 bylo zveřejněno dne 19. února 2002, uvedené oznámení tedy sice stanoví retroaktivní použití svých ustanovení, které je nicméně omezeno na období od 14. února 2002 do 18. února 2002, včetně. Jelikož žádný z účastníků kartelové dohody nepodal žádost na základě oznámení o spolupráci z roku 2002 před 2. únorem 2004 (body 94, 105, 115 a 127 odůvodnění napadeného rozhodnutí), případná protiprávnost vyplývající z uvedené zpětné účinnosti oznámení o spolupráci z roku 2002 se nemohla dotknout legality napadeného rozhodnutí.
- ¹⁴¹ V projednávané věci nicméně žalobkyně zpochybňují okamžité použití oznámení o spolupráci z roku 2002 pro výpočet pokut za skutkové okolnosti, ke kterým došlo z části před rokem 2002.
- ¹⁴² Zprvée, jak vyplývá ze spisu, je třeba konstatovat, že přinejmenším šestkrát v průběhu správního řízení žalobkyně výslovně požádaly o použití oznámení o spolupráci z roku 2002.
- ¹⁴³ Zadruhé, v každém případě z judikatury vyplývá, že zásada zákazu zpětné účinnosti nebrání uplatnění pokynů s možnými přítěžujícími účinky ohledně výše pokut uložených za protiprávní jednání spáchaná před jejich přijetím, za podmínky, že politika, která je zavádí, byla rozumně předvídatelná v době, kdy k dotýcným protiprávním jednáním došlo (rozsudek Dansk Rørindustri a další v. Komise, bod 88 výše, body 202 až 232; rozsudek Tribunálu ze dne 12. prosince 2007, BASF a UCB v. Komise, T-101/05 a T-111/05, Sb. rozh. s. II-4949, bod 233; viz rovněž rozsudek Archer Daniels Midland

v. Komise, bod 106 výše, bod 66). Žalobkyně přitom netvrdí, že změna, ke které došlo přijetím oznámení o spolupráci z roku 2002, nebyla předvídatelná.

¹⁴⁴ Pokud jde o údajné porušení legitimního očekávání žalobkyň, které vyplývalo z použití oznámení o spolupráci z roku 2002 na protiprávní jednání, ke kterým došlo částečně před jeho vstupem v platnost, stačí konstatovat, že podle ustálené judikatury hospodářské subjekty nemohou uplatňovat legitimní očekávání na zachování stávající situace, která může být změněna orgány v rámci jejich posuzovací pravomoci (viz rozsudky Soudního dvora ze dne 5. října 1994, Německo v. Rada, C-280/93, Recueil, s. I-4973, bod 80, a ze dne 30. června 2005, Alessandrini a další v. Komise, C-295/03 P, Sb. rozh. s. I-5673, bod 89 a citovaná judikatura). Kromě toho použití oznámení o spolupráci z roku 1996 mohlo být v každém případě kdykoli uplatněno žalobkyněmi prostřednictvím žádosti předložené Komisi na základě tohoto oznámení před vstupem oznámení o spolupráci z roku 2002 v platnost. Z toho vyplývá, že tato část žalobního důvodu musí být zamítnuta.

¹⁴⁵ V důsledku toho je třeba zamítnout námitku protiprávnosti oznámení o spolupráci z roku 2002, vycházející z porušení zásady zákazu zpětné účinnosti, a výtku vycházející z porušení zásady legitimního očekávání.

K námitce protiprávnosti oznámení o spolupráci z roku 2002, vycházející z porušení obecných právních zásad nemo tenetur, in dubio pro reo a proporcionality, jakož i z zneužití posuzovací pravomoci

¹⁴⁶ Žalobkyně tvrdí, že oznámení o spolupráci z roku 2002 je protiprávní z důvodu skutečnosti, že porušuje obecné právní zásady a překračuje posuzovací pravomoc

přiznanou Komisi. Oznámení o spolupráci z roku 2002 tak porušuje zásadu *nemo tenetur*, zásadu *in dubio pro reo* a zásadu proporcionality. Jeho přijetí představuje zneužití posuzovací pravomoci Komise a toto oznámení je tedy nepoužitelné na projednávanou věc, takže důkazy poskytnuté v rámci oznámení o spolupráci z roku 2002 nelze použít, jelikož použití důkazů získaných protiprávním způsobem je zakázáno.

- ¹⁴⁷ Je třeba samostatně přezkoumat jednotlivé výtky předložené v rámci projednávané námítky.

K první výtce vycházející z porušení zásady *nemo tenetur*

- ¹⁴⁸ Žalobkyně připomínají, že v souladu se zásadou *nemo tenetur* nikdo nemůže být nucen k sebeobviňování nebo svědčení proti sobě samému. Oznámení o spolupráci z roku 2002 tuto zásadu porušuje, protože v praxi nutí podniky ke spolupráci s Komisí a k jejich přiznání. Pouze první podnik, který předloží důkazy, které splňují podmínky bodu 8 písm. a) nebo b) oznámení o spolupráci z roku 2002, může mít nárok na neuložení pokuty, takže všechny podniky „v závodě o první místo“ poskytují úplná (a někdy přehnaná) přiznání Komisi, aniž mohou srovnat užitečnost spolupráce, která se projevuje ve snížení vypočtené pokuty, a nevýhody, které taková spolupráce přináší. Kromě toho se na základě spolupráce v rámci oznámení o spolupráci z roku 2002 podnik zbavuje možnosti zpochybnit skutková zjištění, byť chybná, předložená ostatními podniky, neboť Komise považuje jakékoliv zpochybnění skutkových zjištění

za nedostatek spolupráce ve smyslu bodů 11 a 23 oznámení o spolupráci z roku 2002, což znamená vážné riziko nepřiznání snížení pokuty z tohoto důvodu.

- 149 Z judikatury na jedné straně vyplývá, že na základě obecných právních zásad Unie, jejichž nedílnou součástí jsou základní práva a s přihlédnutím k nimž je třeba vykládat všechny předpisy práva Unie, mají podniky právo, aby nebyly nuceny Komisí k přiznání své účasti na protiprávním jednání (viz v tomto smyslu rozsudky Soudního dvora ze dne 18. října 1989, *Orkem v. Komise*, 374/87, Recueil, s. 3283, bod 35, a ze dne 15. října 2002, *Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise*, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, Recueil, s. I-8375, bod 273).
- 150 Na straně druhé, jestliže Komise nemůže donutit podnik k tomu, aby přiznal svou účast na protiprávním jednání, není jí proto ještě bráněno vzít v úvahu při stanovení výše pokuty pomoc, kterou jí tento podnik ze své vlastní vůle poskytl pro účely prokázání existence protiprávního jednání (rozsudky Soudního dvora ze dne 14. července 2005, *Acerinox v. Komise*, C-57/02 P, Sb. rozh. s. I-6689, bod 87, a *ThyssenKrupp v. Komise*, C-65/02 P a C-73/02 P, Sb. rozh. s. I-6773, bod 50).
- 151 Žalobkyně nemohou tvrdit, že judikatura citovaná výše v bodech 149 a 150 je „překonaná“. Naopak, Soudní dvůr ji výslovně potvrdil poté, co se seznámil s vývojem judikatury ESLP, zejména s rozsudkem *Funke v. Francie* ze dne 25. února 1993 (řada A č. 256 A) a s rozsudkem *Saunders v. Spojené království* ze dne 17. prosince 1996 (*Sbírka rozsudků a rozhodnutí*, 1996-VI), na které odkazují žalobkyně (rozsudek *Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise*, bod 149 výše, body 273 až 280).
- 152 S přihlédnutím k zásadám stanoveným v judikatuře citované výše v bodech 149 a 150 je tedy třeba přezkoumat legalitu oznámení o spolupráci z roku 2002 ve vztahu k zásadě *nemo tenetur*.

- 153 V tomto ohledu je třeba konstatovat, že spolupráce na základě oznámení o spolupráci z roku 2002 má čistě dobrovolnou povahu ze strany dotyčného podniku. Tento podnik totiž není žádným způsobem nucen k poskytnutí důkazů týkajících se údajné kartelové dohody. Stupeň spolupráce, kterou hodlá podnik poskytnout v rámci správního řízení, závisí tedy výlučně na jeho svobodné vůli, a není v žádném případě uložen oznámením o spolupráci z roku 2002 (v tomto smyslu viz rozsudek ThyssenKrupp v. Komise, bod 150 výše, bod 52, a stanovisko generálního advokáta F. Légera předcházející tomuto rozsudku, Sb. rozh. s. I-6777, bod 140).
- 154 Argument, podle kterého se na základě spolupráce podnik zbavuje možnosti zpochybnit skutková zjištění, byť chybná, předložená ostatními podniky, vychází z chybného výkladu oznámení o spolupráci z roku 2002.
- 155 Na rozdíl od toho, co tvrdí žalobkyně, ani bod 11 tohoto oznámení, který vyžaduje od dotčeného podniku, aby „plně, stále a pohotově spoluprac[oval] v průběhu celého správního postupu“, ani bod 23 tohoto oznámení, který stanoví, že Komise „může [...] vzít v úvahu rozsah a stálost jakékoli spolupráce, kterou podnik poskytl poté, co předložil důkazy“, nevyžadují po dotčeném podniku, aby nezpochybnil nebo neopravil chybné skutkové okolnosti předložené jiným podnikem. Mimoto tvrzení žalobkyň vychází z chybného předpokladu, podle kterého chybná jednostranná prohlášení jediného podniku, který se účastnil kartelové dohody, nepodpořená důkazy, stačí k prokázání protiprávního jednání.
- 156 Kromě toho na rozdíl od oznámení o spolupráci z roku 1996 oznámení o spolupráci z roku 2002 nestanoví žádné snížení pokuty za nezpochybnění skutkových zjištění. Nelze se tedy domnívat, že oznámení o spolupráci z roku 2002 „ukládá“ podnikům, které chtějí, aby se na ně toto oznámení použilo, nezpochybnovat skutkové okolnosti předložené ostatními podniky.

- 157 V každém případě, údajná povinnost podniku nezpochybňovat skutkové okolnosti, kterých se nedopustil, vychází z čistě teoretického případu podniku, který se sám obviní z protiprávního jednání, které nespáchal, ve snaze získání snížení pokuty, u které se nicméně obává, že mu bude uložena. Takový odhad nemůže zakládat argumentaci vycházející z porušení zásady *nemo tenetur* (viz v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 16. listopadu 2000, *Finnboard v. Komise*, C-298/98 P, Recueil, s. I-10157, bod 58).
- 158 Z toho vyplývá, že první výtka předloženou v rámci námítky protiprávnosti oznámení o spolupráci z roku 2002 je třeba zamítnout.

K druhé výtce vycházející z porušení zásady *in dubio pro reo*

- 159 Žalobkyně tvrdí, že v souladu se zásadou *in dubio pro reo* nebo se zásadou presumpce neviný nese Komise důkazní břemeno ohledně protiprávního jednání a viny podniku. Oznámení o spolupráci z roku 2002 porušuje zásadu presumpce neviný, neboť v praxi vede k tomu, že důkaz o vlastním protiprávním jednání a o vlastní vině, jakož i o protiprávních jednáních a vině ostatních podniků předkládají podniky.
- 160 Je třeba připomenout, že zásada presumpce neviný, jak vyplývá především z čl. 6 odst. 2 EÚLP, je součástí základních práv, která jsou podle judikatury Soudního dvora, mimoto opětovně potvrzené čl. 6 odst. 2 EU, jakož i článkem 48 Listiny, uznaná právním řádem Unie. S ohledem na povahu dotčených protiprávních jednání a na povahu

a stupeň přísnosti souvisejících sankcí se zásada presumpce nevinny použije zejména na řízení o porušení pravidel hospodářské soutěže uplatnitelných na podniky, v rámci kterých může být rozhodnuto o pokutách či penále (viz rozsudek Degussa v. Komise, bod 95 výše, bod 115 a citovaná judikatura).

- 161 Na rozdíl od toho, co tvrdí žalobkyně, oznámení o spolupráci z roku 2002 neporušuje zásadu presumpce nevinny.
- 162 Zprvce, jak bylo připomenuto v bodě 153 výše, spolupráce na základě tohoto oznámení je ze strany dotčeného podniku čistě dobrovolná. Neznamená žádnou povinnost podniku předložit důkazy o protiprávním jednání, kterého se účastnil.
- 163 Zadruhé oznámení o spolupráci z roku 2002 se nedotýká povinnosti Komise, která nese důkazní břemeno ohledně protiprávních jednání, která konstatuje, předložit důkazy způsobilé právně dostačujícím způsobem prokázat existenci skutečností zakládajících protiprávní jednání. Nicméně, za účelem prokázání existence protiprávního jednání je Komise oprávněna vycházet z jakéhokoliv užitečného poznatku, který má k dispozici. Aniž tím poruší zásadu presumpce nevinny, je oprávněna vycházet nejen z dokumentů, které získala při šetřeních na základě nařízení č. 17 a č. 1/2003 nebo které obdržela v reakci na žádosti o informace na základě uvedených nařízení, ale rovněž z důkazů, které jí podnik dobrovolně předložil na základě tohoto oznámení.
- 164 Ze všeho výše uvedeného vyplývá, že výtce vycházející z protiprávnosti oznámení o spolupráci z roku 2002 v tom, že porušuje zásadu presumpce nevinny, nelze rovněž vyhovět.

K třetí výtce vycházející z porušení zásady proporcionality

- ¹⁶⁵ Žalobkyně tvrdí, že oznámení o spolupráci z roku 2002 není ani nutné, ani přiměřené a tedy, že porušuje zásadu proporcionality. Není nutné, jelikož nařízení č. 1/2003, zejména jeho články 18 až 21, poskytuje Komisi dostatečné prostředky pro vyšetřování kartelových dohod. Není ani vhodné ani přiměřené. I když uvedené oznámení totiž umožňuje lépe prokázat existenci kartelových dohod, což podporuje zájem Společenství, odměňuje podniky, které porušily článek 81 ES, a znevýhodňuje čestné podniky, protože brání tomu, aby podnikům, které se účastnily kartelové dohody a měly z ní prospěch, byla uložena pokuta. Oznámení o spolupráci z roku 2002 se rovněž dotýká zájmu Společenství, který spočívá v sankcionování protiprávních jednání v rozporu s právem hospodářské soutěže.
- ¹⁶⁶ Je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury zásada proporcionality, jež je jednou z obecných právních zásad Unie, vyžaduje, aby akty orgánů Unie nepřekročily meze toho, co je přiměřené a nezbytné k dosažení legitimních cílů sledovaných dotčenou právní úpravou, přičemž se rozumí, že pokud se nabízí volba mezi více přiměřenými opatřeními, je třeba zvolit nejméně omezující opatření a způsobené nevýhody nesmějí být nepřiměřené vzhledem ke sledovaným cílům (viz rozsudek Soudního dvora ze dne 12. července 2001, Jippes a další, C-189/01, Recueil, s. I-5689, bod 81 a citovaná judikatura).
- ¹⁶⁷ Je třeba rovněž připomenout, že Komise disponuje v rámci nařízení č. 1/2003 při stanovování výše pokut určitým prostorem pro uvážení za účelem směrování chování podniků ve smyslu dodržování pravidel hospodářské soutěže (viz v tomto smyslu rozsudek *Groupe Danone v. Komise*, bod 57 výše, bod 134 a citovaná judikatura). Vzhledem k tomu, že oznámení o spolupráci z roku 2002 je součástí politiky Komise týkající

se stanovování pokut za horizontální kartelové dohody v rozporu s článkem 81 ES, je třeba tento prostor pro uvážení zohlednit při přezkumu výtky vycházející ze zásady proporcionality.

168 Přitom je třeba konstatovat, že oznámení o spolupráci z roku 2002 se jeví jako přiměřené a nutný nástroj za účelem prokazování existence tajných horizontálních kartelových dohod, a tedy za účelem směřování chování podniků ve smyslu dodržování pravidel hospodářské soutěže.

169 I když totiž nástroje stanovené v člancích 18 až 21 nařízení č. 1/2003, a sice žádosti o informace a šetření, představují opatření nezbytná v rámci stíhání protiprávních jednání v rozporu s právem hospodářské soutěže, je třeba uvést, že tajné kartelové dohody lze často obtížně odhalit a vyšetřit bez spolupráce dotčených podniků. I když pro účastníka kartelové dohody existuje vždy riziko, že kartel bude jednoho dne odhalen, zejména v návaznosti na podání stížnosti u Komise nebo u vnitrostátního orgánu, takový účastník, který hodlá ukončit svou účast, může být odrazen od toho, aby o kartelové dohodě informoval Komisi, z důvodu vysoké pokuty, která mu může být uložena. Tím, že oznámení o spolupráci z roku 2002 stanoví ochranu před pokutou v plném rozsahu nebo značné snížení pokuty ve prospěch podniků, které Komisi poskytnou důkazy o existenci horizontální kartelové dohody, snaží se zabránit tomu, aby se takový účastník rozhodl Komisi o existenci kartelové dohod neinformovat.

170 Argument, podle kterého oznámení o spolupráci z roku 2002 umožňuje odměnit určité podniky, které se účastnily kartelových dohod zakázaných článkem 81 ES, je třeba zamítnout. Jak totiž zdůrazňuje Komise v bodě 4 uvedeného oznámení, „[z]ájmy

spotřebitelů a občanů na zjištění a potrestání kartelů převažují nad zájmy na pokutování podniků, které Komisi umožní takové praktiky odhalit a zakázat“.

- 171 Oznámení o spolupráci z roku 2002 tedy zjevně nepřekračuje meze toho, co je přiměřené a nezbytné k dosažení legitimního cíle, který sleduje.
- 172 Ze všeho výše uvedeného vyplývá, že výtka vycházející z protiprávnosti oznámení o spolupráci z roku 2002 v tom, že porušuje zásadu proporcionality, není opodstatněná.

Ke čtvrté výtce vycházející ze zneužití posuzovací pravomoci

- 173 Podle žalobkyň Komise přijetím oznámení o spolupráci z roku 2002 překročila posuzovací pravomoc, která je jí přiznána čl. 23 odst. 2 a 3 nařízení č. 1/2003. Toto ustanovení Komisi ukládá, aby v rámci stanovení výše pokuty přihlédla k závažnosti a době trvání protiprávního jednání, což by bylo nemožné v rámci „úplného prominutí trestu“. Hlava A oznámení o spolupráci z roku 2002 je tak protiprávní, což způsobuje protiprávnost oznámení v plném rozsahu.
- 174 Je třeba připomenout, že v souladu s čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003 „Komise může rozhodnutím uložit podnikům [...] pokuty, pokud se úmyslně nebo z nedbalosti [...] dopouštějí jednání v rozporu s články 81 nebo 82 [ES]“. Z toho vyplývá, že ze

samotného znění tohoto ustanovení vyplývá, že Komise je oprávněna, nikoliv však povinna uložit pokutu podniku, který se dopustil protiprávního jednání v rozporu s článkem 81 ES.

- ¹⁷⁵ Mimoto čl. 23 odst. 2 a 3 nařízení č. 1/2003 taxativně nestanoví kritéria, která Komise může zohlednit při stanovení pokuty. Jednání podniku v průběhu správního řízení tedy může patřit mezi skutečnosti, ke kterým je třeba při tomto stanovení přihlídnout (v tomto smyslu viz rozsudek *Finnboard v. Komise*, bod 157 výše, bod 56 a citovaná judikatura).
- ¹⁷⁶ Komise tedy přijala pravidla chování v oznámení o spolupráci z roku 2002, která jí poskytují vodítko při výkonu její posuzovací pravomoci v oblasti stanovování pokut, aby zohlednila zejména jednání podniků v průběhu správního řízení a tak lépe zaručila rovné zacházení mezi dotčenými podniky, aniž překročila pravomoci, které jí přiznává nařízení č. 1/2003 (viz v tomto smyslu rozsudek *Finnboard v. Komise*, bod 157 výše, bod 57).
- ¹⁷⁷ Z toho vyplývá, že tato poslední výtka není rovněž opodstatněná.
- ¹⁷⁸ Ze všeho výše uvedeného vyplývá, že námitku protiprávnosti oznámení o spolupráci z roku 2002 je třeba zamítnout v plném rozsahu.

K žalobnímu důvodu vycházejícímu z konfiskujícího charakteru napadeného rozhodnutí v rozporu s mezinárodním právem

K přípustnosti

- ¹⁷⁹ Komise zdůrazňuje, že žalobní důvod vycházející z konfiskujícího charakteru napadeného rozhodnutí v rozporu s mezinárodním právem nespĺňuje požadavky čl. 44 odst. 1 písm. c) jednacího řádu, a je v důsledku toho nepřípustný. Z faktického hlediska není v žalobě nijak popsán způsob, jak měly uložené pokuty skutečně dramatický dopad na schopnost hospodářského přežití dceřiných společností Schindler Holding. Z právního hlediska žalobkyně neurčují smlouvy, které by byly použitelné, ani normy, které by byly porušeny.
- ¹⁸⁰ Je třeba připomenout, že podle čl. 21 prvního pododstavce statutu Soudního dvora, který se použije na řízení před Tribunálem podle čl. 53 prvního pododstavce téhož statutu a čl. 44 odst. 1 písm. c) jednacího řádu, musí přitom žaloba zejména obsahovat stručný popis žalobních důvodů. Tyto údaje musí být dostatečně jasné a přesné pro to, aby umožnily žalovanému připravit svou obranu a Tribunálu rozhodnout o žalobě případně i bez dalších podpůrných informací. Za účelem zajištění právní jistoty a řádného výkonu spravedlnosti pro to, aby byla žaloba přípustná, je třeba, aby hlavní skutkové a právní okolnosti, na kterých je založena, vyplývaly, přinejmenším stručně, ale uceleně a srozumitelně, z textu samotné žaloby (rozsudky Tribunálu ze dne 6. května 1997, *Guérin automobiles v. Komise*, T-195/95, Recueil, s. II-679, bod 20; ze dne 25. května 2004, *Distilleria Palma v. Komise*, T-154/01, Sb. rozh. s. II-1493, bod 58, a ze dne 12. března 2008, *European Service Network v. Komise*, T-332/03, nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí, bod 229).

181 V projednávané věci žalobkyně ve své žalobě dostatečně jasně a přesně popsaly, že uložení pokut společnosti Schindler napadeným rozhodnutím je konfiskující, a porušuje mezinárodní právo.

182 Komise nemůže napadat skutečnost, že žaloba neurčuje smlouvy, které by byly použitelné. Žalobkyně se totiž ve své žalobě nedovolávaly žádného porušení dvoustranné nebo mnohostranné dohody týkající se ochrany investic. Odkazují pouze na existenci takových dohod za účelem prokázání existence normy mezinárodního zvykového práva, která byla v projednávané věci porušena. Žalobkyně tak ve své žalobě vysvětlují, že i když neexistuje obecná úmluva o ochraně investic mezi Evropským společenstvím a Švýcarskem, nelze vážně zpochybnit zákaz vyvlastnění bez odškodnění zahraničních investorů zakotvený v mezinárodním zvykovém právu. Na rozdíl od toho, co tvrdí Komise, je tedy porušená norma, a sice norma mezinárodního zvykového práva, jasně v žalobě uvedena.

183 Žalobkyně mimoto vysvětlují, že konfiskující charakter uložených pokut se vztahuje ke značnému znehodnocení investic společnosti Schindler v Belgii, Lucembursku a Nizozemsku. Podle žalobkyň je závažnost zásahu do majetkových hodnot společnosti Schindler Holding zjevná na základě porovnání pokut s vlastním majetkem, ročním obratem a výsledkem hospodaření společností Schindler Belgique, Schindler Lucembursko a Schindler Nizozemsko.

184 Ze všeho výše uvedeného vyplývá, že projednávaný žalobní důvod splňuje požadavky ustanovení citovaných v bodě 180 výše. Projednávaný žalobní důvod je tedy přípustný.

K věci samé

- 185 Žalobkyně uvádějí, že ochrana zahraničních investorů je zakotvena v četných dvoustranných a mnohostranných dohodách o ochraně investic. Na základě těchto úmluv je přeshraniční držení podílů v podniku z jiného státu zahrnuto pod pojem „investice“ a vztahuje se na něj ochrana, která jednak umožňuje vyvlastnění pouze při dodržení velmi striktních podmínek a jednak ukládá, aby se zahraničními investory bylo zacházeno spravedlivě a za rovných podmínek ve státě, ve kterém provádějí investice. Taková ochrana je rovněž uznána mezinárodním zvykovým právem.
- 186 Pokuty uložené společnosti Schindler Holding, společnosti založené podle švýcarského práva, odpovídají z hlediska jejich hospodářského účinku vyvlastnění investic společnosti Schindler Holding v Belgii, Lucembursku a Nizozemsku v rozporu s mezinárodním právem. Ačkoli uložení pokuty nepředstavuje formální vyvlastnění, zakládá nicméně faktické vyvlastnění, jelikož došlo ke značnému znehodnocení investic společnosti Schindler Holding v Belgii, Lucembursku a Nizozemsku. Závažnost zásahu do majetkových hodnot společnosti Schindler Holding je zjevná zejména na základě porovnání pokut s vlastním majetkem, ročním obratem a výsledkem hospodaření společností Schindler Belgique, Schindler Lucembursko a Schindler Nizozemsko.
- 187 Je třeba připomenout, že pravomoci Společenství musejí být uplatňovány v souladu s mezinárodním právem (viz rozsudek Soudního dvora ze dne 3. září 2008, Kadi a Al Barakaat International Foundation v. Rada a Komise, C-402/05 P a C-415/05 P, Sb. rozh. s. I-6351, bod 291 a citovaná judikatura).
- 188 Právo vlastnit majetek je chráněno nejen mezinárodním právem, ale patří rovněž mezi obecné zásady práva Unie (viz rozsudek Kadi a Al Barakaat International Foundation v. Rada a Komise, bod 187 výše, bod 355 a citovaná judikatura). Nicméně jelikož se

přednost mezinárodního práva před právem Unie nevztahuje na právo primární, obzvláště pak ne na obecné zásady, jejichž součástí jsou základní práva (rozsudek Kadi a Al Barakaat International Foundation v. Rada a Komise, bod 187 výše, bod 308), je třeba v rámci projednávaného žalobního důvodu přezkoumat, zda pokuty uložené společností Schindler Holding představují zásah do základního práva na ochranu vlastnictví.

¹⁸⁹ V tomto ohledu je třeba připomenout, že se právo vlastnit majetek neprojevuje jako absolutní výsada, ale musí k němu být přihlédnuto ve vztahu k jeho funkci ve společnosti. V důsledku toho může být výkon vlastnického práva omezen za podmínky, že tato omezení skutečně odpovídají cílům obecného zájmu sledovaným Společenstvím, a nejsou s ohledem na sledovaný cíl nepřiměřeným a neúnosným zásahem do samotné podstaty takto zaručeného práva (rozsudky Soudního dvora ze dne 11. července 1989, Schröder HS Kraftfutter, 265/87, Recueil, s. 2237, bod 15; Německo v. Rada, bod 144 výše, bod 78, a Kadi a Al Barakaat International Foundation v. Rada a Komise, bod 187 výše, bod 355).

¹⁹⁰ Článek 3 odst. 1 písm. g) ES stanoví, že za účelem dosažení cílů Společenství činnosti Společenství zahrnují „systém zajišťující, aby na vnitřním trhu nebyla narušována hospodářská soutěž“. Z toho vyplývá, že uplatňování článků 81 ES a 82 ES představuje jeden z aspektů veřejného zájmu Společenství. V důsledku toho lze na základě těchto článků omezit užívání práva vlastnit majetek za podmínky, že tato omezení nejsou nepřiměřená a nepředstavují zásah do samotné podstaty tohoto práva (rozsudek Tribunálu ze dne 23. října 2003, Van den Bergh Foods v. Komise, T-65/98, Recueil, s. II-4653, bod 170).

¹⁹¹ Je tedy třeba přezkoumat, zda pokuty uložené společnosti Schindler Holding představují nepřiměřený a neúnosný zásah do samotné podstaty základního práva na ochranu vlastnictví.

- 192 Zaprvé je třeba konstatovat, že se sporné rozhodnutí nedotýká vlastnické struktury v rámci společnosti Schindler.
- 193 Zadruhé, jestliže se platba pokuty sice dotýká majetkové hodnoty dlužné společnosti, nelze se domnívat, že v projednávané věci pokuty uložené společnosti Schindler Holding a jejím dceřiným společnostem zbavily tyto společnosti hodnoty v plném rozsahu. Ze spisu totiž vyplývá, že všechny pokuty uložené společností skupiny Schindler v napadeném rozhodnutí nedosahují maximální možné výše 10% konsolidovaného obrátu společnosti Schindler Holding za hospodářský rok, který předcházel datu napadeného rozhodnutí. Maximální výše 10% stanovená v čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003 má přitom zejména chránit podniky proti nadměrné výši pokuty, která by mohla vést ke zničení jejich hospodářské podstaty (rozsudek Tribunálu ze dne 15. června 2005, Tokai Carbon a další v. Komise, T-71/03, T-74/03, T-87/03 a T-91/03, nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí, bod 389).
- 194 Zatřetí v rozsahu, v němž žalobkyně napadají uložení nadměrné pokuty dceřiným společností ve čtyřech dotčených zemích, je třeba uvést, že v napadeném rozhodnutí byla společnost Schindler Holding za každé protiprávní jednání uložena společná a nerozdílná odpovědnost s danou dceřinou společností za platbu pokuty (viz rovněž body 63 až 91 výše). Jak zdůrazňuje Komise, stanovení vzájemných příspěvků společností, které jsou součástí stejné skupiny, společně a nerozdílně odpovědných za platbu téže pokuty, závisí na těchto společnostech. Napadené rozhodnutí se tedy nutně nedotýká hodnoty investic, které má společnost Schindler Holding ve svých dceřiných společnostech.
- 195 Začtvrté v rozsahu, v němž žalobkyně zpochybňují uložení pokut za protiprávní jednání, které jsou nadměrné, pokud jsou uvedeny ve vztahu k obrátu a ročnímu zisku dotčených dceřiných společností, taková argumentace splývá s žalobním důvodem vycházejícím z protiprávnosti napadeného rozhodnutí v rozsahu, v němž v něm byla založena solidární odpovědnost společnosti Schindler Holding. Pokuty uložené v projednávané věci by totiž mohly představovat zásah do práva vlastnit majetek pouze

tehdy, pokud by se ukázalo, že národní dceřiné společnosti nepředstavují společně se společností Schindler Holding podnik ve smyslu hospodářské jednotky odpovědné za sankcionovaná protiprávní jednání. Takové pokuty by byly v každém případě protiprávní, jelikož by porušovaly čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003. Jak přitom vyplývá z bodů 63 až 91 výše, Komise právem přičetla protiprávní jednání dotčených národních dceřiných společností společnosti Schindler Holding.

¹⁹⁶ Z toho vyplývá, že projednávaný žalobní důvod je třeba zamítnout.

K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení pokynů z roku 1998 a povinnosti uvést odůvodnění při stanovení výchozí částky pokut

Úvodní poznámky

¹⁹⁷ Úvodem je třeba připomenout, že z ustálené judikatury vyplývá, že Komise požívá široké posuzovací pravomoci, pokud jde o metodu výpočtu pokut. Tato metoda, popsaná v pokynech z roku 1998, obsahuje různé proměnné umožňující Komisi vykonávat její posuzovací pravomoc v souladu s ustanoveními čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003 (viz v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 3. září 2009, Papierfabrik August Koehler a další v. Komise, C-322/07 P, C-327/07 P a C-338/07 P, Sb. rozh. s. I-7191, bod 112 a citovaná judikatura).

- 198 Závažnost porušení práva hospodářské soutěže Unie musí být stanovena v závislosti na mnoha skutečnostech, jakými jsou zejména zvláštní okolnosti věci, její kontext a odrazující účinek pokut, a to aniž je sestaven závazný nebo taxativní výčet kritérií, ke kterým musí být povinně přihlédnuto (rozsudky Soudního dvora Archer Daniels Midland v. Komise, bod 106 výše, bod 72, a ze dne 3. září 2009, Prym a Prym Consumer v. Komise, C-534/07 P, Sb. rozh. s. I-7415, bod 54).
- 199 Jak bylo uvedeno v bodě 24 výše, Komise v projednávaném případě stanovila výši pokut použitím metody definované v pokynech z roku 1998.
- 200 Pokyny z roku 1998 sice nemohou být kvalifikovány jako právní pravidlo, které správa musí v každém případě dodržovat, představují však orientační pravidlo chování, podle něhož má být v praxi postupováno a od něhož se správa může v konkrétním případě odchýlit, pouze uvede-li důvody, které jsou slučitelné se zásadou rovného zacházení (viz rozsudek Dansk Rørindustri a další v. Komise, bod 88 výše, bod 209 a citovaná judikatura; rozsudek Tribunálu ze dne 8. října 2008, Carbone Lorraine v. Komise, T-73/04, Sb. rozh. s. II-2661, bod 70).
- 201 Jak bylo uvedeno výše v bodě 135, Komise se přijetím takových pravidel chování a zveřejněním oznámení, že je napříště použije na případy jimi dotčené, omezuje při výkonu své posuzovací pravomoci a nemůže se od těchto pravidel odchýlit, aniž je případně sankcionována z důvodu porušení obecných právních zásad, jako je zásada rovného zacházení nebo ochrana legitimního očekávání (viz rozsudek Dansk Rørindustri a další v. Komise, bod 88 výše, bod 211 a citovaná judikatura; rozsudek Carbone-Lorraine v. Komise, bod 200 výše, bod 71).

- 202 Mimoto pokyny z roku 1998 stanoví obecným a abstraktním způsobem metodiku, kterou si Komise uložila za účelem stanovení výše pokut, a v důsledku toho zajišťují právní jistotu podniků (rozsudek Dansk Rørindustri a další v. Komise, bod 88 výše, body 211 a 213).
- 203 Nakonec je třeba připomenout, že pokyny z roku 1998 zaprvé stanoví posouzení závažnosti protiprávního jednání jako takového, na jejímž základě může být stanovena obecná výchozí částka (bod 1 A druhý pododstavec). Zadruhé je závažnost analyzována ve vztahu k povaze spáchaných protiprávních jednání a vlastnostem dotčeného podniku, zejména jeho velikosti a postavení na relevantním trhu, což může vést k vážení výchozí částky, zařazení podniků do kategorií a stanovení zvláštní výchozí částky (bod 1 A třetí až sedmý pododstavec).

Napadené rozhodnutí

- 204 Zaprvé v oddílu napadeného rozhodnutí věnovaném závažnosti protiprávních jednání (oddíl 13.6.1) Komise přezkoumává současně čtyři protiprávní jednání zjištěná v jeho článku 1 z toho důvodu, že „vykazují společné vlastnosti“ (bod 657 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Tento oddíl je rozdělen na tři pododdíly, přičemž první pododdíl je nadepsaný „Povaha protiprávních jednání“ (pododdíl 13.6.1.1), druhý pododdíl je nadepsaný „Velikost relevantního zeměpisného trhu“ (pododdíl 13.6.1.2) a třetí pododdíl je nadepsaný „Závěr ohledně závažnosti protiprávního jednání“ (pododdíl 13.6.1.3).

205 V pododdílu nadepsaném „Povaha protiprávních jednání“ Komise v bodech 658 a 659 odůvodnění napadeného rozhodnutí vysvětluje následující:

„658 Protiprávní jednání, která jsou předmětem tohoto rozhodnutí, spočívala především v tajné koluzi mezi soutěžiteli s cílem rozdělení trhů nebo zmrazení tržních podílů rozdělením projektů prodeje a instalace nových výtahů nebo eskalátorů a s cílem nekonkurovat si, pokud jde o údržbu a modernizaci výtahů a eskalátorů (s výjimkou Německa, kde údržba a modernizace nebyla mezi účastníky kartelové dohody diskutována). Taková horizontální omezení patří ze své podstaty mezi nejzávažnější porušení článku 81 [ES]. Protiprávní jednání v této věci uměle zbavila zákazníky výhod, které mohli očekávaně získat z konkurenčních nabídek. Je třeba rovněž uvést, že některé z manipulovaných projektů byly veřejnými zakázkami financovanými z daní a uskutečněnými právě s cílem získat konkurenční nabídky zejména s dobrým poměrem mezi kvalitou a cenou.

659 Za účelem posouzení závažnosti protiprávního jednání jsou obecně významnější skutečnosti týkající se předmětu takového protiprávního jednání, než skutečnosti týkající se jeho účinků, a to obzvláště tehdy, pokud se dohody jako v této věci týkají velmi závažných protiprávních jednání jako je stanovování cen a rozdělení trhu. Účinky dohody nejsou obecně průkazným kritériem pro posouzení závažnosti protiprávního jednání.“

206 Komise tvrdí, že „se nesnažila prokázat přesné účinky protiprávního jednání, neboť [nebylo] možné s dostatečnou přesností určit použitelné soutěžní parametry (cena, obchodní podmínky, kvalita, inovace a jiné) při neexistenci protiprávních jednání“ (bod 660 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Domnívá se však, že „je [...] zjevné,

že protiprávní jednání měla skutečný dopad“ a za tímto účelem vysvětluje, že „skutečnost, že účastníci kartelové dohody provedli různá protisoutěžní ujednání, znamená sama o sobě dopad na trh, i když je obtížné změřit skutečný účinek, neboť není zejména známo, zda a v kolika dalších projektech byly zmanipulovány nabídky, ani kolik projektů mohlo být rozděleno mezi účastníky kartelu, aniž byly nutné kontakty mezi nimi“ (bod 660 odůvodnění napadeného rozhodnutí). V témže bodě odůvodnění Komise dodává, že „vysoké společné podíly soutěžitelů na trhu jsou znakem pravděpodobných protisoutěžních účinků a [že] relativní stabilita těchto podílů na trhu během celé doby trvání protiprávních jednání tyto účinky potvrzuje“.

207 V bodech 661 až 669 odůvodnění napadeného rozhodnutí se Komise vyjadřuje k argumentům předloženým žalobkyněmi v průběhu správního řízení, které směřují k prokázání omezeného dopadu protiprávních jednání na trh.

208 V pododdílu nadepsaném „Velikost relevantního zeměpisného trhu“ Komise v bodě 670 odůvodnění napadeného rozhodnutí tvrdí, že „kartelové dohody, které jsou předmětem [napadeného] rozhodnutí, se vztahovaly na celé území Belgie, Německa, Lucemburska nebo Nizozemska“ a že „z judikatury jasně vyplývá, že vnitrostátní zeměpisný trh vztahující se na celý členský stát již sám o sobě představuje podstatnou část společného trhu“.

209 V pododdílu nadepsaném „Závěr ohledně závažnosti protiprávního jednání“ Komise v bodě 671 odůvodnění napadeného rozhodnutí uvádí, že se každý z adresátů rozhodnutí dopustil jednoho či několika velmi závažných protiprávních jednání v rozporu s článkem 81 ES „[v]zhledem k povaze protiprávních jednání a skutečnosti, že každé z nich se vztahovalo na celé území členského státu (Belgie, Německo, Lucembursko nebo Nizozemsko)“. Dospívá k závěru, že „tyto faktory znamenají, že protiprávní jednání je třeba považovat za velmi závažná, i když jejich skutečný dopad nelze změřit“.

- 210 Zadruhé v oddíle napadeného rozhodnutí, nadepsaném „Rozdílné zacházení“ (oddíl 13.6.2), Komise stanoví výchozí částku pokuty pro každý podnik, který se účastnil jednotlivých kartelových dohod (viz body 27 až 30 výše), která podle bodu 672 odůvodnění napadeného rozhodnutí zohledňuje „skutečnou hospodářskou schopnost pachatelů způsobit značnou újmu hospodářské soutěži“. Komise v bodě 673 odůvodnění napadeného rozhodnutí vysvětluje, že „[z]a tímto účelem [byly] podniky rozděleny do několika kategorií v závislosti na obratu realizovaném v odvětví výtahů nebo eskalátorů, případně včetně odvětví služeb údržby a modernizace“.

Ke kvalifikaci protiprávních jednání jako „velmi závažných“

- 211 Zprvce žalobkyně tvrdí, že posouzení závažnosti protiprávních jednání Komisí je chybné. Podle žalobkyně Komise přijala zobecňující přístup, pokud jde o kvalifikaci protiprávních jednání jako „velmi závažných“, aniž zohlednila jednak skutečnost, že dohody v dotčených členských státech byly strukturovány velmi odlišným způsobem, a jednak skutečný dopad protiprávních jednání. Tento dopad byl přitom minimální.
- 212 Žalobkyně tak odkazují na snížení cen na německém a lucemburském trhu, na kolísání podílů na německém, belgickém a lucemburském trhu, na neúčinnost a nedodržování dohod na německém, belgickém, lucemburském a nizozemském trhu nebo dále na skutečnost, že kartelové dohody v Lucembursku a v Nizozemsku se týkaly pouze určitých projektů. Mimoto, žalobkyně tvrdí, že v Německu byla účast společnosti Schindler omezena pouze na oblast eskalátorů. Nakonec, kartelová dohoda v Lucembursku měla být v souladu s rozhodovací praxí Komise kvalifikována jako „závažná“ s ohledem na skutečnost, že se týkala pouze malého členského státu.

213 Je třeba připomenout, že pokud jde o posouzení závažnosti protiprávního jednání, pokyny z roku 1998 v bodě 1A v prvním a druhém pododstavci uvádí následující:

„Při hodnocení závažnosti protiprávního jednání je třeba brát v úvahu jeho povahu, skutečný dopad na trh, pokud jej lze měřit, a velikost dotyčného zeměpisného trhu.

Protiprávní jednání se tak zařadí do jedné ze tří kategorií: méně závažná protiprávní jednání, závažná protiprávní jednání a velmi závažná protiprávní jednání.“

214 V souladu s bodem 1 A prvním pododstavcem pokynů z roku 1998 je tedy Komise povinna provést v rámci posouzení závažnosti protiprávního jednání přezkum skutečného dopadu na trh pouze tehdy, pokud je zjevné, že takový dopad lze měřit (viz v tomto smyslu rozsudek *Prym a Prym Consumer v. Komise*, bod 198 výše, bod 74 a citovaná judikatura; rozsudky *Archer Daniels Midland a Archer Daniels Midland Ingredients v. Komise*, bod 118 výše, bod 143, a *Degussa v. Komise*, bod 95 výše, bod 216).

215 Podle ustálené judikatury má Komise při posuzování skutečného dopadu protiprávního jednání na trh vycházet z hospodářské soutěže, která by normálně existovala, kdyby nedošlo k protiprávnímu jednání (viz rozsudek *Carbone-Lorraine v. Komise*, bod 200 výše, bod 83 a citovaná judikatura).

216 V projednávané věci Komise v bodě 660 odůvodnění napadeného rozhodnutí uvádí, že „se nesnažila prokázat přesné účinky protiprávního jednání, neboť [nebylo] možné s dostatečnou přesností určit použitelné soutěžní parametry (cena, obchodní

podmínky, kvalita, inovace a jiné) při neexistenci protiprávních jednání“. I když se Komise v bodě 660 odůvodnění napadeného rozhodnutí domnívá, že je zjevné, že kartelové dohody měly skutečný dopad, jelikož byly provedeny, což samo o sobě znamená dopad na trh, a i když Komise zamítla v bodech 661 až 669 argumenty dotčených podniků směřující k prokázání omezených účinků kartelových dohod, je třeba konstatovat, že v napadeném rozhodnutí nebyl při posouzení závažnosti protiprávních jednání zohledněn jejich případný dopad na trh.

²¹⁷ Komise tak v bodě 671 odůvodnění napadeného rozhodnutí opírá svůj závěr ohledně posouzení závažnosti protiprávních jednání pouze o zohlednění povahy uvedených protiprávních jednání a jejich zeměpisného rozsahu. Komise totiž v uvedeném bodě odůvodnění dospívá k závěru, že „[v]zhledem k povaze protiprávních jednání a skutečnosti, že každé z nich se vztahovalo na celé území členského státu (Belgie, Německo, Lucembursko nebo Nizozemsko) [...], [je třeba se domnívat, že] každý z adresátů rozhodnutí se dopustil jednoho či několika velmi závažných protiprávních jednání v rozporu s článkem 81 ES“.

²¹⁸ Je nutno konstatovat, že žalobkyně neprokazují, že by skutečný dopad kartelových dohod bylo možno v projednávané věci změřit, když pouze zdůrazňují ve své replice, že existují různé vědecké metody, které umožňují vypočítat hospodářský dopad kartelové dohody, ale omezují se na tvrzení, že účinky byly nutně omezené. V tomto ohledu neumožňují okolnosti dovolávané žalobkyněmi týkající se poklesu cen, kolísání podílů na trhu nebo dále nedodržování nebo neúčinnosti dohod (viz bod 212 výše), i kdyby byly pravdivé, dospět k závěru, že účinky kartelových dohod bylo možné na dotčených trzích změřit, a to tím spíše, že žalobkyně nezpochybňují tvrzení Komise, podle kterých nebylo v projednávané věci možné s dostatečnou přesností určit použitelné soutěžní parametry při neexistenci protiprávních jednání.

- 219 Za daných okolností žalobkyně neprokázaly, že v projednávané věci byla Komise povinna v souladu s pokyny z roku 1998 a v souladu s judikaturou citovanou výše v bodě 214 zohlednit skutečný dopad protiprávních jednání pro účely posouzení jejich závažnosti.
- 220 Mimoto i kdyby bylo možné změřit skutečný dopad protiprávních jednání a argumenty žalobkyň předložené výše v bodech 211 a 212 byly opodstatněné v tom, že by prokazovaly omezený dopad kartelových dohod na dotčené trhy, je třeba konstatovat, že to nic nemění na skutečnosti, že kvalifikace těchto protiprávních jednání jako „velmi závažných“ by byla stejně vhodná.
- 221 Zaprvé je třeba uvést, že bez ohledu na údajně různou strukturu kartelových dohod protiprávní jednání zjištěná v napadeném rozhodnutí patří již ze své podstaty mezi nejzávažnější porušení článku 81 ES, jelikož jejich předmětem byla „tajná koluze mezi soutěžiteli s cílem rozdělení trhů nebo zmrazení tržních podílů rozdělením projektů prodeje a instalace nových výtahů nebo eskalátorů a s cílem nekonkurovat si, pokud jde o údržbu a modernizaci výtahů a eskalátorů (s výjimkou Německa, kde údržba a modernizace nebyla mezi účastníky kartelové dohody diskutována)“ (bod 658 odůvodnění napadeného rozhodnutí). V tomto ohledu pokyny z roku 1998 uvádí, že „velmi závažná“ protiprávní jednání spočívají především v horizontálních omezeních, jako jsou cenové kartely a kvóty podílů na trhu nebo jiné praktiky, které ohrožují řádné fungování jednotného trhu. Tato protiprávní jednání jsou rovněž uvedena mezi příklady kartelových dohod, které jsou v čl. 81 odst. 1 písm. c) ES výslovně prohlášený za neslučitelné se společným trhem. Kromě toho, že tyto kartelové dohody vážně narušují hospodářskou soutěž tím, že zavazují strany dodržovat oddělené trhy často vymezené státními hranicemi, vedou k izolaci těchto trhů v rozporu s hlavním cílem Smlouvy o ES, kterým je integrace trhu Společenství. Protiprávní jednání tohoto typu, zejména pokud jde o horizontální kartelové dohody, jsou tak judikaturou kvalifikována jako „zvláště závažná“ nebo „zjevná protiprávní jednání“ (viz v tomto smyslu

rozsudky Tribunálu ze dne 6. dubna 1995, Tréfilunion v. Komise, T-148/89, Recueil, s. II-1063, bod 109; ze dne 15. září 1998, European Night Services a další v. Komise, T-374/94, T-375/94, T-384/94 a T-388/94, Recueil, s. II-3141, bod 136, a ze dne 18. července 2005, Scandinavian Airlines System v. Komise, T-241/01, Sb. rozh. s. II-2917, bod 85).

²²² Zadruhé z ustálené judikatury vyplývá, že účinek jednání narušujícího hospodářskou soutěž není určujícím kritériem při posouzení závažnosti protiprávního jednání. Okolnosti týkající se úmyslu mohou být důležitější než ty, které se týkají účinků jednání, zejména pokud se jedná o protiprávní jednání, které je skutečně závažné, jako je rozdělování trhů (rozsudky Soudního dvora ze dne 2. října 2003, Thyssen Stahl v. Komise, C-194/99 P, Recueil, s. I-10821, bod 118, a Prym a Prym Consumer v. Komise, bod 198 výše, bod 96; rozsudky Tribunálu ze dne 13. prosince 2001, Krupp Thyssen Stainless a Acciai speciali Terni v. Komise, T-45/98 a T-47/98, Recueil, s. II-3757, bod 199, a Degussa v. Komise, bod 95 výše, bod 251).

²²³ Povaha protiprávního jednání tak hraje prvořadou roli zejména pro charakterizování „velmi závažných“ protiprávních jednání. Z popisu velmi závažných protiprávních jednání v pokynech z roku 1998 vyplývá, že dohody nebo jednání ve vzájemné shodě, jejichž cílem je zejména, jako v projednávané věci, rozdělení trhů, mohou být již na základě své vlastní povahy kvalifikovány jako „velmi závažné“, aniž je nezbytné, aby se taková jednání vyznačovala zvláštním dopadem nebo zeměpisným rozsahem (viz v tomto smyslu rozsudek Prym a Prym Consumer v. Komise, bod 198 výše, bod 75). Tento závěr je potvrzen i skutečností, že zatímco se v popisu závažných protiprávních jednání výslovně hovoří o dopadu na trh a o účincích v rozsáhlých oblastech společného trhu, v popisu velmi závažných protiprávních jednání naopak není zmínka o žádném požadavku ohledně skutečného dopadu na trh či vzniku účinků v určité zeměpisné oblasti (viz v tomto smyslu rozsudek Schunk a Schunk Kohlenstoff-Technik v. Komise, bod 83 výše, bod 171 a citovaná judikatura). V tomto kontextu je třeba

zamítnout argument žalobkyně, podle kterého se v projednávané věci nejednalo o rozdělení trhů, ale „především o dohody o kvótách“, jelikož zmrazení podílů na trhu nutně znamená předchozí rozdělení dotčených trhů.

- 224 S přihlédnutím k jejich předmětu jsou proto protiprávní jednání uvedená v napadeném rozhodnutí ze své podstaty velmi závažná, i kdyby mělo být prokázáno, že se kartelové dohody netýkaly celého dotčeného výrobního trhu a nevyvolaly všechny očekávané účinky.
- 225 Mimoto, jelikož rozhodovací praxe Komise nemůže vytvářet právní rámec pro pokuty v oblasti hospodářské soutěže (viz v tomto smyslu rozsudky Soudního dvora ze dne 21. září 2006, *JCB Service v. Komise*, C-167/04 P, Sb. rozh. s. I-8935, body 201 a 205, a ze dne 7. června 2007, *Britannia Alloys & Chemicals v. Komise*, C-76/06 P, Sb. rozh. s. I-4405, bod 60; rozsudek *Carbone-Lorraine v. Komise*, bod 200 výše, bod 92), a v každém případě s přihlédnutím k přezkumu provedenému výše v bodech 221 až 224 je třeba zamítnout argument žalobkyně vycházející z rozhodovací praxe Komise, podle kterého mělo být protiprávní jednání v Lucembursku kvalifikováno jako „závažné“ vzhledem k tomu, že tento členský stát je malý. V tomto ohledu je třeba navíc uvést, že zejména zohlednění „velikosti lucemburského trhu ve srovnání s ostatními členskými státy“ (bod 666 odůvodnění napadeného rozhodnutí) vedlo Komisi ke stanovení obecné výchozí částky za toto protiprávní jednání odpovídající polovině minimální výše 20 milionů eur, která je obvykle stanovena pokyny za tento druh velmi závažného protiprávního jednání (viz bod 1 A druhý pododstavec třetí odrážka pokynů z roku 1998).
- 226 Nakonec i kdyby Komise hodlala zohlednit tuto nepovinnou skutečnost, kterou je dopad protiprávního jednání na trh, a měla v důsledku toho v napadeném rozhodnutí poskytnout konkrétní, důvěryhodné a dostatečné indicie, které jí umožní posoudit, jaký skutečný vliv mohlo mít protiprávní jednání z hlediska hospodářské soutěže na

trhu (rozsudek Prym a Prym Consumer v. Komise, bod 198 výše, bod 82), je třeba se domnívat, že v každém případě tuto povinnost splnila.

²²⁷ Z napadeného rozhodnutí totiž vyplývá, že ohledně protiprávního jednání v Belgii Komise zejména konstatovala, že protisoutěžní dohody se vztahovaly ke všem segmentům trhu výtahů a eskalátorů bez ohledu na výši projektu, a že s ohledem na vysoký společný podíl dotčených podniků na trhu (bod 50 odůvodnění napadeného rozhodnutí) tyto podniky nečelily riziku, že budou vystaveny soutěžním omezením ze strany menších podniků vyrábějících výtahy a eskalátory, která by jim zabránila stanovovat vyšší ceny, než jsou konkurenční ceny, s dopadem na trh (bod 662 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Mimoto uvedla, že zástupci čtyř podniků se pravidelně setkávali (body 153 a 160 odůvodnění napadeného rozhodnutí), rovněž si pravidelně telefonovali ohledně konkrétních projektů (bod 153 odůvodnění napadeného rozhodnutí) a stanovili si mechanismus vyrovnání v případě rozdílů mezi dohodnutými podíly na trhu a skutečnými podíly (body 162 a 175 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Mimoto byly vypracovány seznamy projektů, které umožňovaly dotčeným podnikům trvale si ověřovat a ujistit se, že každý z nich dodržuje své závazky, a provést nezbytné úpravy v případě, že nebylo zcela dodržováno to, co bylo předtím dohodnuto (bod 166 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Za účelem utajení dohod byla rovněž přijata obzvláště propracovaná opatření (bod 153 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

²²⁸ Pokud jde o protiprávní jednání v Německu, Komise zejména uvedla, že účastníci kartelové dohody držely v celkové hodnotě více než 60% trhu s výtahy a téměř 100% trhu s eskalátory (body 51 a 232 odůvodnění napadeného rozhodnutí) a že cílem kartelové dohody bylo zmrazit podíly na trhu dotčených podniků (body 236 a následující odůvodnění napadeného rozhodnutí). Komise rovněž zdůraznila četnost schůzek

(body 217 a 218 odůvodnění napadeného rozhodnutí) a opatření přijatá účastníky k utajení svých kontaktů (body 219 až 221 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

- 229 Pokud jde o protiprávní jednání v Lucembursku, Komise konstatovala, že podniky zúčastněné na dohodách uskutečnily téměř 100% společných prodejů výtahů a eskalátorů v roce 2003, když uvedla, že místní dceřiné společnosti Kone, Otis, Schindler a ThyssenKrupp byly jedinými dodavateli usazenými v Lucembursku, kteří nabízeli eskalátory (bod 52 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Rovněž zdůraznila četnost schůzek (bod 302 odůvodnění napadeného rozhodnutí), opatření přijatá k utajení schůzek a kontaktů (body 304 až 307 odůvodnění napadeného rozhodnutí) a existenci mechanismu vyrovnání (body 317 a 336 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 230 Nakonec, pokud jde o protiprávní jednání v Nizozemsku, Komise uvedla společný, velmi vysoký, podíl účastníků kartelové dohody na trhu (bod 53 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Zdůraznila rovněž četnost schůzek mezi účastníky (body 383 a 397 až 401 odůvodnění napadeného rozhodnutí), postup rozdělování vypracovaný účastníky (bod 411 a následující odůvodnění napadeného rozhodnutí), opatření přijatá k utajení kontaktů mezi účastníky (bod 391 odůvodnění napadeného rozhodnutí) nebo dále existenci faktického mechanismu vyrovnání (bod 434 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 231 Komise tak v bodě 660 odůvodnění napadeného rozhodnutí dospěla k závěru, že skutečnost, že byla prováděna různá protisoutěžní ujednání, naznačuje sama o sobě dopad na trh, i když bylo obtížné změřit skutečný účinek, neboť nebylo možné zejména stanovit, zda a v kolika dalších projektech byly zmanipulovány nabídky, ani kolik projektů mohlo být rozděleno mezi účastníky kartelu bez toho, aby byly nutné kontakty mezi nimi. Dodala, že vysoké společné podíly soutěžitelů na trhu byly znakem

pravděpodobných protisoutěžních účinků a že relativní stabilita těchto podílů na trhu během celé doby trvání protiprávních jednání tyto účinky potvrzuje.

- ²³² Ze všeho výše uvedeného vyplývá, že argumenty žalobkyně převzaté výše v bodech 211 a 212 nemohou ovlivnit legalitu kvalifikace protiprávních jednání zjištěných v článku 1 napadeného rozhodnutí jako „velmi závažných“ a musí být tedy zamítnuty.
- ²³³ Zadruhé se žalobkyně domnívají, že Komise opomenula zohlednit zásadu presumpce nevinny, když přenesla na dotčené podniky důkazní břemeno ohledně neexistence dopadu kartelové dohody.
- ²³⁴ Je nutno konstatovat, že v souladu s bodem 1 A pokynů z roku 1998 je věcí Komise prokázat skutečný dopad kartelové dohody, lze-li jej změřit. Nicméně v projednávané věci se Komise v bodě 660 odůvodnění napadeného rozhodnutí domnívala, že skutečný dopad nebylo možné změřit, aniž žalobkyně toto posouzení platně zpochybnily (viz body 211 až 232 výše).
- ²³⁵ Za těchto podmínek nemohlo nezohlednění skutečného dopadu protiprávních jednání způsobit porušení zásady presumpce nevinny, jelikož závažnost protiprávních jednání mohla být v souladu s bodem 1 A pokynů z roku 1998 stanovena, aniž byl takový dopad prokázán.
- ²³⁶ Nelze tedy vyhovět ani argumentu, který vychází z porušení zásady presumpce nevinny.

237 Všechny výtky týkající se kvalifikace protiprávních jednání jako „velmi závažných“ musí být proto zamítnuty.

K údajné protiprávnosti výchozích částek pokut

238 Žalobkyně zdůrazňují, že Komise porušila bod 1 A pokynů z roku 1998, jelikož v napačeném rozhodnutí nezohlednila velikost trhu kontrolovaného dotčenými podniky a dotčeného dohodami, pro účely stanovení základních částek pokut. Mimoto se žalobkyně dovolávají nepřiměřenosti a nesoudržnosti základních částek pokut ve vztahu k velikosti relevantního trhu a obratu dceřiných společností Schindler. Ve své replice žalobkyně rovněž uvedly, že bez ohledu na kvalifikaci protiprávních jednání jako „velmi závažných“, argumenty předložené výše v bodech 211 a 212 odůvodňovaly snížení výchozích částek pokut. Domnívají se rovněž, že Komise neprovedla dostatečné diferencované zacházení mezi dotčenými podniky. Když byly na dosah svého žalobního důvodu žalobkyně dotázány při jednání, upřesnily, že na rozdíl od toho, co uvedly ve svých písemnostech, jejich výtky se netýkají základních částek pokut, ale jejich výchozích částek.

239 Pokud jde konkrétně o protiprávní jednání v Lucembursku, žalobkyně mají za to, že výchozí částka pokuty 10 milionů eur je nepřiměřená, jelikož představuje téměř jednu třetinu objemu lucemburského trhu dotčeného kartelovou dohodou. Žalobkyně dodávají, že tato částka [důvěrné]¹. Pokud jde o kartelovou dohodu v Německu, zvláštní výchozí částka odpovídala [důvěrné]. Nakonec, pokud jde o kartelovou dohodu v Nizozemsku, žalobkyně poukazují na nadměrnou výši zvláštní výchozí částky pokuty,

1 – Důvěrné údaje byly skryty.

kteřá představovala [důvěrné], i když měla společnost Schindler v Nizozemsku pouze nízký podíl na trhu.

²⁴⁰ Jak bylo připomenuto výše v bodě 203, pokyny z roku 1998 stanoví zaprvé posouzení závažnosti protiprávního jednání jako takové, na základě kterého může být stanovena obecná výchozí částka (bod 1 A druhý pododstavec). Zadruhé, závažnost je posuzována ve vztahu k vlastnostem dotčeného podniku, zejména jeho velikosti a jeho postavení na relevantním trhu, což může vést k vážení výchozí částky, zařazení podniků do kategorií a stanovení zvláštní výchozí částky (bod 1 A třetí až sedmý pododstavec) (rozsudek Carbone-Lorraine v. Komise, bod 200 výše, bod 73).

²⁴¹ V tomto ohledu je třeba se především domnívat, že výtky žalobkyň vycházející z porušení pokynů z roku 1998 nebo zásady proporcionality, pokud jde o nezohlednění velikosti trhů dotčených dohodami, a nesoudržnosti výchozích částek pokut s ohledem na velikost relevantních trhů, se týkají obecných výchozích částek pokut, protože se vztahují k vlastní závažnosti protiprávních jednání. Totéž platí pro výtky vycházející ze struktury dohod a jejich omezeného dopadu, které i když byly předloženy za účelem zpochybnění kvalifikace protiprávních jednání jako „velmi závažných“, podle žalobkyň odůvodňují, aby výchozí částky pokut byly sníženy. Dále výtky žalobkyň vycházející z nepřiměřenosti výchozích částek pokut a jejich nesoudržnosti s ohledem na obraty dceřiných společností Schindler nebo nedostatečného diferencovaného zacházení mezi dotčenými podniky spadají do stanovení zvláštních výchozích částek pokut, protože se týkají zařazení podniků do kategorií. Nakonec žalobkyně předkládají žalobní důvod vycházející z nedostatku odůvodnění napadeného rozhodnutí, pokud jde o stanovení výchozích částek pokut.

– K údajnému nedostatku odůvodnění

- ²⁴² Žalobkyně ve svých písemnostech tvrdily, že základní částky pokut, které byly stanoveny v napadeném rozhodnutí, nejsou odůvodněny. Jak bylo uvedeno výše v bodě 238, z jejich vysvětlení při jednání však vyplynulo, že jejich výtka se týká nedostatku odůvodnění výchozích částek pokut. Žalobkyně nemohly ověřit, na základě kterých zásad a hmotněprávních základů byly tyto částky stanoveny. Vzhledem k tomu, že výchozí částky pokut představují výchozí bod pro následné výpočty, pečlivost, se kterou Komise vypočítává zvýšení a snížení výchozí částky, by postrádala jakoukoliv užitečnost, pokud by tato částka byla stanovena svévolně.
- ²⁴³ Z ustálené judikatury vyplývá, že podstatné formální náležitosti, které představuje povinnost odůvodnění, jsou splněny, jestliže Komise ve svém rozhodnutí uvede prvky posouzení, které jí umožnily vymezit závažnost a dobu trvání protiprávního jednání, aniž je povinna v něm uvádět podrobnější popis nebo číselné údaje týkající se způsobu výpočtu pokuty (rozsudky Soudního dvora ze dne 16. listopadu 2000, *Cascades v. Komise*, C-279/98 P, Recueil, s. I-9693, bod 44, a *Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise*, bod 149 výše, body 463 a 464; rozsudek Tribunálu ze dne 15. března 2006, *BASF v. Komise*, T-15/02, Sb. rozh. s. II-497, bod 131).
- ²⁴⁴ Komise přitom nejprve v bodech 657 až 671 odůvodnění napadeného rozhodnutí uvedla, že výchozí částky pokut byly stanoveny při zohlednění povahy protiprávních jednání a velikosti relevantního zeměpisného trhu. Mimoto z bodů 672 až 685 odůvodnění napadeného rozhodnutí vyplývá, že Komise posoudila závažnost protiprávních jednání ve vztahu k vlastnostem účastníků, když u každého protiprávního jednání provedla rozlišení dotčených podniků v závislosti na jejich obratu za výrobky, které byly předmětem kartelové dohody, v zemi, ve které k protiprávnímu jednání došlo.

²⁴⁵ Prvky posouzení, které Komisi umožnily posoudit závažnost zjištěných protiprávních jednání, jsou tedy dostatečně uvedeny v napadeném rozhodnutí. Za těchto podmínek musí být výtka vycházející z porušení článku 253 ES zamítnuta.

– K obecným výchozím částkám pokut

²⁴⁶ Zaprvé, je třeba zdůraznit, že žalobkyně nezpochybňují legalitu metodiky uvedené v bodě 1 A pokynů z roku 1998 týkající se stanovování obecných výchozích částek pokut. Uvedená metodika přitom vychází z logiky paušalizace, podle níž se obecná výchozí částka pokuty určená podle závažnosti protiprávního jednání vypočte v závislosti na povaze protiprávního jednání, velikosti relevantního zeměpisného trhu, jakož i na skutečném dopadu protiprávního jednání na trh, pokud jej lze měřit (rozsudky Tribunálu BASF v. Komise, bod 243 výše, bod 134, a ze dne 6. května 2009, Wieland-Werke v. Komise, T-116/04, Sb. rozh. s. II-1087, bod 62).

²⁴⁷ Mimoto velikost dotčeného trhu v zásadě není povinným prvkem, ale pouze jednou z více relevantních skutečností při posouzení závažnosti protiprávního jednání, přičemž Komise není ostatně podle judikatury povinna provést vymezení dotčeného trhu nebo posouzení jeho velikosti, pokud má dotčené protiprávní jednání protisoutěžní cíl (viz v tomto smyslu rozsudek Prym a Prym Consumer v. Komise, bod 198 výše, body 55 a 64). Pro účely stanovení obecné výchozí částky pokuty tak Komise může, aniž je však k tomu povinna, přihlídnout k hodnotě trhu, který je předmětem protiprávního jednání (viz v tomto smyslu rozsudky BASF v. Komise, bod 243 výše, bod 134, a Wieland-Werke v. Komise, bod 246 výše, bod 63). Pokyny z roku 1998 totiž nestanoví, že se výše pokut stanoví v závislosti na celkovém obrátu nebo obrátu,

který podniky dosáhly na dotčeném trhu. Nicméně, nebrání ani tomu, aby byly takové obraty při stanovení výše pokuty zohledněny, aby byly dodrženy obecné zásady práva Unie a vyžadují-li to okolnosti (rozsudek Archer Daniels Midland a Archer Daniels Midland Ingredients v. Komise, bod 118 výše, bod 187).

- 248 S ohledem na výše uvedené je třeba zamítnout argumenty žalobkyň v rozsahu, v němž se v nich dovolávají údajného nadměrného charakteru výchozích částek pokut, které byly stanoveny za protiprávní jednání v Lucembursku. Obraty dosažené v tomto členském státě byly totiž zohledněny pro účely zařazení dotčených podniků do kategorií, a tedy pro účely stanovení zvláštních výchozích částek pro uvedené podniky (body 680 a 684 odůvodnění napadeného rozhodnutí). V každém případě, jak je uvedeno výše v bodě 225, zejména zohlednění „[v]elikosti lucemburského trhu ve srovnání s ostatními členskými státy“ (bod 666 odůvodnění napadeného rozhodnutí) vedlo Komisi ke stanovení obecné výchozí částky za toto protiprávní jednání odpovídající polovině minimální výše 20 milionů eur, která je obvykle stanovena pokyny za tento druh velmi závažného protiprávního jednání (viz bod 1 A druhý pododstavec třetí odrážka pokynů z roku 1998).
- 249 Zadruhé žalobkyně uvádějí, že stanovení obecných výchozích částek pro jednotlivé kartelové dohody není soudržné, a upřesňují, že výchozí částka je nepřiměřená ve vztahu k objemu trhu v Lucembursku.
- 250 Na rozdíl od toho, co tvrdí Komise, tento argument splňuje podmínky čl. 44 odst. 1 písm. c) jednacího řádu. Tímto argumentem totiž žalobkyně zdůrazňují, že kdyby různá protiprávní jednání musela být považována za podobná, Komise měla použít zejména na protiprávní jednání v Lucembursku podobnou výchozí částku, vyjádřenou

procentuelně velikostí trhu, jako byly výchozí částky stanovené pro ostatní protiprávní jednání.

²⁵¹ Je třeba připomenout, že s ohledem na logiku paušalizace, na níž stojí metodika uvedená v bodě 1 A pokynů z roku 1998, není Komise při stanovení obecné výchozí částky pokuty povinna zohlednit velikost dotčeného trhu (viz body 246 a 247 výše).

²⁵² I za předpokladu, že Komise musí při zjištění několika velmi závažných protiprávních jednání v jednom rozhodnutí dodržet určitou soudržnost mezi obecnými výchozími částkami a velikostí jednotlivých dotčených trhů, nic v projednávané věci nenaznačuje, že obecné výchozí částky stanovené pro protiprávní jednání v Belgii, Německu, Lucembursku a Nizozemsku nejsou soudržné.

²⁵³ Komise tak stanovila obecné výchozí částky tím vyšší, čím významnější byla velikost trhu, aniž však použila přesný matematický vzorec, k čemuž nebyla v každém případě povinna. Pokud jde o nejvýznamnější trh, trh Německa, který představuje 576 milionů eur, obecná výchozí částka byla stanovena na 70 milionů eur; pokud jde o následující dva trhy co do významu, trhy Nizozemska a Belgie, které představují 363 milionů eur a 254 milionů eur, obecná výchozí částka byla stanovena na 55 milionů eur a na 40 milionů eur; nakonec, pokud jde o lucemburský trh, který je zjevně menší a představuje 32 milionů eur, i když pokyny z roku 1998 stanoví pro velmi závažná protiprávní jednání stanovení částky z důvodu závažnosti „nad 20 miliony [eur]“, Komise považovala za vhodné omezit tuto částku na 10 milionů eur.

254 Zatřetí žalobkyně tvrdily, že minimální dopad protiprávních jednání odůvodňoval stanovení nižší výchozí částky. Tato argumentace musí být rovněž odmítnuta. Jak bylo totiž připomenuto v bodech 213 až 219 výše, Komise musí v rámci posouzení závažnosti protiprávního jednání provést přezkum skutečného dopadu na trh pouze tehdy, pokud se zdá, že jej lze změřit, což není případ projednávané věci. Mimoto, jak bylo uvedeno výše v bodech 220 až 224, i kdyby byl skutečný dopad protiprávních jednání v projednávané věci změřitelný, kvalifikace těchto protiprávních jednání jako „velmi závažných“ by byla nicméně stejně vhodná. Žalobkyně přitom nepředkládají jiné argumenty, které by umožňovaly odůvodnit i přes kvalifikaci protiprávních jednání jako „velmi závažných“ snížení obecné výchozí částky pokut uložených Komisí.

– Ke zvláštním výchozím částkám pokut

255 Je třeba připomenout, že v rámci stanovení výše pokut ukládaných na základě čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003 je rozdílné zacházení mezi dotyčnými podniky vlastní výkonu pravomocí, které Komisí podle tohoto ustanovení přísluší. V rámci svého prostoru pro uvážení je totiž Komise povinna individualizovat sankci v závislosti na jednání a vlastnostech dotyčných podniků, aby zajistila v každém projednávaném případě plnou účinnost pravidel Unie v oblasti hospodářské soutěže (viz v tomto smyslu rozsudky *Musique Diffusion française* a další v. Komise, bod 54 výše, bod 109, a *Britannia Alloys & Chemicals* v. Komise, bod 225 výše, bod 44).

256 Pokyny z roku 1998 tak stanoví, že u protiprávního jednání určité závažnosti může být nezbytné, týká-li se protiprávní jednání několika podniků, jako například kartely, zvážit obecnou výchozí částku pro stanovení zvláštní výchozí částky zohledňující váhu, a tedy skutečný dopad protiprávního jednání každého podniku na hospodářskou soutěž, zejména pokud existuje značný nepoměr ve velikosti podniků, které se

dopustily protiprávního jednání stejného typu (bod 1 A šestý pododstavec). Zejména je nezbytné brát v úvahu, zda původci protiprávních jednání skutečně měli hospodářskou schopnost způsobit významnou škodu jiným hospodářským subjektům, zejména pak spotřebitelům (bod 1 A čtvrtý pododstavec).

²⁵⁷ Pokyny z roku 1998 rovněž upřesňují, že zásada rovného trestu za stejné chování tak může podle okolností vést k udělení různých pokut dotyčným podnikům, aniž se toto rozlišení řídí aritmetickým výpočtem (bod 1 A sedmý pododstavec).

²⁵⁸ Z judikatury vyplývá, že pokyny z roku 1998 nestanoví, že se výše pokut vypočte podle obratu dosaženého podniky na dotčeném trhu. Nicméně ale ani nebrání tomu, aby tyto obraty byly při stanovení jejich výše zohledněny, aby byly dodrženy základní zásady práva Unie, vyžadují-li to okolnosti (rozsudky Tribunálu LR AF 1998 v. Komise, bod 112 výše, bod 283; ze dne 9. července 2003, Cheil Jedang v. Komise, T-220/00, Recueil, s. II-2473, bod 82, a Groupe Danone v. Komise, bod 57 výše, bod 157). Tribunál ostatně již konstatoval, že nemusí existovat přísně úměrný vztah mezi velikostí každého podniku a výší pokuty, která je mu ukládána (rozsudek Tribunálu ze dne 8. července 2004, JFE Engineering a další v. Komise, T-67/00, T-68/00, T-71/00 a T-78/00, Sb. rozh. s. II-2501, bod 534).

²⁵⁹ V projednávané věci z bodů 672 až 685 odůvodnění napadeného rozhodnutí vyplývá, že Komise použila u každého protiprávního jednání zjištěného v článku 1 napadeného rozhodnutí „diferencované zacházení s podniky za účelem zohlednění skutečné hospodářské schopnosti pachatelů způsobit významnou újmu hospodářské soutěži“ (bod 672 odůvodnění napadeného rozhodnutí). U každého protiprávního jednání

rozdělila podniky do kategorií pro účely stanovení zvláštních výchozích částek pokut v závislosti na jejich obratu dosaženém na každém národním trhu s relevantními výrobky (body 673 až 685 odůvodnění napadeného rozhodnutí). S výjimkou stanovení zvláštní výchozí částky pro společnost Schindler z důvodu její účasti na kartelové dohodě v Německu Komise pro účely stanovení zvláštních výchozích částek pro ostatní podniky vycházela u každého protiprávního jednání z obratu za rok 2003, který je podle Komise posledním rokem, v jehož průběhu byly uvedené podniky aktivními členy dotčených kartelových dohod (body 674, 676, 680 a 684 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

²⁶⁰ Žalobkyně nicméně tvrdí, že pokud jde o protiprávní jednání v Německu, Lucembursku a Nizozemsku, stanovení zvláštní výchozí částky pokut za jejich účast na dotčeném protiprávním jednání vychází z chybného použití pokynů z roku 1998 a je nepřiměřené. Uvádějí rovněž, že dotčené podniky nebyly dostatečně diferencovány.

²⁶¹ Zaprvé, pokud jde o protiprávní jednání v Německu, Lucembursku a Nizozemsku, žalobkyně se dovolávají porušení pokynů z roku 1998 a zásady proporcionality [*důvěrné*].

²⁶² Jak přitom vyplývá z bodu 244 výše, jednak byla obecná výchozí částka pokut stanovena s přihlédnutím k povaze protiprávních jednání a velikosti relevantního zeměpisného trhu. Krom toho, obraty dosažené dotčenými podniky na německém trhu byly zohledněny Komisí výlučně v rámci uplatnění diferencovaného zacházení na dotčené podniky, aby byl zohledněn jejich význam na relevantním trhu a jejich skutečná hospodářská schopnost způsobit významnou újmu hospodářské soutěži (bod 672 odůvodnění napadeného rozhodnutí), což je ostatně v souladu s judikaturou citovanou

výše v bodech 255 a 258. Srovnání provedené žalobkyněmi mezi obraty, kterých dosáhly na relevantních trzích, a výchozí částkou pokut, nelze přijmout.

²⁶³ Právo Unie neobsahuje v žádném případě obecně použitelnou zásadu, podle které musí být trest přiměřený významu podniku na trhu s výrobky, který je předmětem protiprávního jednání (rozsudek Archer Daniels Midland a Archer Daniels Midland Ingredients v. Komise, bod 118 výše, bod 75), a proto je třeba zamítnout argument vycházející z nadměrného charakteru zvláštních výchozích částek uložených společností Schindler za protiprávní jednání v Německu, Lucembursku a Nizozemsku.

²⁶⁴ Zadruhé, pokud jde o protiprávní jednání v Lucembursku, žalobkyně zdůrazňují, že společnost Schindler byla zařazena do stejné kategorie jako společnost Otis, třebaže společnost Otis měla s obratem mezi 9 až 13 milionů eur v Lucembursku a podílem na trhu mezi 35% až 40% mnohem větší hospodářskou sílu.

²⁶⁵ V tomto ohledu je třeba připomenout, že pro ověření toho, zda rozdělení účastníků kartelové dohody do kategorií je v souladu se zásadami rovného zacházení a proporcionality, se Tribunál v rámci svého přezkumu legality výkonu posuzovací pravomoci, již Komise v této oblasti disponuje, musí omezit na kontrolu, zda je toto rozdělení soudržné a objektivně odůvodněné (viz v tomto smyslu rozsudky Tribunálu ze dne 19. března 2003, CMA CGM a další v. Komise, T-213/00, Recueil, s. II-913, body 406 a 416; BASF v. Komise, bod 243 výše, bod 157, a Schunk a Schunk Kohlenstoff-Technik v. Komise, bod 83 výše, bod 184). Jak bylo připomenuto výše v bodě 258, podle pokynů z roku 1998 může zásada stejného trestu za stejné jednání vést k udělení

různých pokut dotyčným podnikům, aniž se toto rozlišení řídí aritmetickým výpočtem (bod 1 A sedmý pododstavec). V tomto ohledu, jak vyplývá z bodu 258 výše, nemusí existovat přísně úměrný vztah mezi velikostí každého podniku a výší pokuty, která je mu ukládána.

- ²⁶⁶ V projednávané věci je třeba konstatovat, že, jak vyplývá z bodu 680 odůvodnění napadeného rozhodnutí, v roce 2003 byly obraty společností Schindler a Otis na lucemburském trhu relativně podobné a oba obraty byly třikrát až čtyřikrát vyšší než obraty společností Kone a ThyssenKrupp na tomto trhu. Komise tedy zařadila společnosti Schindler a Otis do první kategorie a společnosti Kone a ThyssenKrupp do druhé kategorie, aniž zjevným způsobem překročila svůj prostor pro uvážení, který je jí přiznán, přičemž toto zařazení se jevílo konsistentní a objektivně odůvodněné.
- ²⁶⁷ Zatřetí, pokud jde o protiprávní jednání v Nizozemsku, žalobkyně tvrdí, že jejich nízký podíl na trhu v tomto členském státě „nebyl zjevně zohledněn“. Výchozí částka představovala [důvěrně] i přes její podíl na trhu [důvěrně].
- ²⁶⁸ Je nutno konstatovat, že s ohledem na velký rozdíl mezi obraty dosaženými účastníky kartelové dohody v Nizozemsku Komise tyto účastníky rozdělila do čtyř kategorií pro účely stanovení zvláštní výchozí částky pokut a společnost Schindler zařadila jakožto třetí subjekt na dotčeném nizozemském výrobním trhu do třetí kategorie, aniž zjevným způsobem překročila svůj prostor pro volné uvážení.
- ²⁶⁹ Ze všeho výše uvedeného vyplývá, že je třeba zamítnout všechny výtky týkající se stanovení zvláštních výchozích částek pokut uložených žalobkyním.

270 Projednávaný žalobní důvod musí být tedy zamítnut v plném rozsahu.

K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení pokynů z roku 1998, zásady přiměřenosti mezi protiprávním jednáním a trestem, zásady proporcionality a povinnosti uvést odůvodnění při zohlednění polehčujících okolností

271 Žalobkyně tvrdí, že Komise porušila pokyny z roku 1998, zásady přiměřenosti mezi protiprávním jednáním a trestem a proporcionality, jakož i povinnost uvést odůvodnění, když nesprávně odmítla zohlednit jako polehčující okolnost zaprvé dobrovolné předčasné ukončení protiprávního jednání v Německu v roce 2000 a zadruhé usilovnou snahu společnosti Schindler zabránit jakémukoliv protiprávnímu jednání v rozporu s článkem 81 ES.

272 Zaprvé, pokud jde o dobrovolné předčasné ukončení protiprávního jednání, Komise v napadeném rozhodnutí konstatovala, že „společnost Schindler ukončila účast na německé kartelové dohodě v roce 2000“, ale domnívala se, že „[s]kutečnost, že podnik dobrovolně ukončí protiprávní jednání před tím, než Komise zahájí své šetření, je dostatečně zohledněna při výpočtu doby trvání protiprávního jednání a nepředstavuje polehčující okolnost“ (bod 742 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

273 Žalobkyně připomínají, že pokyny z roku 1998 v bodě 3 stanovují snížení základní částky pokuty z důvodu takových zvláštních polehčujících okolností, jakými je především ukončení protiprávního jednání po prvním zásahu Komise. Tato polehčující okolnost by se měla tím spíše použít, jestliže k ukončení protiprávního jednání dojde jako v projednávaném případě před uvedeným zásahem.

274 S touto úvahou nelze souhlasit. V tomto ohledu Soudní dvůr nedávno potvrdil, že polehčující okolnost na základě bodu 3 třetí odrážky pokynů z roku 1998 nemůže být přiznána v případě, že protiprávní jednání bylo ukončeno již před prvním zásahem Komise (rozsudek *Prym a Prym Consumer v. Komise*, bod 198 výše, bod 105). O polehčující okolnost ve smyslu bodu 3 pokynů z roku 1998 totiž logicky může jít jen tehdy, byl-li podnět k ukončení protisoutěžního jednání dotčeným podnikům dán zásahem Komise. Účelem tohoto ustanovení je v případě, že Komise zahájí v tomto směru šetření, pobídnout podniky, aby okamžitě ukončily svá protisoutěžní jednání, takže snížení pokuty z tohoto titulu nemůže být použito v případě, kdy bylo protiprávní jednání ukončeno již před datem prvního zásahu Komise. Použitím snížení za takových okolností by bylo zdvojeno zohlednění trvání protiprávního jednání pro výpočet výše pokut (rozsudky Tribunálu ze dne 8. července 2004, *Dalmine v. Komise*, T-50/00, Sb. rozh. s. II-2395, body 328 až 330, a *Carbone-Lorraine v. Komise*, bod 200 výše, bod 227).

275 Je třeba dále připomenout, že přiznání takového snížení základní částky pokuty je nezbytně spojeno s okolnostmi projednávané věci, které mohou Komisi dovést k závěru, že podniku, který se účastnil protiprávní dohody, takové snížení nepřizná (rozsudek Soudního dvora ze dne 9. července 2009, *Archer Daniels Midland v. Komise*, C-511/06 P, Sb. rozh. s. I-5843, bod 104). V tomto ohledu je uplatnění tohoto ustanovení pokynů ve prospěch podniku zvláště přiměřené v situaci, kdy protisoutěžní povaha dotčeného jednání není zjevná. Naopak jeho použití je méně žádoucí v situaci, kdy je povaha tohoto jednání jasně protisoutěžní, pokud je ovšem prokázáno (rozsudky Tribunálu ze dne 8. července 2004, *Mannesmannröhren-Werke v. Komise*, T-44/00, Sb. rozh. s. II-2223, bod 281; ze dne 14. prosince 2006, *Raiffeisen Zentralbank Österreich a další v. Komise*, T-259/02 až T-264/02 a T-271/02, Sb. rozh. s. II-5169, bod 497, a *Carbone-Lorraine v. Komise*, bod 200 výše, bod 228). Přiznat prospěch z polehčující okolnosti v situaci, kdy je podnik účastníkem zjevně protiprávní dohody, o níž věděl nebo nemohl nevědět, že představuje protiprávní jednání, by tak mohlo podněcovat podniky k co možná nejdelšímu trvání tajné dohody s nadějí, že jejich

jednání nebude nikdy odhaleno, a přitom s vědomím, že pokud by odhaleno bylo, mohou docílit snížení pokuty okamžitým ukončením protiprávního jednání. Taková okolnost by uloženou pokutu zbavila jakéhokoli odrazujícího účinku a zasahovala by do užitečného účinku čl. 81 odst. 1 ES (viz výše uvedený rozsudek ze dne 9. července 2009, Archer Daniels Midland v. Komise, bod 105 a citovaná judikatura). V projednávané věci nebylo v napadeném rozhodnutí ani okamžité ukončení protiprávního jednání jiným podnikem, a sice společností Kone, po zásahu Komise považováno za polehčující okolnost s ohledem na zjevný a úmyslný charakter protiprávního jednání v rozporu s článkem 81 ES (bod 744 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

276 I když pokyny z roku 1998 stanoví dobrovolné ukončení protiprávního jednání před jakýmkoliv zásahem Komise za polehčující okolnost, je možné se domnívat, že zjevný a úmyslný charakter protiprávního jednání, který nebyl žalobkyněmi zpochybněn, a skutečnost, že s přihlédnutím ke spisu společnost Schindler ukončila účast na kartelové dohodě pouze z důvodu neshody s ostatními účastníky vyplývající ze skutečnosti, že tito účastníci jí odmítali přiznat větší podíl na trhu, brání rovněž snížení základní částky z tohoto důvodu. Na rozdíl od toho, co tvrdí žalobkyně, tedy v každém případě není namístě zpochybnit judikaturu citovanou výše v bodě 274.

277 Závěrem žalobkyně odkazují na předchozí rozhodovací praxi Komise, v rámci které považovala za polehčující okolnost dobrovolné ukončení protiprávního jednání před jakýmkoliv zásahem z její strany.

278 V tomto ohledu, jak bylo připomenuto výše v bodě 225, dřívější rozhodnutí Komise uplatněná žalobkyněmi nejsou relevantní, protože dřívější rozhodovací praxe Komise netvoří právní rámec pro pokuty v oblasti hospodářské soutěže.

279 První výtka předložená v rámci projednávaného žalobního důvodu musí být tedy zamítnuta.

280 Zadruhé žalobkyně tvrdí, že Komise nezohlednila, ani nepřezkoumala program slučitelnosti s pravidly hospodářské soutěže společnosti Schindler jakožto polehčující okolnost, což představuje nedostatek odůvodnění. Mimoto se žalobkyně domnívají, že opatření k dosažení souladu musejí být zohledněna při výpočtu pokut, neboť jednak žalobkyně přijetím interních opatření učinily vše k tomu, aby zabránily protiprávním jednáním, a jednak taková opatření měla za druhotný následek ztížení interního objasnění protiprávních jednání, protože spolupracující podniky nesly riziko, že budou potrestány. Žalobkyně dále odkazují na několik předchozích rozhodnutí Komise, ve kterých byla existenci programu slučitelnosti s pravidly hospodářské soutěže zohledněna jako polehčující okolnost.

281 Pokud jde o údajné porušení povinnosti uvést odůvodnění, je třeba konstatovat, že v bodě 754 odůvodnění napadeného rozhodnutí je uvedeno, že „[a]čkoliv Komise vítá opatření přijatá podniky za účelem zabránění následným protiprávním jednáním spojeným s kartelovými dohodami, taková opatření nemohou nic změnit na skutečnosti, že k protiprávním jednáním došlo, a na nutnosti tato protiprávní jednání potrestat v tomto rozhodnutí“ a že „[p]ouhá skutečnost, že v některých svých předchozích rozhodnutích Komise taková opatření zohlednila jako polehčující okolnost, neznamena, že je povinna tak učinit v každé věci“. I když bod 754 odůvodnění napadeného rozhodnutí představuje odpověď na argument společnosti Otis, převzatý v bodě 753 odůvodnění, umožňuje rovněž žalobkyním seznámit se s důvody, proč nemohl být ani program slučitelnosti společnosti Schindler podobně jako program společnosti Otis zohledněn jako polehčující okolnost, a Tribunálu vykonat svůj přezkum legality ohledně pokut uložených společností skupiny Schindler. Argument vycházející z nedostatku odůvodnění je tudíž třeba zamítnout (viz v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 2. dubna 1998, Komise v. Sytraval a Brink's France, C-367/95 P, Recueil, s. I-1719, bod 63).

- 282 Pokud jde o opodstatněnost přístupu Komise, bylo již rozhodnuto, že přijetí programu slučitelnosti s pravidly hospodářské soutěže dotčeným podnikem nezakládá povinnost Komise udělit mu na základě této okolnosti snížení pokuty (rozsudek BASF a UCB v. Komise, bod 143 výše, bod 52). Mimoto i když je sice důležité, že podnik přijme opatření, aby zabránil v budoucnu novým porušením práva hospodářské soutěže Unie ze strany svých zaměstnanců, přijetí těchto opatření nemění nic na existenci zjištěného protiprávního jednání. Komise tedy není povinna zohlednit takový poznatek jako polehčující okolnost, tím spíše tehdy, představují-li protiprávní jednání konstatovaná v napadeném rozhodnutí jako v projednávaném případě zjevné porušení článku 81 ES (rozsudky Dansk Rørindustri a další v. Komise, bod 88 výše, bod 373, a Carbone-Lorraine v. Komise, bod 200 výše, bod 231). Z toho vyplývá, že nelze vyhovět argumentu žalobkyní vycházejícímu ze skutečnosti, že Komise porušila povinnost individuálně stanovit výši pokut tím, že nesnížila pokuty společnosti Schindler s ohledem na existenci jejího programu slučitelnosti.
- 283 Konečně argument vycházející z předchozí praxe Komise je třeba zamítnout z důvodů uvedených výše v bodě 278.
- 284 Ani druhé výtce předložené v rámci projednávaného žalobního důvodu tedy nelze vyhovět.
- 285 Vzhledem k tomu, že žalobkyně předložily výtky vycházející z nepřiměřenosti mezi protiprávním jednáním a trestem a z porušení zásady proporcionality pouze z důvodu nezohlednění všech polehčujících okolností, je třeba tyto výtky s ohledem na úvahy obsažené výše v bodech 272 až 284 zamítnout.

286 Ze všeho výše uvedeného vyplývá, že projednávaný žalobní důvod musí být zamítnut v plném rozsahu.

K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení oznámení o spolupráci z roku 2002, zásady rovného zacházení a povinnosti uvést odůvodnění při snížení výše pokut

287 Žalobkyně připomínají, že podaly žádosti o přiznání ochrany před pokutami nebo o přiznání snížení výše pokut na základě oznámení o spolupráci z roku 2002, pokud jde o Belgii, Německo a Lucembursko. Komise nicméně porušila ustanovení uvedeného oznámení při posouzení kvality a užitečnosti jejich spolupráce. Žalobkyně rovněž tvrdí, že Komise porušila zásadu rovného zacházení při posouzení snížení pokuty použitelného na základě tohoto oznámení. Žalobkyně se rovněž dovolávají toho, že napadené rozhodnutí je nedostatečně odůvodněno.

Oznámení o spolupráci z roku 2002

288 Je třeba uvést, že v oznámení o spolupráci z roku 2002 Komise definovala podmínky, za kterých mohou být podniky, které s ní za účelem prokázání kartelové dohody spolupracují, od pokuty osvobozeny nebo zvýhodněny snížením výše pokuty, kterou by jinak musely uhradit.

289 Oznámení o spolupráci z roku 2002 především v hlavě A ve svém bodě 8 stanoví:

„Komise poskytne podniku ochranu před jakoukoli pokutou, které by byl jinak vystaven, jestliže:

- a) podnik je první, kdo předložil důkaz, který podle názoru Komise může Komisi umožnit, aby přijala rozhodnutí o provedení šetření ve smyslu čl. 14 odst. 3 nařízení č. 17 v souvislosti s údajným kartelem ovlivňujícím Společenství; nebo

- b) podnik je první, kdo předloží důkaz, který podle názoru Komise může Komisi umožnit, aby zjistila protiprávní jednání podle článku 81 [ES] v souvislosti s údajným kartelem ovlivňujícím Společenství.“

290 Dále oznámení o spolupráci z roku 2002 v hlavě B ve svém bodě 20 stanoví, že „[p]odniky, které nesplňují podmínky [pro osvobození od pokuty] oddílu A, mohou mít nárok na snížení jakékoli pokuty, kterou by jinak bylo možné udělit“ a ve svém bodě 21, že „[p]ro získání nároku musí podnik poskytnout Komisi důkaz o předpokládaném protiprávním jednání, který představuje významnou přidanou hodnotu k důkazům, které Komise již vlastní, a musí ukončit svou účast v předpokládaném protiprávním jednání nejpozději v době předložení důkazů“.

291 Pokud jde o pojem „přidaná hodnota“, v bodě 22 oznámení o spolupráci z roku 2002 je vysvětleno:

„Pojem ‚přidaná hodnota‘ se vztahuje na rozsah, v němž poskytnutý důkaz posiluje svou povahou a/nebo obsaženými podrobnostmi schopnost Komise dokázat dotyčné skutečnosti. Při tomto vyhodnocování Komise obvykle přikládá větší hodnotu písemným důkazům, které pocházejí z doby, k níž se vztahují, než později vypracovaným důkazům. Podobně se má obecně za to, že důkazy, které mají přímý vztah k dotyčným otázkám, mají větší hodnotu než důkazy, které s nimi souvisejí pouze nepřímo.“

292 Bod 23 písm. b) první pododstavec oznámení o spolupráci z roku 2002 stanoví, pokud jde o snížení pokuty, zařazení do třech kategorií:

„ – [p]ro první podnik, který splnil požadavky bodu 21: snížení o 30–50%,

– [p]ro druhý podnik, který splnil požadavky bodu 21: snížení o 20–30%,

– [p]ro další podniky, které splnily požadavky bodu 21: snížení do 20%“.

293 Oznámení o spolupráci z roku 2002 stanoví v bodě 23 písm. b) druhém pododstavci:

„Při určování úrovně snížení v každém z těchto pásem Komise přihlédne k době, kdy byly předloženy důkazy splňující požadavky bodu 21, a k míře, v jaké tyto důkazy představovaly přidanou hodnotu. Může také vzít v úvahu rozsah a stálost jakékoli spolupráce, kterou podnik poskytl poté, co předložil důkazy.“

294 Nakonec bod 23 písm. b) poslední pododstavec oznámení o spolupráci z roku 2002 stanoví:

„[P]okud podnik kromě toho poskytne důkazy, které se vztahují ke skutečnostem, které předtím nebyly Komisi známy a mají přímý dopad na závažnost nebo trvání předpokládaného kartelu, Komise je nevezme v úvahu při stanování pokuty pro podnik, který tyto důkazy předložil.“

K prostoru pro uvážení Komise a přezkumu soudu Unie

295 Je třeba připomenout, že čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003, který tvoří právní základ pro ukládání pokut v případě porušení pravidel hospodářské soutěže Unie, poskytuje Komisi prostor pro uvážení při stanovení pokut (viz v tomto smyslu rozsudek Soudu ze dne 21. října 1997, Deutsche Bahn v. Komise, T-229/94, Recueil, s. II-1689, bod 127), které je především nástrojem její obecné politiky v oblasti hospodářské soutěže (rozsudek Musique Diffusion française a další v. Komise, bod 54 výše, body 105

a 109). V této souvislosti pro účely zajištění transparentnosti a objektivit svých rozhodnutí o pokutách Komise přijala a zveřejnila oznámení o spolupráci z roku 2002. Pokyny představují nástroj, který je při dodržování právních norem vyšší síly určený k upřesnění kritérií, jež Komise hodlá používat v rámci výkonu své posuzovací pravomoci. Z toho vyplývá, že tím sama omezila tuto pravomoc (viz obdobně rozsudek Tribunálu ze dne 30. dubna 1998, *Vlaams Gewest v. Komise*, T-214/95, Recueil, s. II-717, bod 89) v rozsahu, v němž Komisi přísluší dodržovat orientační pravidla, jež si sama stanovila (viz obdobně rozsudek Tribunálu ze dne 12. prosince 1996, *AIUFFASS a AKT v. Komise*, T-380/94, Recueil, s. II-2169, bod 57).

²⁹⁶ Omezení prostoru pro uvážení Komise vyplývající z přijetí oznámení o spolupráci z roku 2002 není nicméně neslučitelné se zachováním podstatného prostoru pro uvážení pro Komisi (viz v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 10. května 2007, *SGL Carbon v. Komise*, C-328/05 P, Sb. rozh. s. I-3921, bod 81; obdobně viz rozsudek *Raiffeisen Zentralbank Österreich a další v. Komise*, bod 275 výše, bod 224).

²⁹⁷ Oznámení o spolupráci z roku 2002 totiž obsahuje různé flexibilní prvky, které umožňují Komisi vykonávat její diskreční pravomoc v souladu s ustanoveními článku 23 nařízení č. 1/2003, tak jak byla vyložena Soudním dvorem (viz obdobně rozsudek *Raiffeisen Zentralbank Österreich a další v. Komise*, bod 275 výše, bod 224).

²⁹⁸ Je tak třeba uvést, že Komise má široký prostor pro uvážení, má-li posoudit, zda důkazy poskytnuté podnikem, který hodlá využít oznámení o spolupráci z roku 2002, představují významnou přidanou hodnotu ve smyslu bodu 21 uvedeného oznámení (viz v tomto smyslu rozsudek *SGL Carbon v. Komise*, bod 296 výše, bod 88). Pokud jde o bod 8 písm. a) a b) oznámení o spolupráci z roku 2002, je třeba konstatovat, že tento podstatný prostor pro uvážení vyplývá ze samotného znění tohoto ustanovení,

kteřé odkazuje výslovně na předložení důkazů, které „podle názoru Komise“ mohou Komisi umožnit, aby přijala rozhodnutí o provedení šetřeni, nebo jí mohou umožnit, aby zjistila protiprávní jednání. Posouzení kvality a užitečnosti spolupráce poskytnuté podnikem totiž zahrnuje komplexní posouzení skutečností (viz v tomto smyslu rozsudky SGL Carbon v. Komise, bod 296 výše, bod 81, a Carbone Lorraine v. Komise, bod 200 výše, bod 271).

- 299 Stejně tak Komise poté, co konstatuje, že důkazy představují významnou přidanou hodnotu ve smyslu bodu 21 oznámení o spolupráci z roku 2002, disponuje prostorem pro uvážení, má-li stanovit přesnou výši snížení výše pokuty pro dotčený podnik. Bod 23 písm. b) první pododstavec oznámení o spolupráci z roku 2002 totiž stanoví rozpětí pro snížení výše pokuty pro jednotlivé kategorie dotčených podniků, zatímco druhý pododstavec stanoví kritéria, která je Komise povinna zohlednit za účelem vymezení výše snížení v rámci těchto rozpětí.
- 300 S ohledem na prostor pro uvážení, kterým Komise disponuje při posouzení spolupráce podniku na základě oznámení o spolupráci z roku 2002, pouze zjevné překročení tohoto prostoru může být kritizováno Tribunálem (viz v tomto smyslu rozsudek SGL Carbon v. Komise, bod 296 výše, body 81, 88 a 89).

Ke spolupráci společnosti Schindler pro účely prokázání protiprávního jednání v Belgii

- 301 Společnosti Schindler, která byla čtvrtým podnikem, který podal žádost na základě oznámení o spolupráci z roku 2002 za svou účast na protiprávním jednání v Belgii

(bod 775 odůvodnění napadeného rozhodnutí), nebyla snížena výše pokuty, pokud jde o uvedené protiprávní jednání (bod 776 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Komise za tímto účelem v bodě 776 odůvodnění napadeného rozhodnutí vysvětluje následující:

„776 I když společnost Schindler předala soudobé důkazy ve formě seznamů kartelové dohody v letech 2000 až 2003, tyto důkazy neumožňují podpořit spis Komise, jelikož Komise již měla seznamy kartelové dohody z téhož období k dispozici. Společnost Schindler podala svou žádost [na základě oznámení o spolupráci z roku 2002] dne 21. ledna 2005, tedy rok poté, co proběhlo první šetření v Belgii, v době, kdy již Komise vedla v Belgii dvě řady šetření a obdržela tři potvrzující žádosti [na základě uvedeného oznámení]. Mimoto, povaha velmi omezených informací poskytnutých společnostmi Schindler ohledně většiny seznamů kartelové dohody v letech 2000 až 2003 neposílila významným způsobem schopnost Komise prokázat dotčené skutečnosti. V důsledku toho nejsou splněny podmínky bodu 21 oznámení o spolupráci. Po své žádosti [...] společnost Schindler pokračovala ve své spolupráci s Komisí, aniž však poskytla významnou přidanou hodnotu.“

302 Především žalobkyně tvrdí, že Komise v napadeném rozhodnutí nebere v potaz skutečnost, že seznamy projektů předané společnostmi Schindler během správního řízení představovaly ve skutečnosti přidanou hodnotu ve smyslu oznámení o spolupráci z roku 2002. Zaprvé, uvedené seznamy neuváděly stejná data jako seznamy předané společnostmi Kone a Otis. Zadruhé seznamy společnosti Schindler uváděly několik projektů, které nebyly uvedeny na seznamech předaných společnostmi Kone a Otis. Zatřetí Komise v bodě 164 odůvodnění (poznámka pod čarou 176) napadeného rozhodnutí výslovně odkazuje na seznamy projektů předané společnostmi Kone, Otis a Schindler. Začtvrté Komise vyvodila závěry ze srovnání seznamů projektů, které byly předány jednotlivými podniky, což ukazuje, že všechny předané seznamy projektů představují významné důkazy z hlediska prokázání protiprávního jednání a že

pouze díky seznamům projektů společností Kone, Otis a Schindler byla Komise schopna prokázat existenci kartelové dohody. V souladu s bodem 23 písm. b) prvním pododstavcem oznámení o spolupráci z roku 2002 měla přitom společnost Schindler jakožto čtvrtý spolupracující podnik právo na snížení pokuty až o 20%.

³⁰³ S ohledem na judikaturu připomenutou výše v bodě 300 je tedy třeba přezkoumat, zda Komise zjevným způsobem překročila svůj prostor pro uvážení, když konstatovala, že důkazy předložené společností Schindler nepředstavují významnou přidanou hodnotu ve vztahu k důkazům, které již měla v okamžiku, kdy uvedený podnik podal svou žádost na základě oznámení o spolupráci z roku 2002.

³⁰⁴ V tomto ohledu je třeba především uvést, že žalobkyně, které nenapadají přiznání ochrany před pokutou společnosti Kone, nezpochybují zjištění učiněné v bodě 761 odůvodnění napadeného rozhodnutí, podle kterého „informace již poskytnuté společností Kone umožnily Komisi zjistit protiprávní jednání v Belgii“. Komise tedy již získala dostatečné důkazy, aby zjistila protiprávní jednání v Belgii v okamžiku, kdy společnost Schindler podala svou žádost na základě oznámení o spolupráci z roku 2002.

³⁰⁵ Je nutno dále konstatovat, že žalobkyně za účelem prokázání významné přidané hodnoty spolupráce ze strany společnosti Schindler odkazují výlučně na seznamy projektů v letech 2000 až 2003, které tento podnik předal Komisi v rámci své žádosti na základě tohoto oznámení.

- 306 Nicméně i když se seznamy předané společností Schindler týkaly dat odlišných od dat předložených společnostmi Kone a Otis a i když rovněž odkazovaly na několik projektů, které nebyly zahrnuty v seznamech předaných společnostmi Kone a Otis, nelze se domnívat, že významným způsobem posílily schopnost Komise zjistit protiprávní jednání v Belgii.
- 307 Zaprvé je totiž třeba zdůraznit, že v napadeném rozhodnutí Komise prokázala provádění kartelové dohody týkající se nových výtahů a eskalátorů v Belgii nejen odkazem na seznamy projektů předané společnostmi Kone, Otis a Schindler, ale rovněž na základě vyjádření účastníků kartelové dohody v Belgii v rámci jejich žádostí na základě oznámení o spolupráci z roku 2002 a na základě odpovědí podniků na žádosti o informace Komise (viz poznámky pod čarou vztahující se k bodům 163 až 168 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Seznamy projektů tak představují pouze jeden z důkazů v rámci prokázání provádění kartelové dohody v Belgii.
- 308 Zadruhé je nesporné, že v okamžiku, kdy společnost Schindler předala Komisi seznamy projektů v letech 2000 až 2003, měla již Komise k dispozici seznamy projektů za stejné období, které byly předtím předány společnostmi Kone a Otis (body 164 a 776 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 309 Prohlášení, které pouze do určité míry potvrzuje prohlášení, které již Komise měla k dispozici, přitom neusnadňuje činnost Komise výrazným způsobem, a tedy způsobem dostatečným k odůvodnění snížení výše pokuty na základě spolupráce (viz v tomto smyslu rozsudek Groupe Danone v. Komise, bod 57 výše, bod 455).

- 310 S ohledem na to, co bylo konstatováno v předchozím bodě, a na skutečnost, že žalobkyně nepochybně, že spolupráce společnosti Kone již Komisi umožnila, aby zjistila protiprávní jednání v Belgii, nemohou žalobkyně ani tvrdit, že pouze soubor seznamů projektů uvedených v napadeném rozhodnutí, včetně seznamů předaných společností Schindler, umožnil Komisi prokázat existenci kartelové dohody v Belgii.
- 311 Komise tedy zjevným způsobem nepřekročila svůj prostor pro uvážení, když se domnívala, že důkazy předložené společností Schindler nepředstavují významnou přidanou hodnotu ve smyslu bodu 21 oznámení o spolupráci z roku 2002. Je tedy třeba zamítnout výtku vycházející z významné přidané hodnoty seznamů projektů, které společnost Schindler předala Komisi v rámci své žádosti na základě uvedeného oznámení.
- 312 Zadruhé žalobkyně tvrdí, že srovnání se zacházením se společnostmi Otis a ThyssenKrupp ukazuje, že Komise porušila zásadu rovného zacházení, když odmítla přiznat společnosti Schindler snížení výše pokuty na základě oznámení o spolupráci z roku 2002. Za tímto účelem vysvětlují, že společnost Kone předložila dostatek důkazů umožňujících Komisi, aby zjistila protiprávní jednání v rozporu s článkem 81 ES. Společnost Otis předložila důkazy, které obsahovaly pouze velmi málo nových informací, a pokuta jí byla snížena o 40%. Společnost ThyssenKrupp předložila pouze doplňující informace týkající se několika projektů údržby a Komise konstatovala, že žádný z předložených důkazů se netýkal skutečností, o kterých by dříve nevěděla, a že předložené informace se nevztahovaly k rozhodné době kartelové dohody. Společnost ThyssenKrupp přitom byla výše pokuty snížena o 20%. Společnost Schindler předložila seznamy týkající se let 2000 až 2003, o kterých Komise předtím nevěděla a které se vztahovaly k rozhodné době protiprávního jednání. Společnost Schindler tudíž měla nárok na snížení výše pokuty ve výši 20%.

- 313 V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury Komise v rámci svého posouzení spolupráce účastníků kartelové dohody nemůže porušit zásadu rovného zacházení (viz rozsudek Tribunálu ze dne 29. dubna 2004, Tokai Carbon a další v. Komise, T-236/01, T-239/01, T-244/01 až T-246/01, T-251/01 a T-252/01, Recueil, s. II-1181, bod 394 a citovaná judikatura).
- 314 V projednávané věci je třeba konstatovat, že spolupráce ze strany společností Otis a ThyssenKrupp se značně odlišovala od spolupráce ze strany společnosti Schindler.
- 315 Zprv je třeba připomenout, že posouzení přidané hodnoty spolupráce je prováděno v závislosti na důkazech, které již má Komise k dispozici. Přitom vzhledem k tomu, že spolupráce společností Otis a ThyssenKrupp předcházela spolupráci společnosti Schindler (body 96, 98 a 103 odůvodnění napadeného rozhodnutí), Komise měla v okamžiku, kdy společnost Schindler podala svou žádost na základě oznámení o spolupráci z roku 2002, více důkazů než v okamžiku žádosti společností Otis a ThyssenKrupp.
- 316 Zadruhé z napadeného rozhodnutí vyplývá, že spolupráce společností ThyssenKrupp a Otis představovala významnou přidanou hodnotu ve smyslu bodu 21 oznámení o spolupráci z roku 2002.
- 317 Pokud jde o spolupráci společnosti Otis, tento podnik předložil Komisi „soudobé listinné důkazy“ (bod 766 odůvodnění napadeného rozhodnutí) a tyto důkazy poskytly informace, byť omezené, „o předtím neznámých skutečnostech“ (bod 766 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Pokud jde o spolupráci společnosti ThyssenKrupp, tato spolupráce představovala rovněž významnou přidanou hodnotu, „neboť předložila doplňující informace o projektech údržby a modernizace, jakož i podrobná vysvětlení

ohledně systému používaného za účelem stanovení cen zakázek týkajících se údržby“ (bod 771 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

- 318 Naopak pokud jde o spolupráci společnosti Schindler, z analýzy provedené výše v bodech 303 až 311 vyplývá, že se Komise mohla právem domnívat, že tato spolupráce nespĺňuje podmínky bodu 21 oznámení o spolupráci z roku 2002.
- 319 Za těchto podmínek, jelikož situace jednotlivých podniků nejsou srovnatelné, Komise snížila výši pokut společnosti Otis (40%) a společnosti ThyssenKrupp (20%) a odmítla snížit výši pokuty společnosti Schindler na základě oznámení o spolupráci z roku 2002, aniž se dopustila porušení zásady rovného zacházení.
- 320 Ze všeho výše uvedeného vyplývá, že je třeba zamítnout veškeré výtky společnosti Schindler týkající se použití oznámení o spolupráci z roku 2002 na její spolupráci pro účely prokázání protiprávního jednání v Belgii.

Ke spolupráci společnosti Schindler pro účely prokázání protiprávního jednání v Německu

- 321 Komise v bodě 805 odůvodnění napadeného rozhodnutí rozhodla „přiznat společnosti Schindler snížení pokuty ve výši 15% v rozpětí stanoveném v [bodě] 23 [prvním pododstavci] [písm. b)] [třetí odrážce] oznámení o spolupráci [z roku 2002]“ na základě její spolupráce při prokazování protiprávního jednání v Německu.

322 V bodě 803 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise vysvětluje, že ochrana před pokutami na základě bodu 8 písm. b) oznámení o spolupráci z roku 2002 nebo 100% snížení výše pokuty na základě bodu 23 písm. b) posledního pododstavce uvedeného oznámení nepřicházely v úvahu, neboť v okamžiku, kdy společnost Schindler podala svou žádost na základě tohoto oznámení „Komise již disponovala souborem důkazů umožňujících zjistit protiprávní jednání v rozporu s článkem 81 [ES], zejména v období let 1995 až 2000“.

323 V bodě 804 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise dodává:

„[...] Vzhledem k tomu, že společnost Schindler splňovala podmínku bodu 21 v plném rozsahu až po doplnění ze dne 25. listopadu 2004, tedy osm měsíců po prvních dvou žádostech [na základě oznámení o spolupráci z roku 2002], toto prodlení je třeba zohlednit při výpočtu snížení v rámci stanoveného rozpětí. Prohlášení společnosti Schindler v tomto rozsahu představovala významnou přidanou hodnotu, která posílila schopnost Komise prokázat protiprávní jednání. Nicméně, přidaná hodnota žádosti společnosti Schindler [na základě uvedeného oznámení] zůstává omezená, jelikož v podstatě přebírala její vlastní prohlášení, neobsahovala žádný listinný důkaz a podpořila především důkazy, které již měla Komise k dispozici.“

324 Úvodem žalobkyně připomínají, že se společnost Schindler účastnila pouze kartelových dohod týkajících se instalace eskalátorů v letech 1995 až 2000, takže při posouzení spolupráce společnosti Schindler jsou rozhodující pouze tyto kartelové dohody během uvedeného období. Toto protiprávní jednání představuje samostatné protiprávní jednání, které je třeba posuzovat odlišně od protiprávních jednání týkajících se eskalátorů a výtahů, kterých se dopustily ostatní podniky po roce 2000. Společnost Schindler se těchto protiprávních jednání neúčastnila a nevěděla o nich.

325 Zaprvé společnost Schindler tvrdí, že měla být považována za první podnik, který předložil v souladu s bodem 8 písm. b) oznámení o spolupráci z roku 2002 důkazy umožňující Komisi, aby zjistila protiprávní jednání, a měla tak nárok na úplné promínutí pokuty.

326 Komise sice obdržela žádosti na základě oznámení o spolupráci z roku 2002 týkající se kartelových dohod v Německu od společnosti Kone a Otis předtím, než obdržela žádost společnosti Schindler. Nicméně tyto žádosti nemohly prokázat existenci protiprávního jednání v rozporu s článkem 81 ES, kterého se společnost Schindler účastnila, a sice dohod týkajících se eskalátorů uzavřených v letech 1995 až 2000. Pokud by společnost Schindler nepředložila důkazy, Komise by nebyla schopna zjistit protiprávní jednání v rozporu s článkem 81 ES. Ve své žádosti a doplněních k této žádosti společnost Schindler prokázala existenci 33 schůzek, ke kterým došlo v Německu mezi dnem 29. dubna 1994 a dnem 6. prosince 2000. Společnost Otis uvedla pouze tři schůzky v roce 1999 (ve dnech 20. ledna, 28. října a 22. prosince 1999) a pět schůzek v roce 2000 (ve dnech 20. ledna, 18. února, 3. dubna, 16. června a 6. prosince 2000). Ani prohlášení společnosti Kone neumožnila prokázat systematické schůzky týkající se projektů spojených s eskalátory v Německu v letech 1995 až 2000.

327 Zadruhé žalobkyně podpůrně tvrdí, že v každém případě neměla být společnosti Schindler v souladu s bodem 23 písm. b) posledním pododstavcem oznámení o spolupráci z roku 2002 uložena pokuta, jelikož jako jediná předložila dostatek důkazů za účelem prokázání protiprávního jednání v Německu v letech 1995 až 2000. Důkazy předložené společnostmi Kone a Otis se vztahovaly k období po roce 2000. Mimoto v rozsahu, v němž Komise v bodě 803 odůvodnění napadeného rozhodnutí tvrdí, že již před žádostí společnosti Schindler měla k dispozici důkazy, aniž však upřesňuje, o jaké důkazy se jedná, se žalobkyně dovolávají nedostatku odůvodnění napadeného rozhodnutí.

- 328 Je třeba především uvést, že na rozdíl od toho, co tvrdí Komise, se skutečnost, že žalobkyně nezpochybňují kvalifikaci kartelové dohody v Německu jako jediného protiprávního jednání, nedotýká přípustnosti jejich argumentace.
- 329 Sama Komise totiž odlišuje v napadeném rozhodnutí dvě části protiprávního jednání v Německu, první protiprávní jednání, které trvalo od srpna 1995 do prosince 2000 a vztahovalo se výlučně k eskalátorům, a druhé, které trvalo od prosince 2000 do prosince 2003 a vztahovalo se současně k eskalátorům a výtahům (body 213, 277 a 278 odůvodnění napadeného rozhodnutí), aniž se toto rozlišení dotýkalo kvalifikace této kartelové dohody jako jediného protiprávního jednání, jelikož všechna ujednání sledovala stejné cíle a vedla ke stejnému výsledku (bod 568 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Je mimoto nesporné, že se společnost Schindler účastnila pouze části protiprávního jednání zjištěného v čl. 1 odst. 2 napadeného rozhodnutí týkající se eskalátorů, jelikož společnost Schindler ukončila účast na kartelové dohodě v roce 2000 (bod 213 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 330 Pokud přitom, jak tvrdí žalobkyně, byla společnost Schindler první podnik, který předložil rozhodující důkazy umožňující Komisi, aby zjistila existenci kartelové dohody v Německu trvající od srpna 1995 do prosince 2000, měla v souladu s posledním pododstavcem bodu 23 písm. b) oznámení o spolupráci z roku 2002 a bez ohledu na případné použití bodu 8 písm. b) uvedeného oznámení nárok na 100% snížení výše pokuty, jelikož její spolupráce měla přímý vliv na předpokládanou délku trvání kartelové dohody odpovídající celé době účasti společnosti Schindler na této dohodě.
- 331 Z bodů 214 a 803 odůvodnění napadeného rozhodnutí nicméně vyplývá, že Komise měla v okamžiku podání žádosti společností Schindler dne 25. listopadu 2004 k dispozici dostatečné důkazy, které jí umožňovaly, aby zjistila protiprávní jednání v Německu v letech 1995 až 2000.

- 332 Ve své žádosti na základě oznámení o spolupráci z roku 2002 ze dne 12. února 2004 tak společnost Kone předložila konkrétní informace o kartelové dohodě v Německu jak pro období před ukončením účasti společnosti Schindler na kartelové dohodě, tak pro období poté. Pokud jde o první část protiprávního jednání, na základě prohlášení společnosti Kone byla Komise informována o tom, že kartelová dohoda týkající se rozdělení trhu s eskalátory existovala již dne 1. srpna 1995, o seznamu účastníků kartelové dohody, o zásadách upravujících přidělování projektů a o ostatních informacích týkajících se provádění kartelové dohody. Společnost Kone ve své žádosti rovněž jasně uvedla, že společnost Schindler ukončila účast na kartelové dohodě „[n]a konci roku 2000“.
- 333 Ve svém vyjádření z dubna 2004, kterým společnost Otis doplnila svou žádost z března 2004, potvrdila tato společnost existenci kartelové dohody v Německu týkající se rozdělení trhu s eskalátory, seznam účastníků kartelové dohody, zásady upravující přidělování projektů a ostatní informace týkající se provádění kartelové dohody, jakož i ukončení účasti společnosti Schindler na kartelové dohodě v roce 2000. V doplňujícím vyjádření z dubna 2004 společnost Otis mimoto uvedla, že kartelová dohoda na trhu s eskalátory existovala od 80. let.
- 334 V okamžiku podání žádosti na základě oznámení o spolupráci z roku 2002 společností Schindler dne 25. listopadu 2004 tedy již Komise měla k dispozici dvě shodující se prohlášení, která jí umožňovala, aby zjistila část kartelové dohody v Německu, které se společnost Schindler účastnila.
- 335 Ve své žádosti ze dne 25. listopadu 2004 a v jejím doplnění ze dne 7. prosince 2004 sice společnost Schindler předložila Komisi informace, o kterých do té doby nevěděla. Jedná se zejména o data některých schůzek mezi účastníky kartelové dohody, které se konaly mezi dnem 29. dubna 1994 a dnem 6. prosince 2000. Nicméně s ohledem na to, co bylo konstatováno výše v bodě 334, se Komise mohla právem domnívat, že se jednalo o důkazy, které představovaly významnou přidanou hodnotu ve smyslu bodu 21 oznámení o spolupráci z roku 2002 a zakládaly nárok na snížení pokuty, ovšem nikoliv na úplnou ochranu před pokutou na základě bodu 8 písm. b) nebo na snížení výše pokuty v její plné výši na základě bodu 23 písm. b) posledního pododstavce

uvedeného oznámení. Dotčené důkazy totiž nebyly rozhodující k prokázání existence kartelové dohody v Německu během celé doby účasti společnosti Schindler na této dohodě, ale posilovaly schopnost Komise prokázat protiprávní jednání tím, že podpořily důkazy, které již měla k dispozici.

³³⁶ Dále s ohledem na skutečnost, že společnost Schindler byla třetím podnikem, který podal žádost na základě oznámení o spolupráci z roku 2002, použitelným snížením pokuty bylo snížení stanovené v bodě 23 písm. b) prvním pododstavci třetí odrážce tohoto oznámení. Jelikož důkazy, které představovaly významnou přidanou hodnotu, byly Komisi předány až osm měsíců po prvních dvou žádostech na základě uvedeného oznámení, a je nesporné, že společnost Schindler nepředložila soudobé listinné důkazy, Komise stanovila snížení výše pokuty pro společnosti Schindler na 15%, aniž zjevným způsobem překročila svůj prostor pro uvážení.

³³⁷ Konečně ohledně výtky vycházející z porušení článku 253 ES je třeba konstatovat, že bod 803 odůvodnění napadeného rozhodnutí jasně a jednoznačně uvádí důvody, proč se Komise domnívala, že důkazy předložené společností Schindler v její žádosti na základě oznámení o spolupráci z roku 2002 nezakládaly nárok na ochranu před pokutou. Komise za tímto účelem odkazuje na skutečnost, že „v okamžiku vyjádření společnosti Schindler již měla k dispozici soubor důkazů umožňujících jí, aby zjistila protiprávní jednání v rozporu s článkem 81 [ES]“ (bod 803 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Tyto důvody ve svém kontextu odkazují nutně na soubor důkazů obsažený v žádostech společností Kone a Otis, jejichž přidaná hodnota byla stanovena v bodech 792 a 799 odůvodnění napadeného rozhodnutí. Výše uvedené body odůvodnění tedy umožňovaly zúčastněným stranám seznámit se s odůvodněním odmítnutí Komise přiznat společnosti Schindler ochranu před pokutami za její spolupráci při

prokazování protiprávního jednání v Německu a Tribunálu vykonat jeho přezkum legality. Výtka vycházející z porušení článku 253 ES tedy musí být odmítnuta.

- 338 Ze všeho výše uvedeného vyplývá, že je třeba zamítnout veškeré výtky společnosti Schindler týkající se použití oznámení o spolupráci z roku 2002 na její spolupráci pro účely prokázání kartelové dohody v Německu.

Ke spolupráci společnosti Schindler pro účely prokázání protiprávního jednání v Lucembursku

- 339 Společnosti Schindler, která byla čtvrtým podnikem, který podal žádost na základě oznámení o spolupráci z roku 2002 týkající se kartelové dohody v Lucembursku (bod 830 odůvodnění napadeného rozhodnutí), nebyla snížena výše pokuty na základě oznámení o spolupráci z roku 2002, pokud jde o uvedené protiprávní jednání (bod 834 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Komise za tímto účelem v bodech 831 až 833 odůvodnění napadeného rozhodnutí vysvětluje:

„831 Žádost společnosti Schindler [na základě oznámení o spolupráci z roku 2002] se skládá především z písemného prohlášení podniku a interních dokumentů vztahujících se k roku 2002, které byly podle společnosti Schindler vytvořeny v rámci běžné činnosti podniku. Žádost [...] společnosti Schindler neposkytla Komisi žádný nový důkaz, který by představoval velkou přidanou hodnotu. Nové informace se ve skutečnosti vztahovaly k popisům odvětví v rozhodné době protiprávního jednání a k ostatním podrobnostem menšího významu. Kromě těchto informací žádost [...] společnosti Schindler v podstatě potvrzuje informace, které již Komise znala.

832 Mimoto, společnost Schindler tvrdí, že dohody týkající se nových projektů instalace, modernizace, opravy a údržby výtahů a eskalátorů existovaly již od roku 1993 a že ukončila účast na kartelové dohodě v roce 1994 a přistoupila k ní zpět až v roce 1999. Komise neobjevila žádnou informaci podporující toto prohlášení. Komise nemůže vycházet z jednostranného a nepodloženého prohlášení jednoho z účastníků týkajícího se klíčové otázky, která může přivodit závažné právní následky pro ostatní účastníky.

833 Komise na základě toho dospívá k závěru, že vyjádření společnosti Schindler neobsahují žádný nový důkaz, který by představoval významnou hodnotu, ale v podstatě podporují skutečnosti, které jsou Komisi již známé. Informace poskytnuté společností Schindler, porovnané s důkazy, kterými Komise disponovala v okamžiku žádosti [...] společnosti Schindler, neposílily významně schopnost Komise dané skutečnosti prokázat. V důsledku toho nejsou splněny podmínky bodu 21 oznámení o spolupráci [z roku 2002]. Po své žádosti [...] společnost Schindler neposkytla žádnou další pomoc, s výjimkou informací sdělených na žádost Komise.“

³⁴⁰ Žalobkyně tvrdí, že společnost Schindler má nárok na snížení výše pokuty o 20% až 30% na základě bodů 21 a 23 oznámení o spolupráci z roku 2002. Společnost Schindler totiž předložila důkazy týkající se dohod v oblasti údržby, které představovaly značnou přidanou hodnotu. Pokud by společnost Schindler nepodala svou žádost ze dne 4. listopadu 2004, Komise by nebyla schopna prokázat existenci dohod v uvedené oblasti, o které žádosti společností Kone a ThyssenKrupp obsahovaly jen velmi málo informací. Mimoto společnost Otis neuznala výslovně svou účast na dohodách v této oblasti.

³⁴¹ Význam žádosti společnosti Schindler na základě oznámení o spolupráci z roku 2002, pokud jde o provádění důkazů Komisí, vyplývá rovněž z četnosti odkazů na tuto

žádost v napadeném rozhodnutí ve srovnání s odkazy na žádosti společností Kone a ThyssenKrupp. Komise zamítla argumentaci společnosti Schindler v bodě 831 odůvodnění napadeného rozhodnutí, aniž se však vyjádřila k argumentům společnosti Schindler obsaženým v odpovědi na oznámení námitek, což představuje nedostatečné odůvodnění ve smyslu článku 253 ES.

³⁴² S ohledem na judikaturu připomenutou výše v bodě 300 je třeba přezkoumat, zda Komise zjevným způsobem překročila svůj prostor pro uvážení, když konstatovala, že důkazy předložené společností Schindler nepředstavovaly významnou přidanou hodnotu ve vztahu k důkazům, které již měla k dispozici v okamžiku, kdy uvedený podnik podal svou žádost na základě oznámení o spolupráci z roku 2002.

³⁴³ V tomto ohledu je třeba zaprvé uvést, že žalobkyně, které nenapadají přiznání ochrany před pokutami společnosti Kone na základě bodu 8 písm. b) oznámení o spolupráci z roku 2002, nepochybně, že informace sdělené společností Kone již umožnily Komisi, aby zjistila protiprávní jednání v Lucembursku (bod 816 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Komise již měla k dispozici dostatečné důkazy, aby zjistila protiprávní jednání v Lucembursku, v okamžiku, kdy společnost Schindler podala svou žádost na základě tohoto oznámení. Mimoto před žádostí společnosti Schindler byla Komisi již podána rovněž žádost společnosti Otis na základě uvedeného oznámení z března 2004, která vedla ke snížení výše pokuty o 40% (body 118 a 823 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

³⁴⁴ Zadruhé, pokud jde o to, zda v souladu s body 21 a 22 oznámení o spolupráci z roku 2002 představovaly důkazy předložené společností Schindler významnou přidanou hodnotu, jelikož značně posílily schopnost Komise prokázat protiprávní jednání v Lucembursku, je třeba konstatovat, že důkazy, které podle žalobkyň představovaly významnou přidanou hodnotu, se týkají pouze jedné ze dvou částí protiprávního

jednání zjištěného v čl. 1 odst. 3 napadeného rozhodnutí, a sice rozdělení trhů týkajících se smluv o údržbě a modernizaci (viz rovněž body 293 a 830 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

- ³⁴⁵ Ze žádosti společnosti Kone ze dne 5. února 2004, ve znění informací doplněných dne 19. února 2004, přitom vyplývá, že tato žádost již obsahovala jasný popis části kartelové dohody, které se následně týkala spolupráce ze strany společnosti Schindler.
- ³⁴⁶ Zatřetí žalobkyně nemohou vyvozovat argument z počtu odkazů na svou žádost na základě oznámení o spolupráci z roku 2002 v napadeném rozhodnutí. Skutečnost, že Komise v napadeném rozhodnutí využila veškeré důkazy, které měla k dispozici, a tedy rovněž informace sdělené společností Schindler v její žádosti ze dne 4. listopadu 2004, totiž ještě nedokazuje, že tyto posledně uvedené informace představovaly významnou přidanou hodnotu ve vztahu k důkazům, které již měla Komise k tomuto datu k dispozici.
- ³⁴⁷ Ze všeho výše uvedeného vyplývá, že Komise zjevným způsobem nepřekročila svůj prostor pro uvážení, když se domnívala, že důkazy předložené společností Schindler nepředstavovaly významnou přidanou hodnotu ve smyslu bodu 21 oznámení o spolupráci z roku 2002.
- ³⁴⁸ Pokud jde o výtku vycházející z porušení článku 253 ES, je třeba konstatovat, že Komise není povinna vyjádřit se ke všem argumentům, jichž se před ní dovolávají zúčastněné strany, ale stačí, aby popsala skutečnosti a právní úvahy, které mají zásadní význam v rámci struktury rozhodnutí (viz rozsudek Tribunálu ze dne 15. června 2005, Corsica Ferries France v. Komise, T-349/03, Sb. rozh. s. II-2197, bod 64 a citovaná judikatura).

V tomto ohledu je třeba uvést, že v bodech 831 až 833 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise dostatečně uvedla důvody, proč se domnívala, že důkazy předložené společností Schindler v její žádosti ze dne 4. listopadu 2004 nepředstavovaly významnou přidanou hodnotu ve smyslu bodu 21 oznámení o spolupráci z roku 2002. Tyto body odůvodnění umožňují zúčastněným stranám seznámit se s odůvodněním odmítnutí Komise snížit společnosti Schindler výši pokuty za její spolupráci při prokazování protiprávního jednání v Lucembursku a Tribunálu vykonat jeho přezkum legality. Výtka vycházející z porušení článku 253 ES tedy musí být odmítnuta.

- 349 Ze všeho výše uvedeného vyplývá, že je třeba zamítnout veškeré výtky společnosti Schindler týkající se použití oznámení o spolupráci z roku 2002 na její spolupráci pro účely prokázání kartelové dohody v Lucembursku.

K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení oznámení o spolupráci z roku 2002 a pokynů z roku 1998 z důvodu nedostatečného snížení výše pokuty za nezpochybnění skutkových zjištění

- 350 V bodě 614 oznámení námitek Komise uvedla, že „zamýšlí [zamýšlela] přiznat snížení [pokuty] za spolupráci nad rámec oznámení o spolupráci [z roku 2002], zvláště jestliže společnost nezpochybňuje [nezpochybovala] skutková zjištění nebo jestliže poskytuje [poskytovala] dodatečnou pomoc, která umožní objasnit nebo doplnit skutečnosti zjištěné Komisí“.

- 351 V bodě 758 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise vysvětluje, že „[j]elikož bod 614 oznámení námitek vytvořil očekávání v projednávané věci, rozhodla se

vykládat tento bod ve prospěch podniků, které na jeho základě přispěly k prokázání skutečností protiprávního jednání uvedeného v [napadeném] rozhodnutí tím, že nezpochybnily skutková zjištění nebo poskytly další informace nebo doplňující upřesnění“.

- ³⁵² Komise tak přiznala všem účastníkům čtyř protiprávních jednání, s vyloučením jednak podniků, na které se vztahovala ochrana před pokutou (body 762, 817 a 839 odůvodnění napadeného rozhodnutí), a jednak společnosti Kone v rámci kartelové dohody v Nizozemsku (bod 851 odůvodnění napadeného rozhodnutí), 1% snížení výše pokuty za jejich spolupráci nad rámec oznámení o spolupráci z roku 2002 za nezpochybnění skutkových zjištění uvedených v oznámení námitek (body 768, 774, 777, 794, 801, 806, 813, 824, 829, 835, 845, 854, 855 a 856 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- ³⁵³ Žalobkyně se zaprvé domnívají, že si mohou nárokovat snížení výše pokuty přinejmenším o 10% namísto 1% přiznaného na základě jejich spolupráce nad rámec oznámení o spolupráci z roku 2002, což odpovídá rozhodovací praxi Komise v jiných věcech. Zadruhé Komise i přes žádost v tomto smyslu nezohlednila skutečnost, že žalobkyně s ní spolupracovaly v rozsahu zdaleka překračujícím pouhé nezpochybnování skutkových zjištění, což již zakládá právo na snížení výše pokuty přinejmenším o 10% na základě oznámení o spolupráci z roku 2002 nebo na snížení na základě šesté odrážky hlavy 3 pokynů z roku 1998.
- ³⁵⁴ Úvodem je třeba připomenout, že snížení pokuty z důvodu spolupráce ve správním řízení je odůvodněno pouze tehdy, pokud chování dotčeného podniku umožnilo Komisi shledat existenci protiprávního jednání s menšími potížemi, a případně jej ukončit

(rozsudky Tribunálu ze dne 14. května 1998, SCA Holding v. Komise, T-327/94, Recueil, s. II-1373, bod 156; Krupp Thyssen Stainless a Acciai speciali Terni v. Komise, bod 222 výše, bod 270, a Groupe Danone v. Komise, bod 57 výše, bod 449).

³⁵⁵ Mimoto z judikatury vyplývá, že podnik, který výslovně prohlásí, že nezpochybňuje skutková tvrzení, na kterých Komise založila své námitky, může být považován za podnik, který přispěl k usnadnění úkolu Komise, který spočívá ve zjišťování a třetání protiprávních jednání v rozporu s pravidly Unie v oblasti hospodářské soutěže (rozsudky Tribunálu ze dne 14. května 1998, Mo och Domsjö v. Komise, T-352/94, Recueil, s. II-1989, bod 395, a SCA Holding v. Komise, bod 354 výše, bod 157).

³⁵⁶ Oznámení o spolupráci z roku 2002 sice na rozdíl od oznámení o spolupráci z roku 1996 nestanoví žádné snížení výše pokuty ve prospěch podniků, které nezpochybňují věcnou správnost skutkových zjištění, na kterých Komise zakládá svá obvinění v oznámení námitek. Nicméně, Komise v bodě 758 odůvodnění napadeného rozhodnutí uznává, že bod 614 oznámení námitek založil u podniků legitimní očekávání, že nezpochybnění skutkových zjištění povede ke snížení výše pokuty nad rámec oznámení o spolupráci z roku 2002. Ve stejném bodě odůvodnění Komise rovněž uvedla, že „[v]ýše snížení bude muset zohlednit, že spolupráce poskytnutá po oznámení námitek, když již Komise prokázala veškeré prvky protiprávního jednání, v okamžiku, kdy se již podnik seznámil se všemi skutečnostmi vyšetřování a měl přístup k vyšetřovacímu spisu, může v nejlepším případě Komisi pomoci při jejím vyšetřování pouze okrajově“. Komise rovněž upřesnila, že „[o]becně, připuštění skutečností za těchto okolností je nanejvýš důkazem, který podporuje skutečnosti, které Komise považuje obvykle za dostatečně prokázané jinými důkazy vloženými do spisu“.

- 357 Zprv je třeba zamítnout argument žalobkyň, podle kterého se Komise odchýlila od své předchozí praxe, na základě které bylo podniku, který nezpochybňoval věcnou správnost skutkových zjištění vytýkaných v oznámení námitek, přiznáno 10% snížení výše pokuty, která by mu byla uložena, v souladu s oznámením o spolupráci z roku 1996.
- 358 Ačkoli oznámení o spolupráci z roku 1996 v písm. D bodě 2 druhé odrážce stanovilo, že podnik může mít nárok „[...] na 10% až 50% snížení výše pokuty, která by mu byla uložena, pokud by ke spolupráci nedošlo [...], pokud po obdržení oznámení námitek podnik informuje Komisi, že nezpochybňuje [nezpochybňoval] věcnou správnost skutkových zjištění, na kterých Komise založila svá obvinění“ (*neoficiální překlad*), oznámení o spolupráci z roku 2002 již snížení výše pokuty z tohoto důvodu nestanoví. Jak již přitom vyplývá z bodů 142 a 143 výše, na žádosti žalobkyň se použije pouze oznámení o spolupráci z roku 2002, přičemž tyto žádosti byly ostatně podány výslovně na základě tohoto oznámení.
- 359 V každém případě, jak bylo připomenuto výše v bodě 225, předchozí rozhodovací praxe Komise nemůže vytvářet právní rámec pro pokuty v oblasti hospodářské soutěže.
- 360 Zadruhé, pokud jde o argumenty žalobkyň, podle kterých společnost Schindler Komisi během celého řízení poskytovala informace týkající se protiprávního jednání, které byly uvedeny v ústředních částech napadeného rozhodnutí, stačí konstatovat, že žalobkyně netvrdí, že tato spolupráce překročila spolupráci vyžadovanou v rámci použití oznámení o spolupráci z roku 2002, takže jejich výtku je třeba zamítnout. Stejně tak je tomu, pokud jde o žalobní důvod předložený v replice, podle kterého uvedená spolupráce odůvodňovala, aby byl společnosti Schindler přiznán prospěch z polehčujících okolností na základě pokynů z roku 1998.

361 Z toho vyplývá, že žalobní důvod musí být zamítnut v plném rozsahu.

K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003

362 Žalobkyně tvrdí, že pokuty uložené v článku 2 napadeného rozhodnutí za každé protiprávní jednání porušují čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003, jelikož Komise za účelem určení maximální výše 10% obratu dotčených podniků vycházela z obratu mateřských společností skupin dotčených společností namísto obratu dceřiných společností, které se přímo účastnily protiprávních jednání.

363 Žalobkyně tvrdí, že není možné přičíst mateřským společnostem protiprávní jednání, kterých se dopustily jejich dceřiné společnosti, a že maximální výši 10% obratu uvedené v čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003 je třeba vypočítat na základě obratu uvedených dceřiných společností.

364 Nicméně s ohledem na skutečnost, že žalobkyně netvrdí, že pokuty uložené v napadeném rozhodnutí překračují maximální výši 10% obratu dosaženého společností Schindler Holding během předchozího hospodářského roku, je nutno konstatovat, že tato výtku splývá s výtkami přezkoumanými v bodech 63 až 91 výše, týkajícími se přičtení jednání dceřiných společností společnosti Schindler Holding. Jak přitom vyplývá z úvah, které se těchto výtek týkají, Komise právem přičetla společnosti Schindler Holding jednání jejich dceřiných společností, se kterými tvoří hospodářskou jednotku. Tento žalobní důvod je tedy třeba zamítnout.

K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení zásady proporcionality při výpočtu konečné výše pokut

365 Žalobkyně tvrdí, že konečná výše pokut, které jim byly uloženy, je nepřiměřená, neboť nebyla nezbytná, ani přiměřená k dosažení sledovaného cíle, a sice potrestání protiprávních jednání a předcházení jejich opakování. V projednávané věci se jedná o čtyři samostatná protiprávní jednání, kterých se dopustily čtyři odlišné společnosti, takže uložené pokuty by neměly překročit 10% obratu každé společnosti. Žalobkyně se rovněž domnívá, že pokud by bylo třeba přijmout argument Komise, podle kterého není pokuta nepřiměřená, pokud nepřekračuje maximální výši 10% obratu dotčeného podniku, bylo by prakticky vyloučeno použití zásady proporcionality. V projednávané věci byly společností Schindler Belgie a Schindler Lucembursko uloženy pokuty odpovídající [důvěrné] % průměrných konsolidovaných obrátů společností Schindler Belgie a Schindler Lucembursko [důvěrné]. Pokud jde o společnost Schindler Nizozemsko, pokuta odpovídá [důvěrné].

366 V tomto ohledu je třeba úvodem připomenout, že zásada proporcionality vyžaduje, aby akty orgánů Unie nepřekročily meze toho, co je přiměřené a nezbytné k dosažení legitimních cílů sledovaných dotčenou právní úpravou, čímž se rozumí, že pokud se nabízí volba mezi několika přiměřenými opatřeními, je třeba zvolit nejméně omezující opatření a že způsobené nepříznivé následky nesmí být nepřiměřené ve vztahu ke sledovaným cílům (rozsudek Soudního dvora ze dne 5. května 1998, Spojené království v. Komise, C-180/96, Recueil, s. I-2265, bod 96, a rozsudek Tribunálu ze dne 12. září 2007, Prym a Prym Consumer v. Komise, T-30/05, nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí, bod 223).

367 Z toho vyplývá, že pokuty nesmí být nepřiměřené ve vztahu ke sledovaným cílům, tedy ve vztahu k dodržování pravidel hospodářské soutěže, a že výše pokuty uložené podniku za protiprávní jednání v oblasti hospodářské soutěže musí být přiměřená protiprávnímu jednání, posuzovanému jako celek, s přihlédnutím zejména

k jeho závažnosti (rozsudek ze dne 12. září 2007, *Prym a Prym Consumer v. Komise*, bod 366 výše, bod 224). Mimoto při stanovení výše pokut je Komise oprávněna zohlednit nutnost zajistit, aby pokuty měly dostatečně odrazující účinek (viz v tomto smyslu rozsudek *Musique Diffusion française a další v. Komise*, bod 54 výše, bod 108, a rozsudek *Europa Carton v. Komise*, bod 125 výše, bod 89).

³⁶⁸ Je třeba zaprvé uvést, že kartelové dohody spočívaly v projednávané věci především v tajné koluzi mezi soutěžiteli s cílem rozdělení trhů nebo zmrazení tržních podílů rozdělením projektů prodeje a instalace nových výtahů nebo eskalátorů a s cílem nekonkurovat si, pokud jde o údržbu a modernizaci výtahů a eskalátorů (s výjimkou Německa, kde údržba a modernizace nebyla mezi účastníky kartelové dohody diskutována). Taková protiprávní jednání patří přitom již na základě své povahy mezi nejzávažnější porušení článku 81 ES (bod 658 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

³⁶⁹ Zadruhé Komise při výpočtu výše pokut může zohlednit zejména velikost a hospodářskou sílu hospodářské jednotky jednající jako podnik ve smyslu článku 81 ES. Nicméně, na rozdíl od toho, co tvrdí žalobkyně, relevantní podnik, který je třeba v projednávané věci zohlednit, neodpovídá žádné dceřiné společnosti, která se účastnila protiprávních jednání zjištěných v čl. 1 odst. 1, 3 a 4 napadeného rozhodnutí. Naopak z výše uvedené analýzy vyplývá, že protiprávní jednání vytýkaná společnosti Schindler byla spáchána společností Schindler Holding a jejími dceřinými společnostmi. Za těchto podmínek je třeba zamítnout argumenty žalobkyň, které se omezují na prokázání nepřiměřenosti mezi výší pokut uložených Komisí a obratem dosaženým uvedenými dceřinými společnostmi, s vyloučením jejich mateřské společnosti.

³⁷⁰ Zatřetí, pokud jde o přiměřenost pokut ve vztahu k velikosti a hospodářské síle dotčených hospodářských jednotek, je třeba připomenout, že z výše uvedených úvah

vyplývá, že pokuty nepřekračují maximální výši 10% stanovenou v čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003, která má zabránit, aby pokuty byly nepřiměřené ve vztahu k významu podniku (viz v tomto smyslu rozsudek *Musique Diffusion française a další v. Komise*, bod 54 výše, bod 119, a rozsudek ze dne 12. září 2007, *Prym a Prym Consumer v. Komise*, bod 366 výše, bod 229). V tomto ohledu mimoto ze spisu vyplývá, že celková výše pokut uložených společnosti Schindler napadeným rozhodnutím představuje přibližně 2% konsolidovaného obratu společnosti Schindler Holding během hospodářského roku předcházejícího přijetí napadeného rozhodnutí, což nelze považovat za nepřiměřené ve vztahu k velikosti tohoto podniku.

- 371 S ohledem na výše uvedené úvahy je třeba zamítnout žalobní důvod vycházející z porušení zásady proporcionality při výpočtu konečné výše pokut.
- 372 Z toho vyplývá, že žaloba musí být zamítnuta v plném rozsahu.

K nákladům řízení

- 373 Podle čl. 87 odst. 2 jednacího řádu se účastník řízení, který neměl úspěch ve věci, uloží náhrada nákladů řízení, pokud to účastník řízení, který měl ve věci úspěch, požadoval. Mimoto podle čl. 87 odst. 4 prvního pododstavce jednacího řádu orgány, které vstoupily do řízení jako vedlejší účastníci, ponese vlastní náklady řízení. Nakonec, podle čl. 87 odst. 6 jednacího řádu, není-li vydáno rozhodnutí ve věci samé, rozhodne o nákladech řízení Tribunál dle volného uvážení.

374 Je třeba konstatovat, že projednávaná žaloba se v rozsahu, v němž byla podána společností Schindler Management, stala bezpředmětnou v návaznosti na opravu napadeného rozhodnutí Komise. S ohledem na skutečnost, že všechny žalobní důvody byly předloženy bez rozdílu všemi žalobkyněmi, jakož i na skutečnost, že společnosti Schindler Holding, Schindler Belgie, Schindler Německo, Schindler Lucembursko a Schindler Nizozemsko neměly ve věci úspěch, je třeba jim uložit náhradu nákladů řízení Komise. Rada ponese vlastní náklady řízení.

Z těchto důvodů

TRIBUNÁL (osmý senát)

rozhodl takto:

- 1) **Není třeba rozhodovat o žalobě v rozsahu, v němž byla podána společností Schindler Management AG.**
- 2) **Ve zbývajících částech se žaloba zamítá.**
- 3) **Společnostem Schindler Holding Ltd, Schindler SA, Schindler Deutschland Holding GmbH, Schindler Sàrl a Schindler Liften BV se ukládá náhrada nákladů řízení.**
- 4) **Společnost Schindler Management ponese vlastní náklady řízení.**

5) Rada Evropské unie ponese vlastní náklady řízení.

Martins Ribeiro

Wahl

Dittrich

Takto vyhlášeno na veřejném zasedání v Lucemburku dne 13. července 2011.

Podpisy.

Obsah

Správní řízení	II - 4846
1. Šetření Komise	II - 4846
Belgie	II - 4846
Německo	II - 4847
Lucembursko	II - 4848
Nizozemsko	II - 4849
2. Oznámení námitek	II - 4850
3. Napadené rozhodnutí	II - 4850
Řízení a návrhová žádání účastnic řízení	II - 4861
K návrhu na nevydání rozhodnutí ve věci samé, pokud jde o společnost Schindler Management	II - 4863
K věci samé	II - 4864
1. Úvodní poznámky	II - 4864
2. K návrhu na zrušení napadeného rozhodnutí v plném rozsahu	II - 4866
K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení čl. 6 odst. 1 EÚLP	II - 4866
K žalobnímu důvodu vycházejícímu z protiprávnosti napadeného rozhodnutí v části, v níž je určeno společnosti Schindler Holding, z důvodu neplatného doručení ..	II - 4871
K žalobnímu důvodu vycházejícímu z protiprávnosti napadeného rozhodnutí v rozsahu, v němž v něm byla založena solidární odpovědnost společnosti Schindler Holding	II - 4871
II - 4974	

3. K návrhu na zrušení článku 2 napadeného rozhodnutí	II - 4881
K námitce protiprávnosti týkající se čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003 a vycházející z porušení zásady legality trestů	II - 4881
K námitce protiprávnosti pokynů z roku 1998, vycházející z porušení zásady zákazu zpětné účinnosti	II - 4889
K námitce protiprávnosti pokynů z roku 1998, vycházející z nedostatku pravomoci Komise a, podpůrně, z jejich netransparentnosti a nepředvídatelnosti	II - 4894
K námitce protiprávnosti oznámení o spolupráci z roku 2002, vycházející z porušení zásady zákazu zpětné účinnosti a zásady ochrany legitimního očekávání	II - 4896
K námitce protiprávnosti oznámení o spolupráci z roku 2002, vycházející z porušení obecných právních zásad nemo tenetur, in dubio pro reo a proporcionality, jakož i ze zneužití posuzovací pravomoci	II - 4898
K první výtce vycházející z porušení zásady nemo tenetur	II - 4899
K druhé výtce vycházející z porušení zásady in dubio pro reo	II - 4902
K třetí výtce vycházející z porušení zásady proporcionality	II - 4904
Ke čtvrté výtce vycházející ze zneužití posuzovací pravomoci	II - 4906
K žalobnímu důvodu vycházejícímu z konfiskujícího charakteru napadeného rozhodnutí v rozporu s mezinárodním právem	II - 4908
K přípustnosti	II - 4908
K věci samé	II - 4910
K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení pokynů z roku 1998 a povinnosti uvést odůvodnění při stanovení výchozí částky pokut	II - 4913
Úvodní poznámky	II - 4913

Napadené rozhodnutí	II - 4915
Ke kvalifikaci protiprávních jednání jako „velmi závažných“	II - 4918
K údajné protiprávnosti výchozích částek pokut	II - 4927
– K údajnému nedostatku odůvodnění	II - 4929
– K obecným výchozím částkám pokut	II - 4930
– Ke zvláštním výchozím částkám pokut	II - 4933
K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení pokynů z roku 1998, zásady přiměřenosti mezi protiprávním jednáním a trestem, zásady proporcionality a povinnosti uvést odůvodnění při zohlednění polehčujících okolností	II - 4938
K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení oznámení o spolupráci z roku 2002, zásady rovného zacházení a povinnosti uvést odůvodnění při snížení výše pokut ..	II - 4943
Oznámení o spolupráci z roku 2002	II - 4943
K prostoru pro uvážení Komise a přezkumu soudu Unie	II - 4946
Ke spolupráci společnosti Schindler pro účely prokázání protiprávního jednání v Belgii	II - 4948
Ke spolupráci společnosti Schindler pro účely prokázání protiprávního jednání v Německu	II - 4954
Ke spolupráci společnosti Schindler pro účely prokázání protiprávního jednání v Lucembursku	II - 4960
K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení oznámení o spolupráci z roku 2002 a pokynů z roku 1998 z důvodu nedostatečného snížení výše pokuty za nezpochybnění skutkových zjištění	II - 4964
K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003 ...	II - 4968
K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení zásady proporcionality při výpočtu konečné výše pokut	II - 4969
K nákladům řízení	II - 4971
II - 4976	